

**O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI SOG‘LIQNI SAQLASH VAZIRLIGI
RESPUBLIKA O‘RTA TIBBIYOT VA FARMATSEVTIKA XODIMLARI
MALAKASINI OSHIRISH VA ULARNI IXTISOSLASHTIRISH
MARKAZI ANDIJON FILIALI**

“Tasdiqlayman”

Respublika o‘rta tibbiyot va
farmatsevtika xodimlari malakasini
oshirish va ularni ixtisoslashtirish
markazi Andijon filiali direktori

G.A. Turaxodjaeva
08 01 2026 y.

Bilimlar sohasi: Sog‘liqni saqlash

**“SUD TIBBIYOT EKSPERTIZA LABORATORIYA LABORANTI”
malaka oshirish sikli
IShChI O‘QUV DASTURI
(o‘qish hajmi – 144 kredit)**

Andijon – 2026 yil

TUZUVChILAR:	
T.Sh.Erkinova	Respublika o'rtta tibbiyot va farmatsevtika xodimlari malakasini oshirish va ularni ixtisoslashtirish markazi Andijon filiali o'qituvchisi
G.Sodiqova	Respublika o'rtta tibbiyot va farmatsevtika xodimlari malakasini oshirish va ularni ixtisoslashtirish markazi Andijon filiali o'qituvchisi
Taqrizchilar	
O.O.Alibekov	ADTI patologik anatomiya va sud tibbiyoti kafedrası mudiri,Phd
Z.Q.Xakimov	ADTI patologik anatomiya va sud tibbiyoti kafedrası katta o'qituvchisi,PhD

Ishchi o'quv dastur Respublika o'rtta tibbiyot va farmasevtika xodimlari malakasini oshirish va ularni ixtisoslashtirish markazining Andijon Filialining puslubiy kengashida ko'rib chiqildi va tasdiqlashga tavsiya etildi.

“ 06 ” 01 2026 yil.

bayonnoma № 1

Uslubiy kengash raisi

Sodiqova.G.I

Ishchi o'quv dastur Respublika o'rtta tibbiyot va farmasevtika xodimlari malakasini oshirish va ularni ixtisoslashtirish markazining Andijon Filialining pedogogik kengashida ko'rib chiqildi va tasdiqlashga tavsiya etildi.

“ 08 ” 01 2026 yil.

bayonnoma № 1

Pedagogik kengash raisi

G.A. Turaxodjayeva

1. Kirish

O'zbekiston Respublikasida o'rta tibbiyot xodimlarini tayyorlash, malakasini oshirish, tibbiyot muassasalarida hamshiralik ishini xalqaro andozalarga mos tarzda tashkil etish borasida zamonaviy tizim yaratilgan. Mazkur o'quv dasturi O'zbekiston Respublikasining "Ta'lim to'g'risida"gi Qonuni, O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2019 yil 6 maydagi "Tibbiyot va farmatsevtika ta'limi va ilm-fani tizimini yanada rivojlantirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi PQ- 4310-son va 2020 yil 7 apreldagi "Tibbiy-sanitariya sohasida kadrlarni tayyorlash va uzluksiz kasbiy rivojlantirishning mutlaqo yangi tizimini joriy etish chora-tadbirlari to'g'risida"gi PQ 4666-sonli qarorlari, O'zbekiston Respublikasi Sog'liqni saqlash vazirligining 2020 yil 15 iyundagi 160-sonli "Tibbiy-sanitariya va farmatsevtika kadrlarining uzluksiz malakasini oshirish tizimini tashkil etish bo'yicha me'yoriy hujjatlarni yanada takomillashtirish to'g'risidagi" buyrug'i, O'zbekiston Respublikasi Sog'liqni saqlash vazirligining 2024 yil 28 oktabr 333-sonli "O'rta tibbiyot va farmasevtika xodimlarining malakasini oshirish va qayta tayyorlashga qo'yiladigan Davlat talablari" ijrosini ta'minlash maqsadida ishlab chiqilgan. O'quv dasturi modul tizimi asosida ishlab chiqilgan bo'lib, dasturda o'quv fanning mazmuni, uni o'zlashtirish shakli va usullari mujassamlashtirilgan. Dastur mazmunida nazariy bilimlarni amaliy ko'nikmalar orqali mustahkamlash va chuqur bilimlarni egallash alohida e'tiborga olingan. O'quv dasturi "Sud tibbiyot ekspertiza laboratoriya laboranti" yo'nalishining o'quv rejasi asosida tayyorlangan bo'lib, o'rta tibbiyot xodimlarini 144 kredit malaka oshirishlari uchun mo'ljallangan. Dastur kasbiy rivojlanish va mutaxassislik fani modullaridan iborat bo'lib, ta'lim olayotganlarning har tomonlama kasbiy, ma'naviy va siyosiy dunyoqarashlarini kengaytirishga qaratilgan yangiliklar, shuningdek, sog'liqni saqlash tizimidagi islohotlar, tibbiyot sohasining ilm – fani va amaliyotining rivojlanishi tendensiyalari va yutuqlari, yangi texnika va texnologiyalari to'g'risida ma'lumotlar kiritilib, tibbiy ta'limda uzluksizligi va uzviyligini, fanlar va bo'limlarni ketma-ketligini ta'minlagan holda tinglovchilarni mustaqil ishlashga va fikrlashga qaratilgan o'quv materiallarini qamrab olgan. Dasturda davolash profilaktika muassasalarining hamshiralarni malakaviy tavsifnomasi va lavozim yo'riqnomalariga muvofiq, lozim bo'lgan yangi bilim va ko'nikmalarni yetarli darajada o'zlashtirishga qaratilgan materiallar taqdim etilgan.

1.1. Maqsad: O'qish natijasida o'rta tibbiyot xodimlarining mavjud kompetensiyalarini takomillashtirish va kasbiy faoliyat uchun zarur yangi bilim va ko'nikmalarni shakllantirish va kasbiy darajasini oshirish. O'rta tibbiyot xodimlarni har tomonlama yetuk, mutaxassisliklari bo'yicha yetarli bilim va ko'nikmalarga ega bo'lishlariga erishish, shu bilan bir qatorda ularga hamshiralik ishi mohiyati, uning sog'liqni saqlash tizimidagi o'ziga hosligi, normativ-huquqiy hujjatlar bilan ishlash bo'yicha nazariy bilim va amaliy ko'nikmalarni chuqurlashtirish va yangilash.

1.2. Vazifalar:

- sog'liqni saqlash tizimidagi islohotlar va me'eriyl hujjatlarni ish faoliyatida qo'llay olishga o'rgatish;
- etika va deontologiyaning zamonaviy jihatlari bilan tanishtirish;

- O‘zbekiston Respublikasining sud tibbiy ekspertizasi rivojlanish tarixini bilan tanishtirish;
- O‘zbekiston Respublikasida sud tibbiy ekspertizasining protsessual va tashkiliy asoslari, sud tibbiy ekspertiza turlari, ob‘ektlari, tuzilishi, tashkiliy tuzilmalari haqida yangi ma’lumotlarni berish;
- sud tibbiyotining biologiya, huquqshunoslik fanlari va tibbiyotning boshqa sohalari bilan bog‘liqligi, muammolari, tamoyillari borasidagi bilimlarini yangilash;
- sud tibbiyotining ma’naviy-ma’rifiy ahamiyati;
- aholiga tibbiy profilaktik yordam sifatini oshirish, turli travmatizm va zaharlanishlarning oldini olishda sud-tibbiy ekspertizasining zamonaviy aspektlari;
- huquq, qonun, kodeks haqida tushunchalarini yangilash;
- sud-tibbiy ekspertizaning protsessual asoslari, haqida bilim va ko‘nikmalarini yangilash.

1.3. Ta’lim oluvchilar toifasi (kontingenti): Ishchi o‘quv dasturi davolash profilaktika muassasalari sud tibbiyot ekspertiza xizmatini ko‘rsatish bo‘limlarida faoliyat olib borayotgan hamshiralarning malakaviy tavsifnomasi va lavozim yo‘riqnomalariga muvofiq, mutaxassisligini tasdiqlovchi hujjati bulgan tibbiyot hamshiralari uchun muljallangan.

1.4. Ishchi o‘quv dasturni o‘zlashtira olish uchun zarur bo‘lgan tinglovchi kompetensiyasi:

- tibbiy etika va deontologiyani amalda qo‘llay oladigan, yetuk mutaxassis bo‘lishi;
- hamshiraning huquqiy me‘yorlarini, bemor huquqlari, roziligi, rad etishi, bemorlarning yoshiga nisbatan hususiyatlarini bilishi;
- tibbiyot psixologiyasi va shaxslararo muloqot ko‘nikmalarini amalga oshirish;
- sud tibbiy ekspertizasi hamshirasi vazifalari, burchlarini bilishi;
- sud – kimyoviy tekshiruv turlari va usullarni qo‘llashi;
- kasbiy huquqbuzarliklar uchun tibbiy xodimlarning javobgarligini his qilishi;
- sud tibbiyotining ma’naviy hamda ma’rifiy ahamiyatini bilishi;
- sud-tibbiy ekspertiza byurosi bo‘limlarining me‘yoriy hujjatlarini to‘g‘ri yuritishni bilishi;
- mutaxassisligi bo‘yicha chuqur va yangilangan to‘liq nazariy va amaliy bilimlarga ega bo‘lgan, uzluksiz o‘z malakasini oshirishga tayyor bo‘lgan, o‘zgaruvchan sharoitlarga tez moslasha oladigan mutaxassis bo‘lishi lozim.

1.5. Dasturning dolzarbligi: ko‘rsatishda me‘yoriy hujjatlar asosida tuzildi.

1.6. Dastur hajmi: 144 kredit (kuniga 6 kredit, haftada 36 kredit).

1.7. O‘qish shakli:

- kunduzgi - o‘qish ishdan ajralgan holda
- on/offline, masofaviy - an’anaviy o‘qish ishdan ajralgan/ ajralmagan holda

1.8. Mashg‘ulotlarni o‘tish tartibi: Mashg‘ulotlar O‘zbekiston Respublikasi og‘liqni saqlash vazirligining 2020 yil 15 iyundagi “Tibbiy-sanitariya va farmatsevtika kadrlarining uzluksiz malakasini oshirish tizimini tashkil etish to‘g‘risidagi” 160-son buyrug‘i va markazning ichki tartib-qoidalari asosida rejalashtiriladi va amalga oshiriladi.

Mashg‘ulotlar 9⁰⁰da boshlanib, 13⁴⁰ da tamom bo‘ladi. Tushlik - 30 daqiqa.

1.9.Malaka oshirishdan so‘ng: o‘quv kursni to‘liq o‘zlashtirgan va yakuniy attestatsiyani topshirgan tinglovchilarga “Sud tibbiyot ekspertiza laboratoriya laboranti” bo‘yicha umumiy malaka oshirganligi haqida Davlat talablari namunasidagi sertifikat taqdim etiladi.

2. Rejalashtirilayotgan ta‘lim natijalari

2.1.Rejalashtirilayotgan ta‘lim natijalaridan so‘ng

takomillashtirilishi (yangilanishi) lozim bo‘lgan kasbiy kompetensiyalar:

- mutaxassisning fikrlash, tahlil va sintez qilish, jamoa bilan ishlash va uni boshqarish, intizomlilik, boshlagan ishini mantiqiy yakuniga yetkazishga tayyorligini rivojlantiradi;
- hamkasblar, hamshiralalar va kichik tibbiy xodimlar, bemorlar va qarindoshlar bilan muloqotda tibbiy faoliyatning axloqiy va deontologik jihatlarini amalga oshirishga tayyorligi va amalga oshirish qobiliyati takomillashadi;
- aholi o‘rtasida to‘g‘ri, ratsional ovqatlanish, zararli odatlarga qarshi kurashish, sog‘lom turmush tarzini qo‘llab-quvvatlash, sog‘lomlashtirish tadbirlarini yangilash;
- intizomiy, ma‘muriy, fuqarolik, jinoiy javobgarlikni amalga oshirayotganda tibbiy xatolarning oldini olish bo‘yicha o‘z faoliyati natijalarini tahlil qilish tayyorligi va amalga oshirish qobiliyati yaxshilanadi;
- O‘zbekiston Respublikasida sud tibbiy ekspertizasining protsessual va tashkiliy asoslari, sud tibbiy ekspertiza turlari, ob‘ektlari, tuzilishi, tashkiliy tuzilmalarini sohadagi bilimlari yangilanadi;
- tibbiyot etikasi va deontologiyasi qoidalarini, kasbiy huquqbuzarliklar uchun tibbiy xodimlarning javobgarligini hissi oshadi;
- sud tibbiyotining biologiya, huquqshunoslik fanlari va tibbiyotning boshqa sohalari bilan bog‘liqligi, soha muammolari, tamoyillari bilan tanishadi;
- aholiga tibbiy profilaktik yordam sifatini oshirishda, turli xil travmatizm va zaharlanishlarning oldini olishda sud-tibbiy ekspertizaning ahamiyati sohasidagi bilimlari yangilanadi;
- sud-tibbiy ekspertizaning protsessual asoslari sohasidagi bilimlari yangilanadi;
- davlat profilaktika muassalaridagi hujjatlarni yuritishni va tirik shaxslar va murdalar bilan ishlash ko‘nikmalari takomillashadi;
- sud-kimyoviy tekshiruv turlari va usullardan foydalanish ko‘nikmalari takomillashadi;
- zamonaviy tibbiy jihozlarni ishlatish, texnik ishlov berish va ta‘mirlash ishlatishni tashkil etish vazifalari takomillashadi;
- hamshiralik ishini amalga oshirish va tashkil etishning ilg‘or shakllari va usullarini ishlab chiqish, ommalashtirish, tajriba almashish hamda boshqa kasbiy faoliyat turlariga moslashtirish qobiliyatiga ega bo‘ladi.

3.DASTUR MAZMUNI

3.1. “Sud tibbiyot ekspertiza laboratoriya laboranti” malaka oshirish kursi ishchi o‘quv rejasi

№	Modul va mavzular nomi	Kredit	Auditoriya mashg‘uloti			Attestatsiya
			Nazariy mashg‘ulot	Amaliy mashg‘ulot	Seminar	
1.0	Kasbiy rivojlantirish moduli	32	16	16		
1.1	Modul:O‘zbekiston Respublikasining tibbiyot sohasidagi davlat siyosati	4	4	-		
1.1.1	Sog‘liqni saqlash tizimini yanada rivojlantirishning asosiy ustuvor yo‘nalishlari.		2			
1.1.2	Tibbiyot sohasida korrupsiyaviy jinoyatlarning yuzaga kelish omillari va javobgarlik masalalari. Korrupsiyaga qarshi kurashishga oid milliy qonunchilik tahlili va davlat siyosatining asosiy yo‘nalishlari, oldini olishga doir amalga oshirilayotgan ishlar		2			
1.2	Modul: Tibbiyotda raqamli texnologiyalar	6	2	4		
1.2.1.	Zamonaviy axborot texnologiyalari va ularning hamshiralik amaliyotidagi o‘rni		2			
1.2.2.	Raqamli hamshiralik amaliyoti - elektron tibbiy yozuvlar, bemor ma’lumotlarini kiritish va tahlil qilish			2		
1.2.3.	Ma'lumotlar xavfsizligi, sun'iy intellekt va yangi tibbiyot platformalari			2		
1.3	Modul. Infekzion nazorat.	6	4	2		
1.3.1.	Infekzion nazorat va sanitariya epidimiologiya sohasida qo‘llaniladigan me’yoriy hujjatlar.		2			
1.3.2.	Karantin va o‘ta havfli yuqumli kasalliklar profilaktikasi.OIV /OITS haqida tushuncha.		2			
1.3.3.	DPM larda shifoxona ichi infeksiyalari profilaktikasi.			2		
1.4	Modul: Sterilizatsiyada zamonaviy usullar va texnika xavfsizligi	6	2	4		
1.4.1.	Aseptika va antiseptika xaqida tushuncha.		2			

	Sterilizatsiya jarayoni. Tibbiy asboblarni sterilizatsiyadan oldingi tozalash qoidalari va usullari.					
1.4.2.	Sterilizatsiya va uning turlari. Gazli sterilizatsiya. Plazmalı va ozonli sterilizatsiya usullari.			2		
1.2.3.	Sterilizatsiya xonasida texnika xavfsizligi qoidalari.			2		
1.5	Modul. Sog'lom turmush tarzini shakllantirish mezonlari. Jismoniy faollik	10	4	6		
1.5.1.	Salomatlik tushunchasi. Salomatlik darajasi ko'rsatkichlari		2			
1.5.2.	Salomatlik indeksini baholash.			2		
1.5.3.	Sog'lom turmush tarzi yo'nalishlari. To'g'ri ovqatlanish mezonlari.		2			
1.5.4.	Jismoniy faollik. Asosiy sog'lomlashtiruvchi mashg'ulotlar.			2		
1.5.5	Jismoniy mashqlarni turli yoshdagi sog'lom odamlarda, hamda bemorlarda qo'llash metodikasi.			2		
2.0	Mutaxassislik fanlar moduli	104	44	60		
2.1	Modul: O'zbekiston Respublikasida Sud tibbiy ekspertizasining tashkiliy va protsessual asoslari. Sohaga oid me'yoriy hujjatlar.	38	20	18		
2.1.1	O'zbekiston respublikasida sud tibbiy ekspertizasining protsessual va tashkiliy asoslari.	2	2	-		
2.1.2	O'zbekiston respublikasida sud tibbiy ekspertizasining protsessual va tashkiliy asoslari.	2	-	2		
2.1.3	Sud tibbiy ekspertiza turlari, ob'ektlari, tuzilishi, tashkiliy tuzilmalari.	2	2	-		
2.1.4	Sud tibbiy ekspertiza turlari, ob'ektlari, tuzilishi, tashkiliy tuzilmalari.	2	-	2		
2.1.5	O'zbekiston Respublikasida sud tibbiyoti va sud tibbiy ekspertizaning rivojlanish tarixi.	2	2	-		
2.1.6	Sud tibbiyotining biologiya, huquqshunoslik fanlari va tibbiyotning boshqa sohalari bilan bog'liqligi.	2	2	-		
2.1.7	Sud tibbiyotining biologiya, huquqshunoslik fanlari va tibbiyotning	2	-	2		

	boshqa sohalari bilan bog'liqligi.					
2.1.8	Sud tibbiyoti fani va bu soha muammolari.	2	2			
2.1.9	Sud tibbiyoti fani va bu soha muammolarni aniqlash.	2	-	2		
2.1.10	Sud tibbiyotining tamoyillari.	2	2	-		
2.1.11	Sud tibbiyotining tamoyillari.	2	-	2		
2.1.12	Sud tibbiyotining ma'naviy hamda ma'rifiy ahamiyati.	2	2	-		
2.1.13	Aholiga tibbiy profilaktik yordam sifatini oshirishda, turli xil travmatizm va zaharlanishlarning oldini olishda sud tibbiy ekspertizaning ahamiyati.	2	-	2		
2.1.14	Huquq,qonun, kodeks haqida tushuncha.	2	2	-		
2.1.15	Huquq turlari. Jinoiy huquq haqida tushuncha.	2	2	-		
2.1.16	Sud tibbiy ekspertizaning protsessual asoslari.	2	-	2		
2.1.17	Sud tibbiy ekspertiza turlari.	2	-	2		
2.1.18	O'zbekiston Respublikasi Sud tibbiy ekspertiza faoliyatini belgilovchi me'yoriy hujjatlar.	2	2	-		
2.1.19	O'zbekiston Respublikasi Sud tibbiy ekspertiza faoliyatini belgilovchi me'yoriy hujjatlarni yuritish tartibi	2	-	2		
2.2	Modul: Murda va tirik shaxslar sud tibbiy ekspertizasini tashkillashtirish va o'tkazish qoidalari.	18	8	10		
2.2.1	Murdani tekshirish.	2	2	-		
2.2.2	Murda sud tibbiy ekspertizasini o'tkazish qoidalari	2	-	2		
2.2.3	Murda sud tibbiy ekspertisasi tekshirish xulosasini tuzish, jarohatlarni tavsiflash, kasalliklarni aniqlash va ularni o'lim bilan bog'liqligini aniqlash.	2	-	2		
2.2.4	O'lim yuzaga kelgan vaqtini aniqlash, murdadan maxsus laborator tekshiruv uchun biologik ob'ektlarni olish va yakuniy sud tibbiy xulosani tuzish.	2	-	2		
2.2.5	Terminal holatlar, klinik va biologik o'lim.	2	2	-		
2.2.6	Murda sud tibbiy ekspertizasini o'tkazish uchun o'lim sabablari, o'limning toifasi, turi va xilini aniqlash.	2	-	2		

2.2.7	O‘lim yuz bergan vaqtini tashhishlash. Murdadagi ilk va kechki o‘zgarishlar.	2	2	-		
2.2.8	Murda sud tibbiy tekshiruvining qoidalari. Eksgumatsiya qilingan murdalarni tekshirish.	2	2	-		
2.2.9	Tirik tug‘ilganlik sinamalari. Laboratoriya tekshiruvlariga material olish. Qismlangan va skeletlangan murdalarning sud-tibbiy ekspertizasi.	2	-	2		
2.3	Modul: Biologik, kimyoviy, gistologik sud ekspertizalari va tibbiy kriminalistika tekshiruvlarini o‘tkazish qoidalari.	42	14	28		
2.3.1	Sud biologiya ekspertizasi bo‘limi, xonalari va u yerdagi ishlash tartibi.	2	2	-		
2.3.2	Sud biologiya ekspertizasi bo‘limi, xonalari va u yerdagi ishlash tartibi.	2	-	2		
2.3.3	Gistologiya bo‘limi (xonasi) laboranti, uning ish joyi va ish bilan ta’minlanishi.	2	-	2		
2.3.4	Sud biologiya, sud kimyo ekspertizalari va tekshiruvlarini o‘tkazish qoidalari.	2	2	-		
2.3.5	Sud biologiya, sud kimyo ekspertizalari va tekshiruvlarini o‘tkazish qoidalari, xulosasini tuzish.	2	-	2		
2.3.6	Tibbiy kriminalistika ekspertiza va tekshiruvlarini o‘tkazish	2	-	2		
2.3.7	Sud- gistologik ekspertiza tekshiruvlarini o‘tkazish qoidalari.	2	2	-		
2.3.8	Sud- gistologik ekspertiza tekshiruvlarini o‘tkazish qoidalari va ularni o‘lim bilan bog‘liqligini aniqlash va yakuniy sud tibbiy xulosani tuzish.	2	-	2		
2.3.9	Sud- gistologik preparatlarga nisbatan qo‘yilgan talablar.	2	2	-		
2.3.10	Tajriba hayvonlarini o‘ldirish usullari.	2	-	2		
2.3.11	Gistologik preparatlar uchun preparatlar olish, tekshirish.	2	-	2		
2.3.12	Gistologik preparatlar uchun preparatlar olish, tekshirish.	2	2	-		
2.3.13	Preparatni (qorindan, ichakdan, me‘dadan, siydik pufagidan, ilikdan) olish qoidalari.	2	-	2		
2.3.14	Gistologik tekshiriladigan vositalarni fiksatsiya qilish usuli.	2	-	2		
2.3.15	Gistologik tekshiriladigan vositalarni	2	2			

	fiksatsiya qilish usuli.					
2.3.16	Gistologik tekshiriladigan vositalarni fiksatsiya qilish usuli.	2	-	2		
2.3.17	Elektron mikroskop uchun to‘qimalarni yarim yupqa kesma olish uchun ko‘mib qo‘yishning asosiy usullari.	2	-	2		
2.3.18	Muzlatuvchi, parafinli va selloidinli mikrotomlar, ularning tuzilishi, mustaqil ravishda preparat olish.	2	-	2		
2.3.19	Mikrotom pichoqlari, ularning turlari.	2	2	-		
2.3.20	Pichoqlarni charhlash. Kesish qoidalari. Kesish davrida yo‘l qo‘yiladigan xatoliklar.	2	-	2		
2.3.21	Bo‘yash uchun kesish usulini tanlash va raqamlab belgilash ishlarini amalga oshirish	2	-	2		
2.4	Modul: Favqulodda vaziyatlar va hayot uchun xavfli holatlarda birinchi yordam ko‘rsatish.	6	2	4		
2.4.1	Favqulodda vaziyatlar. Tasnifi, uning turlari, kelib chiqish sabablari, tibbiy saralash bosqichlari.	2	2	-		
2.4.2	Ommaviy talofat o‘chog‘ida jabrlanuvchilarni evakuatsiya qilish va birinchi tez tibbiy yordam ko‘rsatish tamoyillari.	2	-	2		
2.4.3	Terminal holatlarda birinchi yordam ko‘rsatish. Yurak-o‘pka reanimatsiyasi va uni bajarish algoritmi .	2	-	2		
3.0	Tanlov fanlar moduli	4			4	
4.0	Attestatsiya	4				4
	Jami	144	60	76	4	4

3.1.1 O'quv moduli mazmuni
“Sud tibbiyot ekspertiza laboratoriya laboranti” o'quv moduli
1.0.Kasbiy rivojlantirish moduli.

1.1Modul: O'zbekiston Respublikasining tibbiyot sohasidagi davlat siyosati
4 kredit

O'quv moduliga ajratilgan kredit:	4 kredit
Tinglovchida kasbiy kompetensiyaning shakllanishini ta'minlovchi bilim, ko'nikmalar	<p>PF-158- “O'zbekiston 2030” strategiyasi mazmun mohiyati haqida</p> <p>Tibbiyotdagi islohotlar va korrupsiya nima?</p> <p>Tibbiyotdagi islohotlar – bu sog'liqni saqlash tizimini modernizatsiya qilish, xizmat ko'rsatish sifatini oshirish, moliyaviy va tashkiliy samaradorlikni yaxshilash bo'yicha amalga oshiriladigan o'zgarishlar.</p> <p>Misol: elektron sog'liqni saqlash tizimlari, poliklinika va dorixonalarni raqamlashtirish, diagnostika va davolash standartlarini takomillashtirish.</p> <p>Korrupsiya – bu tibbiyot tizimida qonunga xilof ravishda shaxsiy foyda olish uchun amalga oshiriladigan harakatlar.</p> <p>Misol: noto'g'ri retsept yozish, tibbiy xizmat uchun ortiqcha to'lov, shifokor tomonidan bemorning manfaatlarini e'tiborsiz qoldirish.</p> <p>Tibbiyot mutaxassisi uchun bu ikki jihatni tushunish va ularga qarshi samarali kurashish kompetensiya talab qiladi.</p> <p>2. Kompetensiya tushunchasi</p> <p>Kompetensiya – bu muayyan faoliyatni muvaffaqiyatli amalga oshirish uchun zarur bo'lgan bilim, ko'nikma va malaka majmui.</p> <p>Tibbiyotdagi islohotlar va korrupsiya bo'yicha zarur kompetensiyalar</p> <p>A) Bilim kompetensiyalari</p> <p>Tibbiyot tizimidagi islohotlar, ularning maqsad va</p>

	<p>prinsiplarini bilish</p> <p>Sog‘liqni saqlash qonunchiligi va etika normalarini tushunish</p> <p>Korrupsiyaning turlari va oqibatlarini bilish</p> <p>B) Amaliy ko‘nikmalar</p> <p>Sog‘liqni saqlash jarayonlarini samarali va shaffof boshqarish</p> <p>Resurslardan tejamkor va qonuniy foydalanish</p> <p>Korrupsiya holatlarini aniqlash va ularga munosabat bildirish</p> <p>C) Analitik va qaror qabul qilish kompetensiyalari</p> <p>Tibbiyot jarayonlarida islohotlarni baholash</p> <p>Korrupsiya xavfini aniqlash va oldini olish strategiyasini ishlab chiqish</p> <p>Qaror qabul qilishda axloqiy va qonuniy asoslarni hisobga olish</p> <p>D) Kommunikativ kompetensiyalar</p> <p>Bemorlar, jamoa va rahbariyat bilan shaffof va samarali muloqot qilish</p> <p>Korrupsiyaga qarshi tashabbuslarni targ‘ib qilish</p> <p>Axborot va trening orqali xodimlarni islohotlar va etikaga o‘rgatish</p> <p>E) Shaxsiy va ijtimoiy kompetensiyalar</p> <p>Axloqiy prinsiplarni saqlash</p> <p>Javobgarlik va fidoyilik</p> <p>Sog‘liqni saqlash tizimini shaffof va adolatli qilishga intilish</p>
--	---

<p>O'quv moduli yakunida tinglovchi bilishi lozim:</p>	<p>1. Sovg'alar va ishbilarmonlik mehmondo'stligi bilan bog'liq korrupsiyaviy xavf-xatarlar:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Qachon sovg'a berish yoki qabul qilish qonunga zid va korrupsiya sifatida baholanishi mumkinligini; • Qonuniy ishbilarmonlik munosabatlari bilan shaxsiy manfaat o'rtasidagi farqni; • Qonun va ichki hujjatlarda belgilangan sovg'alarni qabul qilish/bosh tortish qoidalarini; • Sovg'a yoki mehmondo'stlik orqali ta'sir o'tkazish holatlari bilan bog'liq jiddiy xavf-xatarlarni. • Uchinchi shaxslar orqali pul yoki sovg'a qabul qilish kabi yashirin xavflarni aniqlashni. <p>2. Korrupsiyaviy harakatlar tushunchasi va ularning turlari:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Korrupsiyaviy xatti-harakatlar (pora berish/olish, suiste'mol qilish, manfaatlar to'qnashuvi, soxta hujjat tayyorlash va h.k.) nima ekanini; • Davlat xizmatchilari, tibbiyot xodimlari va boshqa mansabdor shaxslar tomonidan amalga oshirilishi mumkin bo'lgan korrupsiyaviy harakatlar turlari. <p>3. Korrupsiyaviy harakatlar uchun intizomiy javobgarlik:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Qonun va ichki meyoriy hujjatlarga ko'ra xodimlar tomonidan sodir etilgan intizomiy buzilishlarni; • Intizomiy choralar (hayfsan, lavozimdan ozod etish, tanbeh va h.k.) qanday holatlarda qo'llanilishini; • Xizmat tekshiruvi, intizomiy ish yuritish va qaror qabul qilish tartibini. <p>4. Korrupsiyaviy harakatlar uchun jinoiy javobgarlik:</p> <ul style="list-style-type: none"> • O'zbekiston Respublikasi Jinoyat kodeksida belgilangan korrupsiya bilan bog'liq moddalar (210-modda – pora berish, 211-modda – pora olish, 205-modda – hokimiyat yoki mansab vakolatini suiste'mol qilish va b.); • Jinoyat tarkibi, javobgarlik turlari va jazo choralari (jarima, ozodlikdan mahrum etish va h.k.); • Aybdor shaxslarga nisbatan amaliyotda qanday jazo qo'llanilishi mumkinligi.
<p>O'quv moduli yakunida tinglovchi</p>	<p>1.Sovg'alar va mehmondo'stlik bilan bog'liq xatarlarni baholash va to'g'ri munosabatda bo'lish ko'nikmasi</p>

<p>bajara olishi lozim:</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Qonuniy va noqonuniy sovg'a/mehmondo'stlik o'rtasidagi farqni anglash; • Sovg'a yoki xizmat qabul qilishdan bosh tortish yuzasidan to'g'ri qaror qabul qilish; • Ishbilarmonlik munosabatlarida xolislik va kasb etikasiga amal qilish. <p>2. Fuqarolar bilan tozalik va shaffoflikka asoslangan munosabat o'rnatish ko'nikmasi</p> <ul style="list-style-type: none"> • O'zaro munosabatlarda xizmat vazifalariga tayanish, shaxsiy manfaatlardan qochish; • Kontragentlar bilan kelishuvlarda korrupsiya xavfini oldindan ko'ra bilish; • Tashqi ta'sirlarga moyillikdan saqlanish va qarorlarni mustaqil qabul qilish. <p>3. Hujjatlar ekspertizasi va ijrosini xolis va shaffof amalga oshirish ko'nikmasi</p> <ul style="list-style-type: none"> • Hujjatlar bilan ishlashda faktlar va dalillarga tayanish; • Ijro nazorati jarayonida "shaxsiy munosabatlar" emas, qonun va reglamentlarga asoslanish; • Hujjatlar orqali manfaatli tarafni qo'llab-quvvatlash xavfini aniqlash va undan saqlanish. <p>4. Korrupsiyaviy harakatlar to'g'risida xabardor qilish ko'nikmasi</p> <ul style="list-style-type: none"> • Korrupsiya holatlarini qanday va qayerga xabar qilishni aniq bilish; • Xabar berishdagi anonimlik, himoya va huquqiy kafolatlardan xabardor bo'lish; • Xabar mazmunini aniq, asosli va ishonchli tarzda shakllantirish. <p>5. Qonunga muvofiq murojaat qilish va xabar berish ko'nikmasi</p> <p>Korrupsiya holatlari yuzaga kelganda qanday organlarga, qanday tartibda murojaat qilishni bilish;</p>
<p>O'quv moduli mazmuni:</p>	<p>Korrupsiya tushunchasi va uning turlari haqida bilim berish; Milliy va xalqaro qonunchilikni tahlil qilish; Korrupsiyaga qarshi davlat siyosatining ustuvor yo'nalishlarini o'rganish; Talabalarda huquqiy madaniyatni shakllantirish; Amaliy holatlar tahlili asosida huquqiy</p>

fikrlashni rivojlantirish.

1. Korrupsiya tushunchasi

– Korrupsiya nima ekanligi, uning ta’rifi, mohiyati va kelib chiqish sabablari;

– Korrupsiyaning asosiy turlari: pora olish va berish, xizmat mavqeidan suiiste’mol qilish, manfaatlar to’qnashuvi va h.k.

2. Milliy qonunchilik asoslari

– “Korrupsiyaga qarshi kurashish to’g’risida”gi Qonunning asosiy normalari;

– O‘zbekiston Respublikasi Jinoyat kodeksi va Ma’muriy javobgarlik to’g’risidagi kodeksdagi korrupsiyaga oid moddalar;

– Korrupsiyaga qarshi Milliy strategiya va dasturlar mazmuni.

3. Davlat siyosatining ustuvor yo‘nalishlari

– Korrupsiyaga qarshi davlat siyosatining maqsadlari va vazifalari;

– Hukumat organlari va jamoatchilikning bu sohadagi o‘rni;

– Ochiqlik va shaffoflikni ta’minlash orqali korrupsiyani kamaytirish usullari.

4. Huquqiy madaniyat va ong

– Korrupsiyaning jamiyatga va davlatga keltiruvchi zararlari haqida tushuncha;

– Fuqarolarning huquqiy bilimi va mas’uliyatining ahamiyati;

– Etik meyorlarga amal qilish va halollikning ahamiyati.

5. Amaliy misollar tahlili orqali bilimlarni mustahkamlash

– Real hayotdagi korrupsiya holatlarini tahlil qilish;

- Ularni huquqiy nuqtai nazardan baholash;
- Qonuniy va samarali yechimlar taklif qilish qobiliyatini rivojlantirish.

Tibbiyot sohasida korrupsiyaviy jinoyatlar tushunchasi

- Pora olish va berish, xizmat mavqeidan suiiste'mol qilish, dori vositalari bilan bog'liq jinoyatlar.

2. Korrupsiyaviy jinoyatlarning asosiy sabablari

- Nazoratning sustligi, tizimdagi shaffoflik yetishmasligi, huquqiy madaniyat pastligi, jamiyatda jazosizlik hissi.

3. Ichki va tashqi omillar

- Tibbiyot muassasalaridagi tashkiliy kamchiliklar;
- Aholining korrupsiyaga nisbatan murosali munosabati.

4. Korrupsiya uchun javobgarlik turlari

- Jinoiy javobgarlik: Jinoyat kodeksining 210, 211, 212-moddalari;
- Ma'muriy va intizomiy javobgarlik: jarima, ishdan bo'shatish, ogohlantirish.

Adabiyotlar:

1. PF-158-son 11.09.2023й. .”O‘zbekiston-2030”strategiyasi
2. O‘zbekiston Respublikasining 03.01.2017 yildagi “Korrupsiyaga qarshi kurashish to‘g‘risida”gi O‘RQ-419-sonli Qonuni // [Elektron manba]. URL: <https://lex.uz/docs/3088008>.
3. O‘zbekiston Respublikasining Jinoyat kodeksi // [Elektron manba]. URL: <https://lex.uz/docs/111453>.
4. O‘zbekiston Respublikasining Jinoyat-protsessual kodeksi // [Elektron manba]. URL: <https://www.lex.uz/acts/111460>.
5. O‘zbekiston Respublikasining Ma'muriy javobgarlik to‘g‘risidagi kodeksi // [Elektron manba]. URL: <https://lex.uz/docs/97664>.
6. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 02.02.2017 yildagi “Korrupsiyaga qarshi kurashish to‘g‘risida”gi O‘zbekiston Respublikasi qonunining qoidalarini amalga oshirish chora-tadbirlari to‘g‘risida”gi PQ-2752-sonli Qarori [Elektron manba]. URL: <https://lex.uz/docs/3105125>.

Elektron ta'lim resurslari:

-www.minzdrav.uz–

www.gov.uz
www.press-service.uz
www.parlament.gov.uz
 - www.uza.uz
 - www.cbu.uz
 - www.lex.uz
 - www.ziyonet.uz

1.2. Modul: Tibbiyotda raqamli texnologiyalar

O'quv moduliga ajratilgan kredit:	6 kredit
<p>Tinglovchida kasbiy kompetensiyaning shakllanishini ta'minlovchi bilim, ko'nikmalar</p>	<p>Tibbiyotda raqamli texnologiyalar bo'yicha zarur kompetensiyalar</p> <p>A) Bilim kompetensiyalari</p> <p>Raqamli texnologiyalar va ularning tibbiyotdagi qo'llanilishini bilish</p> <p>Elektron sog'liqni saqlash tizimi (EHR/EMR) va telemeditsina printsiplarini tushunish</p> <p>Ma'lumot xavfsizligi va bemor maxfiyligini himoya qilish qonunchiligini bilish</p> <p>AI va diagnostika dasturlarining asosiy ishlash printsiplari</p> <p>B) Amaliy ko'nikmalar</p> <p>Elektron sog'liqni saqlash tizimidan samarali foydalanish</p> <p>Telemeditsina orqali bemorlar bilan masofaviy konsultatsiya o'tkazish</p> <p>Raqamli diagnostika vositalarini ishlatish (masalan, laboratoriya natijalarini tahlil qilish)</p> <p>Ma'lumotlarni xavfsiz saqlash va uzatish</p> <p>C) Analitik va qaror qabul qilish kompetensiyalari</p> <p>Raqamli ma'lumotlardan tahlil qilish va xulosalar</p>

	<p>chiqarish</p> <p>Diagnostika va davolash bo'yicha qarorlarni AI va boshqa raqamli vositalardan foydalangan holda qabul qilish</p> <p>Ma'lumotlar xavfsizligi va etik cheklovlarni hisobga olish</p> <p>D) Kommunikativ kompetensiyalar</p> <p>Bemorlar va hamkasblarga raqamli texnologiyalarni tushuntirish</p> <p>Telemeditsina konsultatsiyalarida aniq va samarali muloqot qilish</p> <p>Raqamli tizimlar bo'yicha jamoa bilan hamkorlik qilish</p>
<p>O'quv moduli yakunida tinglovchi bilishi lozim:</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Kompyuterga axborot kiritish va axborot olish qoidalarini; • kompyuterni tuzilishi to'g'risida qisqacha ma'lumotni, kompyuterning foydali va zararli tomonlarini, kompyuterda ishlash jarayonida sanitariya qoidalariga rioya qilishni; • tibbiyotda zamonaviy axborot kommunikatsion texnologiyalari bilan ishlashni; • sog'lom jamiyat qurishda axborotlashtirishning o'rnini; • sog'liqni saqlash tizimini axborotlashtirishda jahon tajribalarini; • axborotlarga ishlov berish, kiritish va chiqarish qurilmalari va ularning tavsifini; • tibbiyotda aloqa va kommunikatsiya vositalarini; • ma'lumotlarni saqlash, qayta ishlash va uzatish; • xozirgi kunda tibbiyotda informatsion texnologiyalari sohasi rivojlanib kelmoqda-tibbiyot xodimlari uchun planshetlardan foydalanib, <i>online</i>-registratsiya qilish va ulardan foydalana olishi.
<p>O'quv moduli yakunida tinglovchi</p>	<ul style="list-style-type: none"> • kompyuter texnikasi bilan ishlashda texnika havfsizligini; • dasturlar bilan ishlashni;

bajara olishi lozim:	<ul style="list-style-type: none"> • ma'lumotlar bazasi yaratish, ular ustida ishlashni va dasturlash asoslarini; • kompyuter grafik usullaridan foydalana olishni; • tibbiy axborotlar almashinuvi va uni izlashda internet tarmog'ida ishlashni; • elektron pochta dasturi bilan ishlashni; • AKT sog'liqni saqlash tizimida qo'llashni.
O'quv moduli mazmuni:	<p>Tibbiyot sohasida kompyuter texnologiyalaridan foydalanish. Tibbiyotda qo'llanilayotgan zamonaviy axborot texnologiyasi qurilmalarining dasturiy va texnik ta'minoti to'g'risida nazariy va amaliy bilimlar Tibbiy statistik ma'lumotlarni to'g'ri tahlil qilish va ulardan kasallikning oldini olish yoki davolashda qo'llash. Axborot texnologiyalaridan foydalanish borasida amaliy ko'nikmalarga ega bo'lish, internet tarmog'ida ishlash, axborot qidirish va ulardan foydalanish, tibbiyot axborot tizimlari xususiyatlari, ma'lumotlar bazasini tashkil etish, ekspert tizimlari va axborot xavfsizligi asoslarini bilish.</p>
<p>Tavsiya etiladigan adabiyotlar:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1.O.N.Djurayev Axborot tizimlari va texnologiyalari (tarmoqlar va sohalar buyicha) Toshkent 2020y 2.Aminov S.M "Axborot kommunikatsion texnologiyalar" 2020 y 3.Tursunov, Nazarov "Ta'limda axborot texnologiyalari" 2021 y 4.Ayupov Ravshan Hamdamovich "Ta'limda axborot texnologiyalari" TDPU, 2020 y 5. Informatika asoslari Mualliflar: M. Aripov, A. Haydarov Yuklab olish: Informatika asoslari PDF (https://uzsmart.uz/kitoblar/view/6551?utm_source=chatgpt.com) 6. Informatika va axborot texnologiyalari Muallif: Z.S. Abdullayev 7. Kompyuter savodxonligi kitobchasi Yuklab olish: Kompyuter savodxonligi PDF(https://pdfbox.uz/books/uzbek/11329-kompyuter-savodxonligi-kitobchasi?utm_source=chatgpt.com) 8. Kompyuterli va raqamli texnologiyalar Mualliflar: Hoshimov, Tulyaganov 9. Informatika (klassik darslik) Muallif: N.V. Makarova <p>Elektron ta'lim resurslari:</p>	

1. DMED haqida asosiy tushuncha (Kapital.uz)
2. O‘zbekcha tayyor adabiyotlar (PDF / DOC) (soff.uz)
2. DMED bo‘yicha test savollar ([Hujjat24](#))

1.3.Modul: Infekcion nazorat

<p>O‘quv moduliga ajratilgan kredit:</p>	<p style="text-align: center;">6 kredit</p>
<p>Tinglovchida kasbiy kompetensiyani shakllanishini ta’minlovchi bilim, ko’nikmalar</p>	<p>Infekcion nazoratda kompetensiya Bu — tibbiyot xodimi yoki mutaxassisning bilim, ko‘nikma va mas’uliyatli yondashuvi majmui. Kompetensiya quyidagilarni o‘z ichiga oladi:</p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ Bilimlar: <ul style="list-style-type: none"> • Infekcion kasalliklar yuqish yo‘llari • Sanitariya-epidemiologik me’yorlar • Dezinfeksiya va sterilizatsiya turlari ☐ Amaliy ko‘nikmalar: <ul style="list-style-type: none"> • To‘g‘ri qo‘l yuvish texnikasi • Himoya vositalarini to‘g‘ri kiyish va yechish • Asboblarni xavfsiz qayta ishlash ☐ Mas’uliyat va xulq-atvor: <ul style="list-style-type: none"> • Qoidalarga qat’iy rioya qilish • Infeksiya xavfini baholay olish • Favqulodda holatlarda tezkor choralar ko‘rish
<p>O‘quv moduli yakunida tinglovchi bilishi lozim:</p>	<ul style="list-style-type: none"> • sanitariya qoidalari, normalari va gigiena normativlarini (SanQvaN); • davolash-profilaktika muassasalariga qo‘yiladigan sanitar talablarni va “infekcion nazorat komissiyasi” ish faoliyatini; • sanitar me’yor va qoidalar bo‘yicha amaldagi hujjatlarni; • OIV/OITSGa oid normativ hujjatlarni; • OIV etiologiya va patogenezi, epidemiologiyasini; • OIV yuqish yo‘llari, tekshirish usullari, klinikasi va bemorlar parvarishini;

<p>O‘quv moduli yakunida tinglovchi bajara olishi lozim:</p>	<ul style="list-style-type: none"> • kasalliklardan (COVID -19) himoyalaniş tamoyillarini. • shifoxona ichi infeksiyasini oldini olishda SanQvaMlarga rioya qilishni; • muolajalar vaqtida avariya holatlari yuzaga kelishini oldini olishni; • avariya holatlari yuzaga kelganda o‘tkaziladigan chora-chadbirlar yig‘indisini; • o‘ta xavfli va karantin infeksiyalarda epidemiyaga qarshi o‘tkaziladigan chora-tadbirlarni; • himoya kiyimlari va ulardan foydalanish tartibini. • qo‘llarga gigienik ishlov berish usullari, texnikasi va qo‘llarni yuvish tartibini;
<p>O‘quv moduli mazmuni:</p>	<p>Davolash profilaktika muassasalarida shifoxona ichi infeksiyasini oldini olish borasida qabul qilingan normativ hujjatlar. Shifoxona ichi infeksiyasini oldini olishda akusherkalarning vazifalari. Tibbiy muolajalar orqali yuqadigan kasalliklarni oldini olish. Yuqumli kasalliklar (o‘ta havfli va karantin infeksiyalar, OITS)ni tarqalishini oldini olish. OIV/OITSGa oid normativ hujjatlar. OIV etiologiya va patogenezini, epidemiologiyasi. OIV/OITS infeksiyasi.</p> <p>Kasalliklardan (COVID19) himoyalaniş tamoyillari. Himoya kiyimlari va ulardan foydalanish tartibi.</p>
<p>Tavsiya etiladigan adabiyotlar</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. San. Q va M. № 0342/17 “ DPMLarda shifoxona ichi infeksiyalari profilaktikasi” 10 yanvar 2017 y. 2. San. Q va M. № 03-17-15.”O‘zbek. Res. davolash- profilaktika muassasalarida chiqindilarni yig‘ish, saqlash va yo‘q qilish sanitariya qoidalari va meyorlari” 3. V.N. Turaqulov, X.A. Raxmatova, N.A. Avezova.” Yuqumli kasalliklarda xamshiralik parvarishi” O‘quv qo‘llanma. Navoi nashriyot. 2019 yil. 4. F.I Salomova, Sh.T Iskandarova “Gigiyena. Tibbiy ekologiya” Toshkent-2020 5. S.B. Israilova “Sanitariya epidemiologik osoyishtalik va jamoat salomatligi xizmati” o‘quv qo‘llanma. Turon nashr. Samarqand-2026 https://e-library.sammu.uz/uz/book/5400 6. COVID-19 bo‘yicha milliy qo‘llanma JSST. O‘zbekiston Sog‘liqni saqlash vazirligi. 2020 yil 26 mart. 7. O‘zbekiston Respublikasi Sog‘liqni saqlash vazirligi sayti → rasmiy sanitariya me‘yorlari va hujjatlar 8. Ziyonet → bepul darsliklar va o‘quv qo‘llanmalar Elektron ta’lim resurslari: http://www.edu.uz 	

<http://www.pedagog.uz>
www.tma.uz,
www.lex.uz
<https://ru.pinterest.com/vkhamidov/>

1.4.Modul: Sterilizatsiyada zamonaviy usullar va texnika xavfsizligi

O‘quv moduliga ajratilgan kredit:	6 kredit
<p>Tinglovchida kasbiy kompetensiyaning shakllanishini ta’minlovchi bilim, ko’nikmalar</p>	<p>Sterilizatsiya jarayonida texnika xavfsizligi — xodimlar salomatligi va atrof-muhitni himoyalashning asosiy omili. Kompetensiya quyidagilarni o‘z ichiga oladi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Nazariy bilimlar: sterilizatsiya usullarining fizik-kimyoviy asoslarini bilish • Amaliy ko‘nikmalar: uskunalarni to‘g‘ri ishlatish va nazorat qilish • Xavf-xatarni baholash: issiqlik, bosim, kimyoviy va biologik xavflarni aniqlash • Me‘yoriy hujjatlarga rioya qilish: sanitariya qoidalari va xalqaro standartlar • Favqulodda vaziyatlarga tayyorgarlik: nosozlik yoki avariya holatida to‘g‘ri harakat qilish <p>3. Zamonaviy yondashuvning ahamiyati</p> <p>Zamonaviy sterilizatsiya texnologiyalarini joriy etish:</p> <ul style="list-style-type: none"> • infeksiya xavfini kamaytiradi, • ish unumdorligini oshiradi, • xodimlar va bemorlar xavfsizligini ta’minlaydi, • sifat menejmenti tizimlarini mustahkamlaydi.
<p>O‘quv moduli yakunida tinglovchi bilishi lozim:</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Sterilizatsiya sohasi bo‘yicha mavjud bo‘lgan fizikaviy, kimyoviy, mexanik, biologik, aralash va yangi zamonaviy usullar to‘g‘risida to‘liq ma’lumotlarga ega bo‘lish Sterilizatsiya va uning turlarini. • Gazli sterilizatsiya usullarini • Plazmali va ozonli sterilizatsiya usullarini • Sterilizatorlar va avtoklavlar bilan ishlash davridagi texnika xavfsizligi qoidalari haqida tushunchaga ega bo‘lishi
<p>O‘quv moduli yakunida tinglovchi bajara olishi lozim:</p>	<ul style="list-style-type: none"> • tibbiy asboblarni quruq issiqlik shkafida sterillashni, • tibbiy vositalarning sterillanganlik sifatini tekshirish usullarini, • texnika xavfsizligini,

	<ul style="list-style-type: none"> tibbiy vositalarning sterilizatsiya sifatini tekshirish usullarini bajara olishi.
O'quv moduli mazmuni:	<p>Sterilizatsiyani olib borish xonalaridagi aseptika va antiseptika tadbirlari. Sterilizatsiya va avtoklavlash tadbirlariga tinglovchilarni amaliy tomondan o'qitish va o'rgatish. Mashg'ulotlar davomida markazlashtirilgan va markazlashtirilmagan sterilizatsiya bo'limlari turlari xaqida tushuncha berish, zamonaviy sterilizatsiya apparatlari bilan tanishtirish, texnika xavfsizligi masalalari bo'yicha ma'lumotlar berib borish.</p> <p>Asosiy diqqat va e'tiborni sterilizatsiya ishlarini to'g'ri olib borish, sterilizatsiyaning sifatli bo'lishini ta'minlovchi tadbirlar va uni tekshirish uchun zarur indikatorlardan to'g'ri foydalanish va ishlatish qoidalariga to'la amal qilish.</p>
<p>Tavsiya etiladigan adabiyotlar:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1.K.F.Melibayeva,G.F.Ergasheva. "Aseptika, antiseptika va dezinfeksiya" Uslubiy qo'llanma.Qo'qon.2025yil. 2.V.N.Turaqulov,F.A.Qurbonov."Xirurgiyada xamshiralik parvarishi"O'quv qo'llanma.Navoi nashriyot.2019 yil. 3. G.T Dxritiman,G.T.Iskandarova "Uskunaning hayotiy siklini boshqarish bo'yicha qo'llanma-Bug'li sterilizator(Avtoklav)"Tibbiyot xodimlari uchun uslubiy tavsiyanomalar.Toshkent.2024 yil. 4.G.T Dxritiman,G.T.Iskandarova "Uskunaning hayotiy siklini boshqarish bo'yicha qo'llanma-Plazmali sterilizator" Tibbiyot xodimlari uchun uslubiy tavsiyanomalar.Toshkent 2024 yil. 5.Elektron ta'lim resurslari: <ol style="list-style-type: none"> 1. Zamonaviy sterilizatsiya usullari <ul style="list-style-type: none"> • Sterilizatsiya usullari. Sterilizatsiya xususiyatlari Muallif: Arzimatova Ra'no Pardaboy qizi (JournalSS) 2. Aseptika va antiseptika asoslari <ul style="list-style-type: none"> • Tibbiyot xodimlarining aseptika va antiseptik sterilizatsiya usullarini qo'llanishi Mualliflar: <ul style="list-style-type: none"> o Sh.Ya. Radjabov o G.R. Kadamova o M.M. Olimova (pedagogs.uz) 3. Mikrobiologiya va sterilizatsiya <ul style="list-style-type: none"> • Mikrobiologiya va virusologiya • Mualliflar: OTM professor-o'qituvchilari (NamDU) (www.namdu.uz) 4. Umumiy tibbiyot va dezinfeksiya <ul style="list-style-type: none"> • Tibbiyotda dezinfeksiya va sterilizatsiya asoslari (book.bsmi.uz) 	

5. Sterilizatsiya usullari va qo‘llanilishi, Stomatologiyada sterilizatsiya

- Sterilizatsiya usullari va ularning qo‘llanilishi
- Muallif: Shoda Team (Hujjat24)

1.5. Modul: Sog‘lom turmush tarzini shakllantirish mezonlari. Jismoniy faollik

O‘quv moduliga ajratilgan kredit:	10 kredit
Tinglovchida kasbiy kompetensiyaning shakllanishini ta‘minlovchi bilim, ko‘nikmalar	<p>Jismoniy faollik va sog‘lom turmushda kompetensiyalar</p> <p>Bu sohadagi kompetensiyalar quyidagilarni o‘z ichiga oladi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Sog‘lom turmush qoidalari bo‘yicha bilimga ega bo‘lish • Shaxsiy sog‘liqni baholay olish va nazorat qilish • To‘g‘ri ovqatlanish rejasini tuzish ko‘nikmasi • Jismoniy mashqlarni xavfsiz va samarali bajarish • Sog‘lom hayot tarzini boshqalarga targ‘ib qila olish
O‘quv moduli yakunida tinglovchi bilishi lozim:	<ul style="list-style-type: none"> • Salomatlik tushunchasi, salomatlik darajasi ko‘rsatkichlarini; • sog‘lom turmush tarzini shakllantirish tamoyillarini; • salomatlikka ta‘sir etuvchi omillar: • irsiy, ekologik tibbiy va hayot tarzi va salomatlik mexanizmlarini bilishi, tahlil qila olishni; • atrof muhit va ekologik omillarning salomatlikka ta‘sirini; • salomatlikni mustahkamlashga qaratilgan standart va algoritmlarni; • to‘g‘ri ovqatlanish prinsiplarini; • kun tartibini to‘g‘ri tashkil etishni; • jismoniy faollik va chiniqishning • salomatlikka ta‘sirini; • zararli odatlarning organizmga ta‘sirini; • tibbiy ko‘riklarni tashkil etish va aholini • jalb etishni; • sog‘lom turmush tarzini maqsadli guruhlar o‘rtasida shakllantirish va targ‘ib etishni;
O‘quv moduli yakunida	<ul style="list-style-type: none"> • Aholining turli guruhlarida (yoshiga, mehnat turiga, jinsiga qarab) psixoemotsional holatni aniqlashni; • sog‘lom turmush tarzini qo‘llab quvvatlashda

<p>tinglovchi bajara olishi lozim:</p>	<p>maqsadli guruhlarni shakllantirish va ular o‘rtasida suhbatlar olib borishni;</p> <ul style="list-style-type: none"> • individual salomatlik va uni asrash yo‘llarini; • jismoniy faollik, to‘g‘ri ovqatlanish prinsiplari, zararli odatlarning salomatlikka ta’siri mavzularida aholi o‘rtasida tadbirlar tashkil etishni; • maqsadli guruhlar o‘rtasida targ‘ibot ishlarini olib borishni; • inson salomatligini saqlash va tiklashda jismoniy tarbiya mashqlari kompleksini; • jismoniy mashqlarni har xil yoshdagi sog‘lom odamlarda va bemorlarda qo‘llash uslublarini; • Skandinaviya yurish usullarini.
<p>O‘quv moduli mazmuni:</p>	<p>Sog‘lom turmush tarzini tashkil etish asoslari. Sog‘lom turmush tarzini shakllantirishda maqsadli guruhlar bilan ishlash. Atrof muhit va ekologik omillarning salomatlikka ta’siri, to‘g‘ri ovqatlanish prinsiplari, kun tartibini to‘g‘ri tashkil etish, jismoniy faollik va chiniqishning salomatlikdagi ahamiyati, zararli odatlarning organizmga ta’siri, tibbiy ko‘riklarni tashkil etish va aholini jalb etish.</p>
<p>Tinglovchilarni mustaqil o‘zlashtirishi uchun adabiyotlar ro‘yxati:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2020 yil 10 noyabrdagi “Aholining sog‘lom ovqatlanishini ta’minlash bo‘yicha qo‘shimcha chora-tadbirlar to‘g‘risida”gi PQ 4887-sonli qarori. 2. VMQ 2025 y. 6-may № 297 “ Sog‘liqni saqlash va ta’lim tashkilotlarida ichimlik suvi hamda sanitariya-gigiyena infratuzilmasini kengaytirishga qaratilgan “ Toza qo‘llar” dasturi. 3. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2018 yil 18 dekabrda “Yuqumli bo‘lmagan kasalliklarning profilaktikasini, sog‘lom turmush tarzini qo‘llab – quvvatlash va aholining jismoniy faolligi darajasini oshirish chora-tadbirlari to‘g‘risida”gi PQ 4063-sonli qarori. 4. SSV buyrug‘i № 97, 2024 y, 27 mart. “Axoli orasida kasalliklarni erta aniqlash, skrining dasturlarni samarali o‘tkazish, aniqlangan kasalliklar bo‘yicha manzilli sog‘lomlashtirish ishlarini tashkil etish” to‘g‘risida. 5. SSV ning № 175-buyrug‘i, 2025 yil, 20-iyun.” Aholiga birlamchi tibbiy-sanitariya yordami ko‘rsatish tizimini takomillashtirish to‘g‘risida” 6. Sh. Zokirxo‘jayev, A. Gadoyev, M. Turimbetova “Dietologiya ” 2023 yil 7. A. Gadayev, L. Musadjanova, N. Pirmatova, N. Mo‘minova “Shifobaxsh taomlar ” 2017 yil. 8. Sh. Qurbonov, A. Qurbonov “To‘g‘ri ovqatlanish qoidalari ” 2014 yil 9. Elektron ta’lim resurslar: <ol style="list-style-type: none"> 1. inlibrary.uz – sog‘lom turmush maqolalari 	

2. globalsciences.uz – ilmiy tadqiqotlar
3. avitsenna.uz – ovqatlanish bo‘yicha tavsiyalar
4. yuz.uz – sog‘lom turmush dasturlari
5. hujjat 24.uz – o‘quv materiallar

2.1. Modul. O‘zbekiston Respublikasida sud tibbiy ekspertizasining tashkiliy va protsessual asoslari. Sohaga oid me‘yoriy hujjatlar.

O‘quv moduliga ajratilgan kredit:	38 kredit
O‘quv moduli mazmuni:	<p>O‘zbekiston Respublikasida sud tibbiy ekspertizasining protsessual va tashkiliy asoslari. Sud tibbiy ekspertiza turlari, ob‘ektlari, tuzilishi,tashkiliy tuzilmalari. O‘zbekiston Respublikasida sud tibbiyoti va sud tibbiy ekspertizaning rivojlanish tarixi. Sud tibbiyotining biologiya, huquqshunoslik fanlari va tibbiyotning boshqa sohalari bilan bog‘liqligi. Sud tibbiyoti fani va bu soha muammolari. Sud tibbiyotining tamoyillari. Sud tibbiyotining ma‘naviy hamda ma‘rifiy ahamiyati. Aholiga tibbiy profilaktik yordam sifatini oshirishda, turli xil travmatizm va zaharlanishlarning oldini olishda sud tibbiy ekspertizaning ahamiyati. Huquq,qonun, kodeks haqida tushuncha. Huquq turlari. Jinoiy huquq haqida tushuncha. Sud tibbiy ekspertizaning protsessual asoslari. Sud tibbiy ekspertiza turlari. O‘zbekiston Respublikasi Sud tibbiy ekspertiza faoliyatini belgilovchi me‘yoriy hujjatlar.</p>
O‘quv moduli yakunida tinglovchi bilishi lozim:	<ul style="list-style-type: none"> • O‘zbekiston Respublikasida sud tibbiy ekspertizasining protsessual va tashkiliy asoslari. • Sud tibbiy ekspertiza turlari, ob‘ektlari, tuzilishi,tashkiliy tuzilmalari. • O‘zbekiston Respublikasida sud tibbiyoti va sud tibbiy ekspertizaning rivojlanish tarixi. • Sud tibbiyotining biologiya, huquqshunoslik fanlari va tibbiyotning boshqa sohalari bilan bog‘liqligi. • Sud tibbiyoti fani va bu soha muammolari. • Sud tibbiyotining tamoyillari. • Jinoiy huquq haqida tushuncha.

O‘quv moduli yakunida tinglovchi bajara olishi lozim:	<ul style="list-style-type: none"> • Sud tibbiy ekspertizaning protsessual asoslari. • Sud tibbiy ekspertiza turlari. • O‘zbekiston Respublikasi Sud tibbiy ekspertiza faoliyatini belgilovchi me‘yoriy hujjatlar.
--	---

2.2. Modul. Murda va tirik shaxslar sud tibbiy ekspertizasini tashkillashtirish va o‘tkazish qoidalari.

O‘quv moduliga ajratilgan kredit:	18 kredit
O‘quv moduli mazmuni:	<p>Murdani tekshirish. Murda sud tibbiy ekspertizasini o‘tkazish qoidalari. Murda sud tibbiy ekspertisasi tekshirish xulosasini tuzish, jarohatlarni tavsiflash, kasalliklarni aniqlash va ularni o‘lim bilan bog‘liqligini aniqlash. O‘lim yuzaga kelgan vaqtini aniqlash, murdadan maxsus laborator tekshiruv uchun biologik ob‘ektlarni olish va yakuniy sud tibbiy xulosani tuzish. Terminal holatlar, klinik va biologik o‘lim. Murda sud tibbiy ekspertizasini o‘tkazish uchun o‘lim sabablari, o‘limning toifasi, turi va xilini aniqlash. O‘lim yuz bergan vaqtini tashhislash. Murdadagi ilk va kechki o‘zgarishlar. Murda sud tibbiy tekshiruvining qoidalari. Ekskumatsiya qilingan murdalarni tekshirish. Chaqaloqlar murdasining sud-tibbiy ekspertisasi, ekspertiza texnikasining o‘ziga xos xususiyatlari. Tirik tug‘ilganlik sinamalari. Laboratoriya tekshiruvlariga material olish. Qismlangan va skeletlangan murdalarning sud-tibbiy ekspertisasi. Noma’lum shaxslar murdalari ekspertizasining xususiyatlari (antropometriya, so‘z portreti, alohida belgilari, daktioskopiya, fototaqqoslash va boshqalar). Kriminal abortdan o‘lim holatlarida sud-tibbiy ekspertiza. Nogahon o‘lim holatlarida murdaning sud-tibbiy ekspertisasi. Bolalarning nogahon o‘limi. Hayvonlar, hashoratlar va o‘simliklar tomonidan murdalarning shikastlanishi. Murdani qasddan parchalanganligini aniqlash.</p>

<p>O‘quv moduli yakunida tinglovchi bilishi lozim:</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Murdani tekshirish. • Murda sud tibbiy ekspertizasini o‘tkazish qoidalari. • Murda sud tibbiy ekspertisasi tekshirish xulosasini tuzish, jarohatlarni tavsiflash, kasalliklarni aniqlash va ularni o‘lim bilan bog‘liqligini aniqlash. • Qismlangan va skeletlangan murdalarning sud-tibbiy ekspertisasi. • Noma’lum shaxslar murdalari ekspertizasining xususiyatlari. • Kriminal abortdan o‘lim holatlarida sud-tibbiy ekspertiza. • Nogahon o‘lim holatlarida murdaning sud-tibbiy ekspertisasi. • Bolalarning nogahon o‘limi.
<p>O‘quv moduli yakunida tinglovchi bajara olishi lozim:</p>	<ul style="list-style-type: none"> • O‘lim yuzaga kelgan vaqtini aniqlash, murdadan maxsus laborator tekshiruv uchun biologik ob’ektlarni olish va yakuniy sud tibbiy xulosani tuzish. • Tirik tug‘ilganlik sinamalari. Laboratoriya tekshiruvlariga material olish. • Hayvonlar, hashorotlar va o‘simliklar tomonidan murdalarning shikastlanishi. • Murdani qasddan parchalanganligini aniqlash.

2.3. Modul. Biologik, kimyoviy, gistologik sud ekspertizalari va tibbiy kriminalistika tekshiruvlarini o‘tkazish qoidalari.

<p>O‘quv moduliga ajratilgan kredit:</p>	<p style="text-align: center;">42 kredit</p>
<p>O‘quv moduli mazmuni:</p>	<p>Sud biologiya ekspertisasi bo‘limi, xonalari va u yerdagi ishlash tartibi. Gistologiya bo‘limi (xonasi) laboranti, uning ish joyi va ish bilan ta’minlanishi. Sud biologiya, sud kimyo ekspertizalari va tekshiruvlarini o‘tkazish qoidalari, xulosasini tuzish. Tibbiy kriminalistika ekspertiza va tekshiruvlarini o‘tkazish qoidalari. Sud- gistologik ekspertiza tekshiruvlarini o‘tkazish qoidalari va ularni o‘lim bilan bog‘liqligini aniqlash va yakuniy sud tibbiy xulosani tuzish. Sud- gistologik preparatlarga nisbatan qo‘yilgan talablar. Tajriba hayvonlarini o‘ldirish usullari. Gistologik preparatlar uchun preparatlar olish, tekshirish. Preparatni (qorindan, ichakdan, me’dadan, siydik pufagidan, ilikdan) olish qoidalari. Gistologik tekshiriladigan vositalarni fiksatsiya qilish usuli. Elektron mikroskop uchun</p>

	<p>to‘qimalarni yarim yupqa kesma olish uchun ko‘mib qo‘yishning asosiy usullari. Muzlatuvchi, parafinli va selloidinli mikrotomlar, ularning tuzilishi, mustaqil ravishda preparat olish. Mikrotom pichoqlari, ularning turlari. Pichoqlarni charhlash. Kesish qoidalari. Kesish davrida yo‘l qo‘yiladigan xatoliklar. Gistotopografik kesishlar. Bo‘yash uchun kesish usulini tanlash va raqamlab belgilash ishlarini amalga oshirish.</p>
<p>O‘quv moduli yakunida tinglovchi bilishi lozim:</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Sud biologiya ekspertizasi bo‘limi, xonalari va u yerdagi ishlash tartibi. • Tibbiy kriminalistika ekspertiza va tekshiruvlarini o‘tkazish qoidalari. • Sud- gistologik preparatlarga nisbatan qo‘yilgan talablar. • Elektron mikroskop uchun to‘qimalarni yarim yupqa kesma olish uchun ko‘mib qo‘yishning asosiy usullari. • Mikrotom pichoqlari, ularning turlari. Pichoqlarni charhlash. • Kesish qoidalari. • Kesish davrida yo‘l qo‘yiladigan xatoliklar.
<p>O‘quv moduli yakunida tinglovchi bajara olishi lozim:</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Gistologiya bo‘limi (xonasi) laboranti, uning ish joyi va ish bilan ta’minlanishi. • Sud biologiya, sud kimyo ekspertizalari va tekshiruvlarini o‘tkazish qoidalari, xulosasini tuzish. • Sud- gistologik ekspertiza tekshiruvlarini o‘tkazish qoidalari va ularni o‘lim bilan bog‘liqligini aniqlash va yakuniy sud tibbiy xulosani tuzish. • Tajriba hayvonlarini o‘ldirish usullari. • Gistologik preparatlar uchun preparatlar olish, tekshirish. • Preparatni (qorindan, ichakdan, me‘dadan, siydik pufagidan, ilikdan) olish qoidalari. • Muzlatuvchi, parafinli va selloidinli mikrotomlar, ularning tuzilishi, mustaqil ravishda preparat olish. • Gistologik tekshiriladigan vositalarni fiksatsiya qilish usuli. • Gistotopografik kesishlar. • Bo‘yash uchun kesish usulini tanlash va raqamlab belgilash ishlarini amalga oshirish.

2.4.Modul: Favqulodda vaziyatlar va hayot uchun xavfli holatlarda birinchi yordam ko‘rsatish

O‘quv moduliga ajratilgan kredit:	6 kredit
O‘quv moduli mazmuni:	Favqulotda vaziyatlar, halokatlar haqida asosiy tushunchalar. Favqulotda vaziyatlar tasnifi, uning turlari, kelib chiqish sabablari, manbalari. Tibbiy evakuatsiya bosqichlari. Favqulotda vaziyatlarda o‘rta tibbiyot xodimining vazifalari. Jabrlanuvchilarni saralash tartibi. Tibbiy saralash (traj usuli) va evakuatsiya qilish. Jabrlanuvchini ahvolini baholash, asosiy hayotiy ko‘rsatkichlarni aniqlash. Bemor uchun zarur vaziyatni yaratish. Ommaviy talofat o‘chog‘ida birinchi yordam ko‘rsatish. O‘tkir yurak qon – tomir yetishmovchiligida yurak- o‘pka reanimatsiyasini “SAV” ketma-ketligida o‘tkazish algoritmi.
O‘quv moduli yakunida tinglovi bilishi lozim:	<ul style="list-style-type: none"> • Favqulotda vaziyatlar va halokatlarning asosiy turlarini; • favqulotda vaziyatlar tasnifi, kelib chiqish sabablari, manbalarini; • tibbiy evakuatsiya bosqichlarini; • jarohatlanganlarni tibbiy saralash tartibini; • favqulotda vaziyatlarda o‘rta tibbiyot xodimining vazifalarini; • evakuatsiya bosqichlarida tibbiy yordam turlarini; • ommaviy talofat o‘chog‘ida birinchi yordam ko‘rsatishni; • o‘tkir yurak qon – tomir yetishmovchiligida yurak- o‘pka reanimatsiyasini.
O‘quv moduli yakunida tinglovchi bajara olishi lozim:	<ul style="list-style-type: none"> • Favqulotda vaziyatlarda shikastlanish turiga qarab jabrlanganlarni tibbiy saralashni; • texnogen, tabiiy, ekologik tushdagi favqulotda vaziyatlarda birinchi yordam ko‘rsatishni; • jabrlanganlarni evakuatsiya qilishni; • transport avariylarida yordam ko‘rsatishni; • jarohatlarda, suyak sinishida va Krash sindromida birinchi yordam ko‘rsatishni; • o‘tkir qon ketishlarda birinchi tibbiy yordam ko‘rsatishni; • elektr toki bilan shikastlanishda birinchi yordam ko‘rsatishni; • o‘tkir zaharlanishlarda birinchi yordam ko‘rsatishni; • sovuq urishi va issiqlik urishida birinchi yordam ko‘rsatishni; • cho‘kishda birinchi yordam ko‘rsatishni;

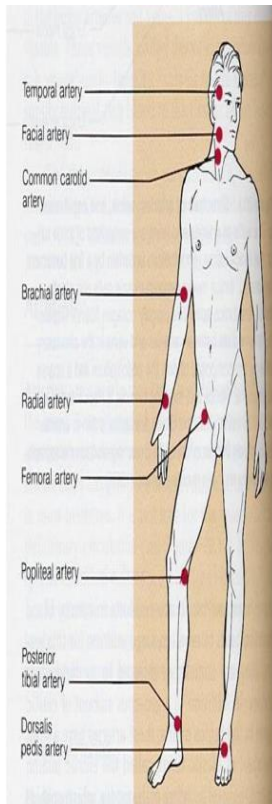
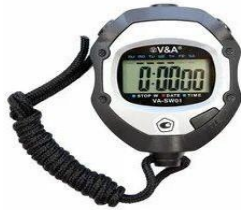
	<ul style="list-style-type: none"> • bo‘g‘ilishda birinchi yordam ko‘rsatishni; • hasharotlar chaqishi va hayvonlar tishlaganda tez tibbiy yordam ko‘rsatishni; • o‘tkir yurak qon – tomir yetishmovchiligida yurak-o‘pka reanimatsiyasini asosiy tadbirlarning “SAV” ketma-ketligini bajarishni.
Adabiyotlar:	<p>1.D.Turaqulov,L.X.Musajonova.”Shoshilinch tez tibbiy yordam ko‘rsatishda xamshiralik ishi”O‘quv qo‘llanma.A.Navoi nashriyot.2019 yil.</p> <p>2. Y.Allayorov Y.Tojiboev “Favqulotda vaziyatlarda tez tibbiy yordam asoslari.”2017 y.Toshkent.</p> <p>3.Elektron ta’lim resurslari:</p> <p>1. Free online First Aid, CPR & AED kurslari</p> <ul style="list-style-type: none"> • FirstAidForFree.com — asosiy birinchi yordam, CPR (CPR), AED (avtomatik tashqi defibrillyator) va boshqa ko‘plab mavzularni o‘z ichiga olgan bepul onlayn kurslar. 2. First Aid Online Classes — American Red Cross • American Red Cross (Amerika Qizil Xoch) tomonidan taklif etilgan onlayn birinchi yordam kurslari. Interaktiv modul orqali CPR, yaralanishlarni boshqarish va boshqa birinchi yordam ko‘nikmalari. <p>2. CPR, AED va First Aid kursi — Alison Free Course: CPR, AED and First Aid</p> <p>Alison platformasidagi bepul kurs. Bu kursda CPR, AED ishlatish va favqulotda vaziyatlarda tez yordam asoslarini mustaqil o‘rganish mumkin.</p>

3.2.2 Simulyatsion kurs (tibbiy trening) mazmuni

№	Bajariladi gan ishlar mazmuni	Eskizlar, chizmalar rasmlar,	Kerakli bo‘lgan jixozlar.	Bajarilish tartibi
---	-------------------------------	------------------------------	---------------------------	--------------------

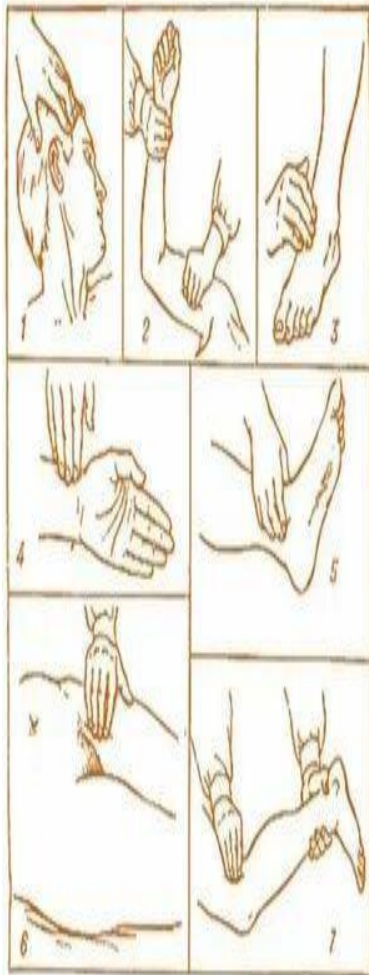
1	<p>Qo'llarni yuvish</p>	<p>HANDS WASHING MEDICAL INSTRUCTION</p> <p>VectorStock VectorStock.com/6372085</p> 	<p>suyuk sovun,bir martalik qog'oz salfetka.</p>	<p>Ho'llash va sovunlash: Qo'llarni toza suv bilan ho'llang va yetarli miqdorda sovun surting.</p> <p>Kaflarni ishqalash: Kaflarni bir-biriga qaratib, aylanma harakatlar bilan ishqalang.</p> <p>Barmoqlar orasini tozalash: O'ng kaftni chap qo'l orqasiga qo'yib, barmoqlarni bir-birining orasiga kiringazing va ishqalang. So'ngra qo'llarni almashtiring.</p> <p>Barmoqlarni qulflash: Barmoqlarni bir-biriga ilashtirib (qulflab), barmoqlar orqa yuzasini qarama-qarshi kaft bilan ishqalang.</p> <p>Bosh barmoqlarni yuvish: Chap qo'l bosh barmog'ini o'ng kaft bilan qisib ushlab, aylanma harakatlar bilan tozalang. Keyin o'ng bosh barmoqni ham shunday yuving.</p> <p>Tirnoqlar va barmoq uchlari: O'ng qo'l barmoq uchlarni chap kaftga qo'yib, aylanma harakatlar bilan ishqalang. Bu tirnoq ostidagi mikroblarni ketkazadi. Keyin qo'llarni almashtiring.</p>
---	--------------------------------	---	--	---

2. Radial pulsni aniqlash. Bemorni qulay xolatda o'tkazish yoki yotqizish.

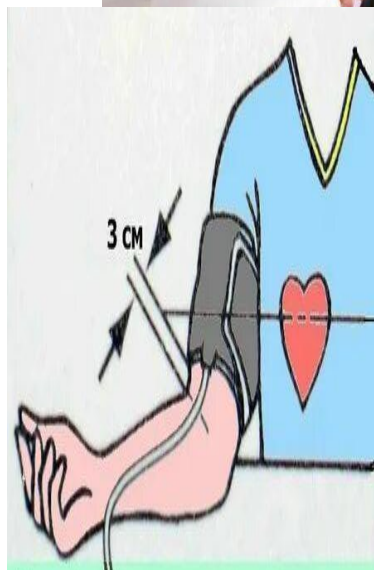
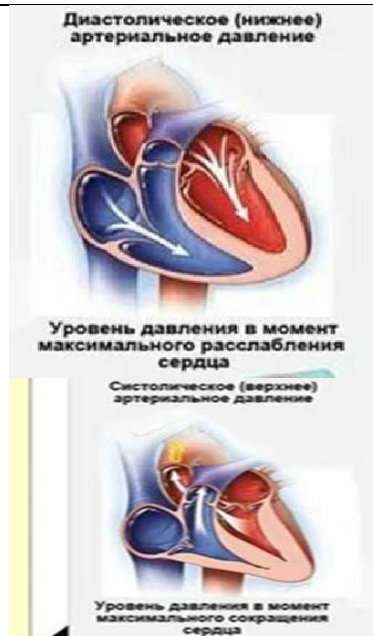
Suyuq sovun, bir martalik qog'oz salfetka. Sekundomer, harorat varaqasi, ruchka. Qizil ruchka.

Radial pulsni aniqlash.
 1.Qo'llar yuviladi va quritiladi. 2.Bemorga muolaja maqsadi tushuntiriladi 3.Bemor qulay xolatda o'tkaziladi yoki yotqi ziladi. 4.Bemorning qo'li bo'sh egilgan holatda bo'lishi kerak. 5.Radial pulsni aniq lashda tekshiruvchi bilakning ichki yuzasi, 1/3 pastki qismi, 1 – barmoq asosi bo'ylab bilak arteriyasi tomi rini shunday ushlashi kerakki II, III, IV barmoqlari tomir ustida bo'lishi kerak. 6.Pulsni tekshirayot gan vaqtda tekshiruv chi IV barmog'i bemor ning I - barmog'i ro'parasida bo'lishi kerak. 7.Pulsasiya qilayotgan arteriyani uchchala barmoq bilan paypaslab, asta bilak suyagining ichki tomoniga bosiladi 8. Pulsni aniqlayotganda uni maromiga, to'liqligiga ESLATMA: ahamiyat beriladi. 9. Bilak arteriyasida pulsni sanash mumkin bo'lmaganda uyqu va chakka sanaladi. 10. sohalarida Natijasi harorat varaqasiga qizil ruchka belgilanadi. ESLATMA: 1.Puls urishini bun dan

tashqari quyi dagi sohalarda aniqlash mumkin: a) Karotid puls – uyqu arteriyasida, ya’ni kekirdakning yon tomonidagi anatomik chuqurchada aniqlanib, kattalarda o’pka – yurak reani maksiyasini o’tkaz ganda foydalaniladi. b) Braxial puls - elka arteriyasida, ya’ni tirsak chuqurchasi markazining kichik barmoq aniqlanadi, tomonida asosan arterial qon bosimini o’lchashda foydalaniladi. v) Femoral puls – son arteriyasida, ya’ni tos suyagining yuqori oldingi qismi va chov birlashmasi o’rtasida aniqlanadi, asosan oyoqlarning qon bilan ta’minlanishi yoki o’pka – yurak reanimasiyasi o’tkazilganda ko’krak qafasining kompressiyalarini baholashda foydalaniladi. g) Pedal puls – oyoq kaftining dorzal yuzasida va to’piqning ichki (medial) o’simtasini orqa pastroq qismida aniqlanadi, asosan oyoqlarning qon bilan ta’minlanishini baholashda foydalaniladi d) Apikal

			<p>puls – yurak cho‘qqisi turtkisida, ya’ni chap o‘mrov o‘rta chizig‘i bo‘ylab, 4 – 5 qovurg‘alararo sohada stetoskop yordamida eshitiladi. e) Apikal va radial pulsni aniqlash orqali puls defisitini (tanqisligi) aniqlash:</p>
3	<p>Arterial bosim (a.b.)ni o‘lchash.</p>	<p>TONOMETR VA FONENDOSKOP</p> 	<p>Tonometr, fonendoskop</p> <p>Arterial bosim (a.b.)ni o‘lchash.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Qo‘llar yuviladi va quritiladi. 2. Bemorga muolaja maqsadi tushuntiriladi 3. Arterial bosimni o‘lchash uchun bemor qulay o‘tkaziladi yoki yotqiziladi. Bemorning o‘ng yoki chap bilagini yelkasigacha yalang‘ochlanadi. 5. Bemor qo‘li krovat ga yoki stulga kafti bilan yuqoriga qaratib qo‘yiladi 6. Tonometr vintelini burab manjetini havosi chiqariladi. 7. Bemorni tirsagidan 2-3 sm yuqoriga manjetni 2 barmoq sig‘adigan qilib o‘rab olinadi. 8. Bemorning tirsak bo‘g‘imida yelka arte riyasi tomir urishini 2,3,4 barmoqlar yordamida topiladi. 9. Tomir urgan joyga fonendoskop membra

Правильное положение манжеты тонометра на плече: на 2–3 см выше локтевого сустава, на уровне сердца

nasini

qo'yiladi, eshituv nayi quloqqa ulanadi.
10. Vintelni berkitib rezina

ballon yordamida manjetkaga havo yuboriladi.

11. Vintelni ochib, havo asta-sekin chiqariladi.

12. Havo chiqish vaqtida fonendoskopda tomir urishi eshitiladi. Bu

sistolik

bosim

ko'rsatgichidir.

13. Havo chiqishi davomida tovushlar eshitilmay qoladi. Bu diastolik

bosim

ko'rsatgichini bildiradi.

14. Tovushlarning eshitilgan

va

eshitilmagan joylardagi

natijani

monometrdan

yoziq olinadi.

15. Vintelni to'liq ochib, manjetkani ichidagi xavo to'liq chiqariladi.

16. Manjetka bemor biligidan olinadi.

17. Natija xarorat varaqasiga belgilanadi.

ESLATMA: Normada sistolik bosim

				kattalarda 100-130 mm.simob ustuniga, diastolik bosim 60-90mm. simob ustuniga teng bo'ladi.
4	Nafas olish sonini sanash	<p>HANDS WASHING MEDICAL INSTRUCTION</p> <p>VectorStock VectorStock.com/0372085</p> 	<p>Sekundomer-1 ta, lotok – 1 ta, gemodi namika varaqlari-1 ta suyuq sovun -1 ml, qog'oz sochiq-20sm, steril qo'lqop -1 juft, 70% li etil spirti – 5 ml, paxta sharcha-10 gr, 0,5% gipoxlorid natriy eritmasi -500 ml</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Qo'llar yuviladi va quritiladi. 2. Bemor bilan ishonchli munosabat o'rnatiladi. 3. Muolaja mohiyati va ketma-ketligi tushuntiriladi. Bemordan muolajaga roziligi olinadi. 5. Kerakli jihozlar tayyorlanadi. 6. Hamshira qo'llari yuviladi va quritiladi. 7. Nafasni sanash uchun bemor karovatga o'tirgan yoki yotgan bo'lishi kerak. Bemor oldida joylashib o'tiriladi va bemorni chalg'itish uchun uning qo'lini pulsni aniqlash maqsadida ushlagandek ushlanadi. 9. Hamshira qo'lini bemorning bilagidan ushlab, agar ko'krak tipidagi nafasni aniqlash kerak bo'lsa bemorning ko'krak sohasiga, qorin tipini aniqlashda epigastral sohasiga pulsni aniqlash maqsadida qo'ygandek qo'yadi. 10. Nafas olish sekundomerdan

				<p>foydalangan holda sanaladi.</p> <p>11.Nafas olish sanalganda uning maromini, sonini, chuqurligini va tipini baholanadi.</p> <p>12.Nafas harakatlari 1 daqiqa davomida sanaladi.</p>
5	<p>Hushdan ketganda birinchi yordam ko'rsatish.</p>	<p>HANDS WASHING MEDICAL INSTRUCTION</p> <p>VectorStock VectorStock.com/6372088</p> 	<p>Yostiq yoki katlanadigan adyol ,Nam sochiq yoki salqin suv, Nashatir spirti (ammiak) ,Paxta ,Bir martalik qo'lqoplar ,Qaychi yoki tugmani ochish uchun vosita ,O'ralgan qulay mato (matrascha yoki polietilen) , Zaruratda yonboshlatis h uchun orqa</p>	<p>1. Avvalo xavfsizlikni ta'minlang: O'zingiz va jabrlanuvchi uchun xavfsiz joyda ekaningizga ishonch hosil qiling (masalan, yo'l o'rtasida bo'lsa, uni chetga olib chiqing</p> <p>2.BIRINCHI YORDAM QADAMLARI: Jabrlanuvchini tekshiring Odamga ohang bilan murojaat qiling : "Yaxshimisiz?", "Meni</p>

Побрызгать лицо холодной водой,
дать понюхать ватку с нашатырным спиртом

1 Приподнимает ноги для улучшения притока крови к сердцу. Восстанавливает силы и готовится сменить уставшего участника. Координирует действия.

2 Проводит непрямой массаж сердца. Отдает команду «Вдох!» после каждого пятого надавливания (в момент вдоха следует сделать паузу на 3-4 секунды). Контролирует артериальность вдоха ИВЛ.

3 Проводит вдохи ИВЛ. Контролирует реакцию зрачков и пульс на сонной артерии.

yostiq (kichik) ,
Og'ir holatlar
uchun telefon
yoki aloqa
vositasi

eshityapsizmi?" Javob bermasa, yengil silkitib ko'ring.
3. Burun tagiga paxtaga shimdirilgan nashatir spirti tutqazish mumkin – bu odamning o'ziga kelishiga yordam beradi. Ammo nashatirli paxtani burunga tiqmaslik, uni ichkariga quyib yubormaslik va hushsiz holatda odamni ichimlik bilan sug'ormaslik kerak – bu xatoliklar odamga zarar yetkazishi mumkin.
4. Nafas olishni va yurak urishini tekshiring. Nafas chiqishini og'iz yoki burundan eshiting yuzingiz bilan sezishga harakat qiling.
5. Ko'krakning ko'tarilishini kuzating. Nafas va urishni aniqlash 10 soniyadan oshmasligi kerak.
6. Agar nafas olmasa yoki yurak urishi to'xtagan bo'lsa: Zudlik bilan tez yordam chaqiring (103). Yurak urishini sun'iy yo'l bilan tiklash (KPR) boshlang: Ko'krakning markaziga ikki qo'lni

				<p>qo'yib, har bir bosish 5–6 sm chuqurlikda va daqiqasiga ~100–120 marta bo'lishi kerak.</p> <p>7. Agar nafas olayotgan bo'lsa, ammo hushsiz bo'lsa: Uni yonbosh holatga o'tkazing (stabil yon holat): Nafas yo'llari ochiq bo'lishi uchun tilni orqaga tushib qolishining oldini oladi.</p> <p>Nafasini va holatini doimiy kuzatib boring. Kiyimlarini bo'shating Yoqa, belbog', sutyen yoki boshqa qisuvchi kiyimlarni yeching.</p>
6	Antropometriya o'tkazish	<p>Ulchov tasmasi</p> 	<p>santimetrli o'lchov tasmasi; ruchka; suyuq sovun</p>	<p>Mijozdan issiq yoki qalin kiyimlarini yechishini iltimos qiling;</p> <p>O'lchashni yupqa kiyim ustidan amalga oshiring;</p> <p>Mijozdan o'lchash tasmagini gavda atrofidan (pastki qovurg'a va tos suyagining yuqori nuqtasi orasida joylashgan markaziy nuqtada) o'tkazishni iltimos qiling;</p> <p>O'lchash tasmasi bir xil sathda turganligiga ishonch hosil qiling;</p> <p>Mijozdan gavdasining og'irligini bir tekisda taqsimlagan holda, oyoqlarini birga</p>

				<p>qo'yishini iltimos qiling; Qo'llarini bo'shashgan holatda tutishi; Me'yoriy nafas olib so'ngra nafas chiqarishini iltimos qiling; Bel aylanasi uzunligini o'lchang; O'lchash tasmasi qattiq siqmagan holda, teriga yopishib turishi lozim (rasmlarga qarang). Mijozdan santimetrli tasmani qaytarab oling; Qo'llarni sovun bilan yuving. Me'yorida bel aylanasi erkaklarda 100 sm , ayollarda 90 sm bo'lishi kerak</p>
7	Tana haroratini o'lchash.		<p>tibbiy termometr, sochiq, harorat daftari, zararsizlantiruvchi eritma solingan idish (1% li xloramin eritmasi)</p>	<p>Qo'l yuviladi va quritiladi. Bemorga muolaja haqida ma'lumot beriladi. Bemor qulay vaziyatda yotqiziladi. Termometr olinadi va simob ustuni silkitib tushiriladi. Termometr qo'yiladigan soha ko'zdan kechiriladi va sochiq bilan quruq qilib artiladi. Termometr teri burmasiga qo'yiladi. Bunda termometrdagi simob rezervuari badanga tegib turishi kerak. 10 daqiqadan so'ng</p>

				<p>termometr olinadi. Termometrdagi ko'rsatgich aniqlanadi. Termometr ko'rsatgichi harorat daftoriga qayt qilinadi. Termometr simob ustuni pastga tushguncha silkitiladi. Termometr zararsizlantiriladi. Harorat varaqasiga qayd qilinadi. Termometrni zararsizlantirish: termometr zararsizlantiruvchi eritmalaridan biriga solib qo'yiladi (2% li xloramin eritmasiga 30 daqiqaga, 3% perikis vodorodli eritmasiga 80 daqiqaga, 0,5% li dizoksan eritmasiga 20 daqiqaga) oqar suvda chayiladi va quruq qilib artiladi. Termometr quruq joyda, tagiga paxta solingan idishda saqlanadi.</p>
--	--	--	--	---

8

Kollaps ,
Shokda
birinchi
yordam.

Yostiq yoki
katlanadigan
adyol ,Nam
sochiq yoki
salqin suv,
Nashatir
spirti
(ammiak)
,Paxta , bir
martalik
qo‘lqoplar
,Qaychi yoki
tugmani
ochish uchun
vosita
,O‘ralgan qulay
mato
(matrascha yoki
polietilen) ,
Zaruratda
yonboshlatis h
uchun orqa
yostiq (kichik) ,
Og‘ir holatlar
uchun telefon
yoki aloqa
vositasi

1. Holatni baholash va yordam chaqirish
Jabrlanuvchining holatini tezda baholang: hushida yoki yo‘qmi, nafas olyaptimi.
Tez yordam 103 chaqiring.
2. Jabrlanuvchini yotqizing, iloji bo‘lsa beliga orqa bilan, tekis joyga. Oyoqlarini biroz ko‘tarib qo‘ying – bu miya va yurakka qon oqimini yaxshilaydi.
3. Agar voqea yopiq joyda bo‘lsa, derazani oching, shamollatish yarating. Kiyimlarning yoqasini, belbog‘ini, tugmalarini yeching, siqib turgan qismlarni bo‘shating.
4. Boshni yon tomon ga buring, bu tilning orqaga tushib nafas yo‘llarini to‘sisib qo‘y masligi uchun zarur. Agar qayt qilish ehtimoli bo‘lsa, yonbosh yotqizing.
5. Terisi sovuq, oqarib ketgan bo‘lsa – tanani iliqlashtirish choralarini ko‘ring. Sovuq ter chiqishi – bu qon aylanishining buzilganidan darak

			<p>beradi.</p> <p>Nashatir spirtiga shimdirilgan paxtani burun tagiga olib boring (1–2 soniyaga). Agar nashatir bo‘lmasa, odekolon bilan artish mumkin.</p> <p>7. Og‘ir holatlarda nafas va yurakni tekshirish</p> <p>Nafas yoki yurak urishi yo‘q bo‘lsa: Sun‘iy nafas (masalan, “og‘izdan og‘izga”) Yurakni bilvosita massaji (ko‘krakni 100–120 marta daqiqasiga bosish)</p> <p>8. Agar bemor hushiga kelsa: Sokin yotishini ta‘minlang. Suyuqlik bering (masalan, iliq shirin choy), agar qusmayotgan bo‘lsa Avval ichib yurgan dori vositalarini o‘zi istasa, faqat o‘zi qabul qilgan dorilarni bering</p>
--	--	---	---

9

Yurakni bilvosita massaj qilish texnikasi.

Sun'iy nafas berish uchun niqob yoki plyonka, avtomatlashtirilgan tashqi defibrillyator, gigiyenik qo'lqoplar, sekundomer, yassi va qattiq sirt, antiseptik vositalar.

1. Bemor holatini tayyorlash: Bemor qattiq va tekis sirt ustiga yotqiziladi. Ko'krak va qorin qismini siqib turgan kiyimlardan butunlay ozod qilinadi.

2. Qutqaruvchi bemorning chap tomonida joylashadi. Chap qo'l kafti ko'krak suyagining pastki uchdan bir qismiga, ya'ni hanjarsimon o'simtadan 2–3 sm yuqoriga vertikal holatda qo'yiladi.

3. Qo'llarning joylashuvi: O'ng qo'l chap qo'lning ustiga qo'yiladi. Bunda bilaklar tekis, kaftlar yumshoq bukilgan, barmoqlar esa na chap kaftga, na bemorning ko'kragiga tegmasligi kerak.

4. Ikkala qo'l to'g'ri va bukilmagan holatda bo'lishi kerak. Qutqaruvchi o'z vaznidan foydalangan holda ko'krak suyagini umurtqa tomon 4–5 sm bosadi. Har bir bosish taxminan 0.5 soniya davom etadi, urishsiz, tiniq ritmda bajariladi. Tezlik: daqiqasiga 60–

80 marta.

5. Yurak massaji + sun'iy nafas:

Yurak massaji sun'iy nafas bilan birga olib boriladi.

Qutqaruvchilar sonidan qat'i nazar, nafas va bosish nisbati 2:15 bo'lishi kerak (2 marta nafas, 15 marta ko'krak bosilishi)

6 Yurak massajining samaradorlik belgilari:

a) Massaj vaqtida bo'yin arteriyasida puls sezilishi

Ko'z qorachig'ining torayishi, yorug'likka reaksiya paydo bo'lishi

c) Teri rangi pushti rangga kirishi

d) O'z-o'zidan nafas olish va hushning tiklanishi

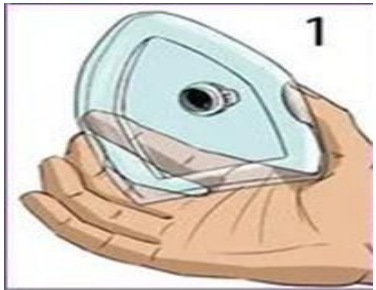
10 O'pka sun'iy ventilyatsiyasini o'tkazish

4 qavat qilib buklangan steril salftkalar, og'iz-halqum naychasi (havo yo'li), AMBU qopchasi bilan birga yuz niqobi.

1. Nafas yo'llarini ochish: Bemorni qattiq va tekis yuzaga yotqiziladi, boshi yon tomonga buriladi. Ko'rsatkich barmoq steril salftka yoki ro'molcha bilan o'ralgan holda, bemorning og'zi va halqumi begona narsalardan tozalanadi.

2. "Og'izdan og'izga" usulida sun'iy nafas berish: Yordam ko'rsatuvchi bemor yoniga joylashadi. Bir qo'l ostidan bemor ning bo'ynini ushlab, ikkinchi qo'l bilan peshonasini bosadi va boshini maksimal orqaga egadi. Ikki barmoq bilan burunni bekitadi, ikkinchi qo'li bilan og'izni biroz ochadi. Og'iz orqali mahkam yopib, kuchli va tez nafas (0.8–1.0litr) yuboradi. Bemor passiv ravishda nafas chiqaradi. Sanitar-gigiyena uchun nafas berishda steril salftka yoki bintdan foydalaniladi, ammo qalinmato qo'llanilmaydi. Kattalarda nafas chastotasi: daqiqasiga 14–16 marta. To'g'ri bajarilayotganini ko'krak qafasining harakati bilan

aniqlanadi: nafas olayotganda ko'tarishi, chiqarayotganda tushishi.

3 Og'izdan burunga" usulida sun'iy nafas berish: Pastki jag' shikastlanganda yoki og'iz ochilmasa qo'llaniladi. Bosh orqaga egiladi, bir qo'l peshonada, ikkinchisi bilan pastki jag' yuqo riga ko'tariladi va og'iz yopiladi. Burun ni lablari bilan qamrab, nafas yuboriladi.

4. AMBU moslamasi bilan sun'iy nafas: Niqob bemorning yuziga qo'yiladi, og'iz va burunni to'liq yopadi.

Niqobning yuqori (burun qismi) qismi bosh barmoq bilan,

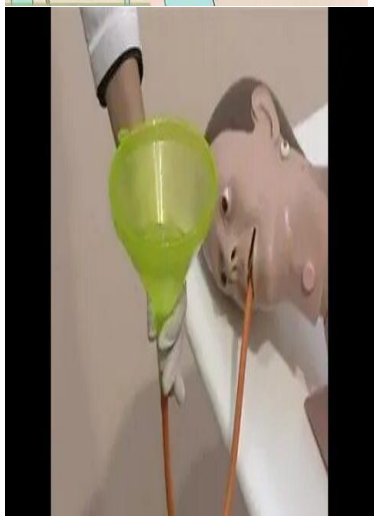
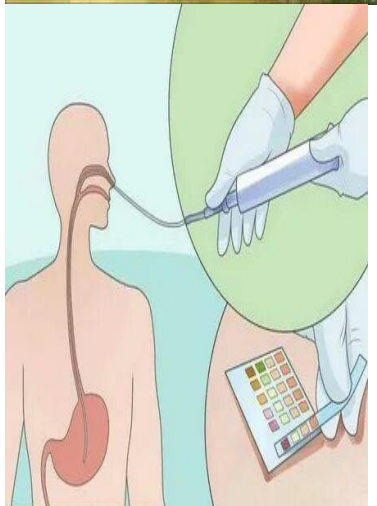
pastki qismi esa III, IV va V barmoqlar yordamida jag'ni yuqoriga ko'tarib mahkamlanadi.

II barmoq niqobning pastki qismini mahkam ushlab turadi. Bosh orqaga egilgan holatda bo'lishi lozim. Bo'sh qo'l bilan Ambu xaltachasi ritmik tarzda siqiladi — nafas yuboriladi.

Nafas chiqishi maxsus klapan orqali

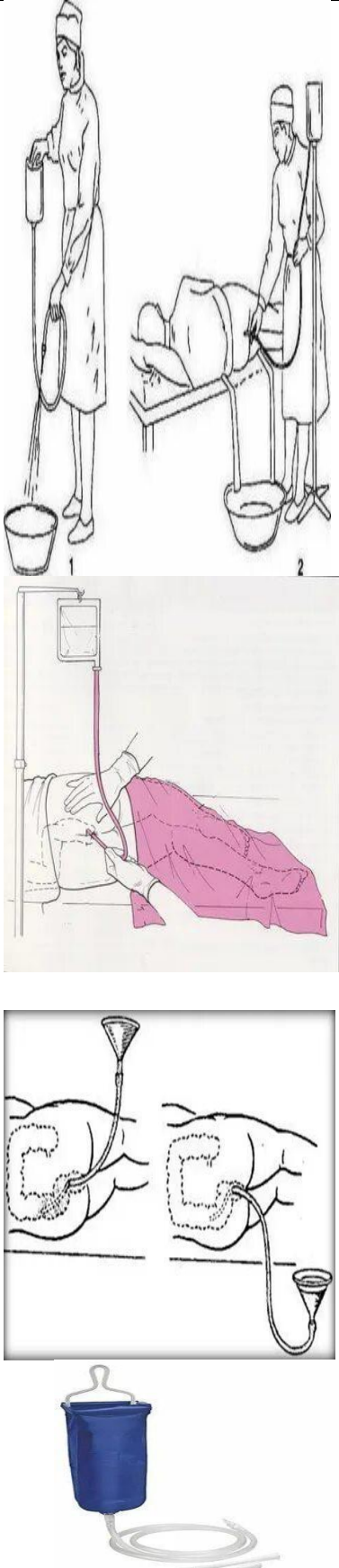
				<p>atmosferaga chiqadi</p> <p>5. Sun'iy nafas yurak massaji bilan birga qo'llanganda: Tavsiya etilgan nisbat: 2 ta sun'iy nafas : 15 ta yurak siqilishi (2:15). Sun'iy nafas berish vaqtida yurak massaji to'xtatiladi, ammo bu tanaffus 3 soniyadan oshmasligi lozim</p>
11	Pulsoksimetr		<p>pulsoksimetr, ruchka, stul yoki kushetka (mijoz uchun).</p>	<p>Tibbiyot xodim quyidagi qadamlarni bajarishi lozim: Qo'llarni sovun bilan yuving; Pulsoksimetriyani o'tkazishdan oldin tekshirilayotgan barmoqning terisi toza ekanligiga va tirnoq ustida lak yo'qligiga ishonch hosil qiling; Pulsoksimetrini yoqing; Pulsoksimetrini mijozning barmog'iga qo'ying; Bir necha soniya kuting; Pulsoksimetr aniq signalini olganida, ekranda yurak urushi va saturatsiya aks etadi;</p>

12	<p>Oshqozonni yuvish ketma ketligi.</p>	<p>HANDS WASHING MEDICAL INSTRUCTION</p> <p>VectorStock VectorStock.com/6372088</p> <p>Оборудование для экстренного промывания желудка довольно простое, однако необходимо помнить, что трубка, введенная в желудок, должна быть стерильной.</p>	<p>Steril, yo‘gon me‘da zondi, voronka, 1 chelak yuvish uchun eritma (4,2% li natriy gidrokarbona t eritmasi, suv), 1 litrli ko‘zacha, klyonkali fartuk, klyonka, suv solish uchun tog‘ora, sochiq, “Janye” shpritsi, qo‘lqop.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1 .Bemorga muolaja maqsadi tushuntiriladi; 2. Qo‘l yuviladi va quritiladi; 3. Fartuk va qo‘lqop kiyiladi; 4. Bemordan ko‘ylak tugmachalarini yechish so‘raladi; 5. Bemor to‘g‘ri o‘tqaziladi: stulga suyangan holda boshi oldinga engashgan, oyoqlari bir oz ochilgan holda o‘tqaziladi; 6. Bemorning bo‘yin va ko‘kragiga klyonka fartuk tutiladi; 7. Pinset yordamida steril, nam zond olinadi. O‘ng qo‘l bilan yopiq uchidan 10-15 sm oraliqda ushlanadi, chap qo‘l bilan ikkinchi uchi ushlanadi; 8. Me‘daga qancha santimetrda zond kiritilishi aniqlanadi; 9. Bemordan og‘iz ochish va burun orqali chuqur nafas olish so‘raladi. <p>Zondningyopiq uchi til ustiga qo‘yiladi;</p> <ol style="list-style-type: none"> 10. Bemordan yutinishi so‘raladi. Har bir yutinganda zond asta-sekin
----	---	---	--	--

yuboriladi. Zond belgilangan qismigacha kiritiladi;
11. Zondning ikkinchi uchiga voronka kiygiziladi;
12. Oʻrnatilgan voronka bemorning tizzasigacha tushuriladi va yuvush uchun tayyorlangan eritma bilan toʻldiriladi;
13. Eritma solingan voronka asta-sekinlik bilan koʻtariladi.
14. Voronka yana asta-sekin tizzagacha tushiriladi va ichidagi suyuqlik togʻoraga tushuriladi;
15. Muolaja meʼdadan toza suv tushguncha 15 -16 marta qaytariladi;
16. Salfetka bilan zond uchi oʻraladi;
17. Asta-sekinlik bilan zond meʼdadan chiqariladi va salfetka bilan artiladi;
18. Bemor oldidan klyonka olinadi va ishlatilgan asboblarni zararsizlantiriladi;
19. Qoʻlqop va fartuk yechiladi va zararsizlantiriladi;
20. Meʼda yuvilgandan soʻng bemor ahvoli kuzatiladi.

<p>13. Sifonli huqna o'tkazish ketma ketligi.</p>	<p>HANDS WASHING MEDICAL INSTRUCTION</p> <p>VectorStock VectorStock.com/6372085</p> 	<p>Suyuq sovun, bir martalik qog'oz salfetka, vazelin, bir martalik qo'lqop, kleyonka fartuk. Steril yo'g'on naycha, lotok, kleyonka, katta taglik, shpatel. Hajmi 1 litrli voronka, 10-12 litr qaynatilgan, harorati 37C li suv solingan idish, 1litr hajmdagi krujka. Voronka, yuvindi suvlar uchun idish. 0,5% gipoxlorid natriy eritmasi</p>	<p>1 .Bemorga muolaja maqsadi tushuntiriladi; .Qo'l yuviladi va quritiladi; .Fartuk va qo'lqop kiyiladi; .Bemordan ko'ylak tugmachalarini yechish so'raladi; .Bemor to'g'ri o'tqaziladi: stulga suyangan holda boshi oldinga engashgan, oyoqlari bir oz ochilgan holda o'tqaziladi; 6.Bemorning bo'yin va ko'kragiga klyonka fartuk tutiladi; 7.Pinset yordamida steril, nam zond olinadi. O'ng qo'l bilan yopiq uchidan 10-15 sm oraliqda ushlanadi, chap qo'l bilan ikkinchi uchi ushlanadi; .Me'daga qancha santimetrda zond kiritilishi aniqlanadi; .Bemordan og'iz ochish va burun orqali chuqur nafas olish so'raladi. Zondning yopiq uchi til ustiga qo'yiladi; 10.Bemordan yutinishi so'raladi. Har bir yutinganda zond asta-sekin yuboriladi. Zond belgilangan qismigacha kiritiladi;</p>
---	--	--	--

			<p>11. Zondning ikkinchi uchiga voronka kiygiziladi;</p> <p>. O‘rnatilgan voronka bemor tizzasigatushuriladi va yuvush uchun tayyorlangan eritma bilan to‘ldiriladi;</p> <p>. Eritma solingan voronka asta-sekinlik bilan ko‘tariladi.</p> <p>. Voronka asta-sekin tizzagacha tushiriladi va ichidagi suyuqlik tog‘oraga tushuriladi;</p> <p>. Muolaja me‘dadan toza suv tushguncha 15 -16 marta qaytariladi;</p> <p>16. Salfetka bilan zond uchi o‘raladi;</p> <p>. Asta-sekinlik bilan zond me‘dadan chiqariladi va salfetka bilan artiladi;</p> <p>. Bemor oldidan klyonka olinadi va asboblar zararsizlantiriladi;</p> <p>. Qo‘lqop va fartuk yechiladi va zararsizlantiriladi;</p> <p>20. Me‘da yuvilgandan so‘ng bemor ahvoli kuzatiladi.</p>
--	--	--	---

4. Dasturni amalga oshirishning tashkiliy-pedagogik ta‘minoti

4.1.O‘quv bazalari: Respublika o‘rta tibbiyot va farmasevtika xodimlari malakasini oshirish va ularni ixtisoslashtirish markazi Andijon filiali Buvasa‘din ko‘chasi ,18-uy.Davolash profilaktika muassasalari qoshidagi o‘quv bazalari.

Amaliyot bazasi: davolash profilaktika muassasalari qoshidagi o‘quv bazalari.

4.2. Mashg‘ulotlarni o‘tkazish uchun zarur jixozlar ruyxati:

Modul bo‘yicha dars olib borish uchun nazariy, amaliy va seminar darslar o‘tiladigan o‘quv auditoriyalari.

Multimediali jamlanma: slaydlar to‘plami bo‘lgan rrt ko‘rinishli ma‘ruzalar, SD diskda ko‘rgazma materiallar, ekran, videofilmlar.

Klinik amaliy ko‘nikmalarni mustahkamlash trening o‘kuv xonasi, mulyaj, fantom v.b jihozlar. Mavzular bo‘yicha turli jadvallar, tasviriy ko‘rgazma va qo‘llanmalar.

4.3. Adabiyotlar ro‘yxati

4.3.1. Qonunchilik va me‘yoriy-xuquqiy xujjatlar:

1.O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2019 yil 6 maydagi “Tibbiyot va farmasevtika ta‘limi va ilm-fani tizimini rivojlantirish chora-tadbirlari tog‘risida”gi PQ- 4310-son qarori.

2.O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2020 yil 7 apreldagi “Tibbiy-sanitariya sohasida kadrlarni tayyorlash va yanada uzluksiz kasbiy rivojlantirishning mutlaqo yangi tizimini joriy etish chora-tadbirlari tog‘risida”gi PQ 4666-sonli qarori.

3. O‘zbekiston Respublikasi Sog‘liqni saqlash vazirligining 2020 yil 15iyundagi 160-sonli “Tibbiy-sanitariya va farmasevtika kadrlarining uzluksiz malakasini oshirish tizimini tashkil etish buyicha me‘yoriy xujjatlarni yanada takomillashtirish to‘g‘risidagi” buyrug‘i.

4.O‘zbekiston Respublikasi Sog‘liqni saqlash vazirligining me‘yoriy hujjatlari.

4.3.2. Foydalanilgan adabiyotlar

Elektron adabiyotlar:

1. “Sud ekspertizasi”, A.SH.Baratov, R.K. Abdullayev, B.X.Xamidov Toshkent – 2025 y.
2. “Sud tibbiyoti” , A.I.Iskandarov, D.R.Qo‘ldashev Toshkent – 2009 y.

4.3.3 Tavsiya etilgan adabiyotlar:

1.J.J.Jalolov “Sud tibbiyoti”, Toshkent, 2019, b. 250-270.

2.O‘zbekiston Respublikasi Sog‘liqni saqlash vazirligining amaldagi me‘yoriy hujjatlari

3.V.N. Kryukova ”Sudebnaya meditsina” pod redaksiyey Moskva, «Meditsina» 2000g

4. V.L.Popov, V.S.Babaxanyan, G.I.Zaslavskiy. ”Kurs leksiy po sudebnoy meditsine2.

S-P., «Dean», 2017, S. 87-108

5.Sh.I.Ro‘ziev.M.A. Iskandarov. Tibbiyot xodimlarining kasb xukukbuzarliklari xolatlarida yuridik javobgarlik. 2017 y

6.Sh.I.Ro‘ziev, O.J.Qo‘ziev, A.Ya.Shamsiev Sud tibbiyoti tanatologiyasi.2016 y.

4.3.4. Elektron ta’lim resurslari

1. www.patanatomy.uz – O‘zbekiston tibbiyot texnikumlari uchun mo‘ljallangan patoanomiya faniga oid interaktiv resurslar va laboratoriya ishlari haqida ma’lumotlar portali.
2. <https://www.webpathology.com/> – Patologik anatomiya bo‘yicha 3000+ mikroskopik rasm va tushuntirishlar. Klinik-patologik bog‘lanishni mustahkamlash uchun.
3. <https://www.pathologyoutlines.com/> – Tashxisiy patologiya bo‘yicha yangilangan atlas va darslik. Har xil biopsiyalar, gistologik o‘zgarishlar va markerlar tahlili.
4. <https://www.histologyguide.org/> – Gistologik preparatlar va bo‘yash usullariga bag‘ishlangan bepul onlayn qo‘llanma.
5. <https://vlibrary.uzedu.uz> – O‘zbekistondagi oliy o‘quv yurtlariga tegishli elektron kutubxona. Patoanomiya va klinik fanlar bo‘yicha raqamli o‘quv qo‘llanmalar mavjud.
6. **YouTube: “MedUniver” va “Osmosis Pathology” kanallari** – Mikroskopik ko‘rinishlar, patologik o‘zgarishlar, biopsiya va autopsiya bo‘yicha o‘rgatuvchi video darslar.
7. <https://e-library.amu.uz/> – Andijon davlat tibbiyot institutining elektron kutubxonasi: patoanomiya bo‘yicha interaktiv materiallar.

3. Oraliq nazorat

Oraliq nazorat – sikl davomida o‘quv dasturining (bir necha mavzularni o‘z ichiga olgan) moduli tugallangandan keyin tinglovchilarining bilim va amaliy ko‘nikma darajasini aniqlash va baxolash usuli. Oraliq nazorat test, suxbat, vaziyatli masala yechish, yozma ish, amaliy ko‘nikmalarni baxolash yoki ularni kombinasiyalangan shaklarida o‘tkaziladi, aniq ishlab chiqilgan baholash mezonlari bo‘yicha baxolanadi va natijalari gurux jurnalida qayd etiladi.

Andijon filialida malaka oshirish kurslaridagi oraliq nazoratlar bir marotaba og‘zaki so‘rov shaklida o‘tilgan mavzular asosida nazariy amaliy savollarni o‘z ichiga olgan xolda 5 ta savoldan iborat biletlar yordamida amalga oshiriladi. Har bir to‘g‘ri javobga maksimal 20 balldan (%) beriladi, o‘tish balli 60 ball (%) .Oraliq nazoratdan o‘tgan tinglovchilar nazoratning keyingi bosqichi Yakuniy attestatsiyaga qo‘yiladi.

ORALIK NAZORAT UCHUN BILETLAR

BILET № 1

1. Sud tibbiy ekspertizasining tashkiliy va protsessual asoslari?
2. Sud tibbiy ekspertiza faoliyatini belgilovchi meyoriy hujjatlar?
3. Tibbiy xuquq asoslari?
4. Tabiiy kasallikdan o'lganlar murdalarini tekshirish?
5. Yangi tug'ilgan bolalar murdasining sud tibbiyot tekshirilishi?

BILET № 2

1. Sud kimyo ekspertizasi va tekshiruvlarini o'tkazish?
2. Gistologik tekshiriladigan vositalarni fiksatsiya qilib qo'yish?
3. Sud biologiya ekspertizasi va tekshiruvlarini o'tkazish qoidalari?
4. Ekspertiza jarayonida ishlatiladigan hujjatlar, ashyoviy dalillarni qabul qilish va saqlash?
5. Murdadagi pichoqdan yetkazilgan jarohatning birlamchi shaklini tiklash usuli?

BILET № 3

1. G'ayri tabiiy o'lganlar nimaga asoslanib tekshiriladi?
2. Tibbiyot xodimlarining qo'l gigiyenasi?
3. Moddiy va madaniy meroslar?
4. Gistologik tekshiriladigan vositalarni fiksatsiya qilib qo'yishning ahamiyati?
5. Biopsiya materialini tekshirishdan o'tkazish uchun yo'llanma qanday yoziladi?

BILET № 4

1. Autopsiya, biopsiya va sitologiya texnologiyalari tushuncha bering?
2. O'lik tug'ilgan bolalar va o'lgan chaqaloqlar perinatal davrda o'lganlarning murdasini yorish?
3. Gistologik tekshirish uchun to'qima va a'zoldan material olish usullar?
4. Umumiy patologik jarayonlar: distrofiya, nekroz o'zgarishlarining o'ziga xosligi?
5. Shifoxona ichki infeksiyasi profilaktikasi?

BILET № 5

1. Favqulotda vaziyatlarni baholash, favqulotda vaziyatlarda tez tibbiy yordam ko'rsatishni tashkil etish?
2. Din va dunyo dinlari?

3. Alteratsiya va distrofiya to'g'risida tushuncha?
4. Eritmalar tayyorlash texnikasi?
5. Bemorlarni subyektiv, obyektiv tekshirish?

BILET № 6

1. Sog'lom turmush tarzining asosiy tamoyillari?
2. Makro va mikro preparatlarni bo'yash, fiksatsiyalash, quritish?
3. Elektrotravmada shoshilinch yordam ko'rsatish?
4. Ekspres biopsiyada tekshirish o'tkazish ishlarini amalga oshirish?
5. Umumiy gistologiya, ya'ni to'qimalar haqidagi ta'limot?

BILET № 7

1. Surtmani qotirish va bo'yashning yangi zamonaviy usullari?
2. Formalinning suvli eritmasining optimal tarkibi?
3. Kislorod tanqisligi natijasida organizmni jarohatlanishi va o'limni kelib chiqishi?
4. Tibbiy hujjatlarni rasmiylashtirish qoidalari?
5. Respublikada patologik anatomiya xizmati maqsad va vazifalari?

BILET № 8

1. O'smalarda a'zo va to'qimalar o'zgarishlarining o'ziga xosligi?
2. Biologik muhitlar bilan ishlashda texnika xavfsizligi qoidalari?
3. Tibbiy chiqindilar va ularni utilizatsiya qilishda ehtiyotlik choralarini ko'rish yo'llari?
4. To'satdan o'limning sabablari va ularning kelib chiqishi?
5. Murdadan taxlillar uchun material olish texnikasi?

BILET № 9

1. Asboblarni dezinfeksiya va sterilizatsiya qilish?
2. Mexanik jarohatlar?
3. Surtmani qotirish va bo'yashning yangi zamonaviy usullari?

4. Formalinning suvli eritmasining optimal tarkibi?
5. Yangi tug‘ilgan bolalar murdasining sud tibbiyot tekshirilishi?

BILET № 10

1. Elektrotravmada shoshilinch yordam ko‘rsatish?
2. Ekspres biopsiyada tekshirish o‘tkazish ishlarini amalga oshirish?
3. Umumiy gistologiya, ya’ni to‘qimalar haqidagi ta’limot?
4. Autopsiya, biopsiya va sitologiya texnologiyalari tushuncha bering?
5. O‘lik tug‘ilgan bolalar va o‘lgan chaqaloqlar perinatal davrda o‘lganlarning murdasini yorish?

BILET № 11

1. Tibbiy xuquq asoslari?
2. Tabiiy kasallikdan o‘lganlar murdalarini tekshirish?
3. Yangi tug‘ilgan bolalar murdasining sud tibbiyot tekshirilishi?
4. Asboblarni dezinfeksiya va sterilizatsiya qilish?
5. Mexanik jarohatlar?

BILET № 12

1. Tibbiy chiqindilar va ularni utilizatsiya qilishda ehtiyotlik choralarini ko‘rish yo‘llari?
2. To‘satdan o‘limning sabablari va ularning kelib chiqishi?
3. Murdadan taxlillar uchun material olish texnikasi?
4. Sog‘lom turmush tarzining asosiy tamoyillari?
5. Makro va mikro preparatlarni bo‘yash, fiksatsiyalash, quritish?

BILET № 13

1. Sud kimyo ekspertizasi va tekshiruvlarini o‘tkazish?
2. Gistologik tekshiriladigan vositalarni fiksatsiya qilib qo‘yish?
3. Sud biologiya ekspertizasi va tekshiruvlarini o‘tkazish qoidalari?
4. Asboblarni dezinfeksiya va sterilizatsiya qilish?
5. Mexanik jarohatlar?

BILET № 14

1. Tibbiyot xodimlarining qo‘l gigiyenasi?
2. Moddiy va madaniy meroslar?
3. Gistologik tekshiriladigan vositalarni fiksatsiya qilib qo‘yishning ahamiyati?
4. Biopsiya materialini tekshirishdan o‘tkazish uchun yo‘llanma qanday yoziladi?
5. To‘satdan o‘limning sabablari va ularning kelib chiqishi?

BILET № 15

1. O‘lik tug‘ilgan bolalar va o‘lgan chaqaloqlar perinatal davrda o‘lganlarning murdasini yorish?
2. Gistologik tekshirish uchun to‘qima va a‘zolardan material olish usullari?
3. Umumiy patologik jarayonlar: distrofiya, nekroz o‘zgarishlarining o‘ziga xosligi?
4. Shifoxona ichki infeksiyasi profilaktikasi?
5. To‘satdan o‘limning sabablari va ularning kelib chiqishi?

4. Yakuniy attestatsiya

6.1. Yakuniy attestatsiyaga qo‘yiladigan talablar Yakuniy attestatsiya O‘zbekiston Respublikasi Sog‘liqni saqlash Vazirligining 2020 yil 15 iyundagi 160-sonli buyruq 3-ildosidagi «Tibbiy-sanitariya va farmatsevtika kadrlarini qayta tayyorlash va malakasini oshirish ta‘lim muassasalarida tinglovchilarning kasbiy bilim va ko‘nikmalarini baholash to‘g‘risidagi Nizom» asosida o‘tkaziladi. Umumiy malaka oshirish kurslarida Yakuniy attestatsiyaga Oraliq nazoratdan o‘tgan tinglovchilar kiritiladi.

Nazoratning ushbu turi quyidagi bosqichlarda amalga oshiriladi:

-Test sinovi;

-Amaliy ko‘nikmani baxolash bosqichlarida amalga oshiriladi

-Yakuniy suhbat (Imtixon)

Test sinovi – malaka oshirish o‘quv dasturiga muvofiq ishlab chiqilgan test banki asosida o‘tkaziladi. Test sinovi natijalari quyidagicha baxolanadi: to‘plangan to‘g‘ri javoblar xajmi umumiy test topshirig‘ining 60 % va undan ortiqni tashkil etganda “O‘tdi”, 59% va undan kam natijaga erishilganda — “O‘tmadi” deb baxolanadi. Tinglovchining tayanch bilimlarini aniqlash va yakuniy test sinovini o‘tkazish uchun mazkur malaka oshirish kursi dasturi doirasida tuzilgan bir xil test topshiriqlari bankidan foydalaniladi. Tinglovchiga test topshiriqlari bankidan 50 tadan kam

bo‘lmagan xajmda test topshiriqlari beriladi. Har bir to‘g‘ri javob 2 balldan baholanadi.

Yakuniy attestatsiyaning amaliy ko‘nikmani baxolash bosqichiga test sinovidan o‘tgan tinglovchilar qo‘yiladi. Amaliy ko‘nikmani baxolashda o‘rta tibbiyot va farmasevtika kadrlari malakasini oshirish va ularni ixtisoslashtirishga qo‘yilgan amaldagi Davlat talablari va malaka talablari doirasida tinglovchi tomonidan amalga oshirilishi lozim ko‘nikmalar sinovdan o‘tkaziladi. Baxolash natijalari “O‘tdi” va “O‘tmadi” deb belgilanadi.

Yakuniy suxbat shaklida tinglovchilarga har biri 5 ta savoldan iborat 2 ta vaziyatli masaladan iborat bilet beriladi. Vaziyatli masalalarni yechish natijasi mazkur vaziyatli masalada belgilangan savollarga berilgan to‘g‘ri javoblar soni asosida shakllantiriladi . Har bir savolga berilgan to‘g‘ri javoblar maksimal 10 balldan baholanadi. Nazoratning ushbu to‘g‘ri berilgan umumiy to‘g‘ri javoblar soni 7 ta (70%) va undan ortiq bo‘lganda –“ o‘tdi”, 6 ta va undan kam bo‘lgan xollarda – “o‘tmadi “ sifatida baxolanadi.

Tinglovchining bilim va ko‘nikmalari quyidagi mezonlar bo‘yicha baxolanadi:

O‘zlashtirish	Baho	Tinglovchining bilim darajasi
87-100	5	Tinglovchi o‘quv dasturining barcha bo‘limlari bo‘yicha tizimli, chuqur va to‘liq bilimga ega; Savollarga mantiqiy to‘liq va izchil javob beradi; Javoblarida nazariyani amaliyot bilan chambarchas bog‘laydi; Amaliy masalalarni xal etishda olgan bilimlarini fikrini xatosiz, to‘g‘ri asoslaydi; Amaliy ko‘nikmalarni algoritm bo‘yicha izchil va to‘g‘ri bajaradi; Amaliy topshiriqlarni bajarishda kasbiy bilimni mukammal ko‘rsata oladi; Vaziyatli masalalarni to‘g‘ri yechadi, javoblarni asoslaydi; Noananaviy xolatlarda muammoni mustaqil va ijodiy yechadi.
76-86	4	Tinglovchi dastur doirasida to‘liq bilimlarga ega, javobini xatosiz bayon etadi, savollarga mantiqiy to‘g‘ri javob beradi; Amaliy masalalarni xal yetishda olgan bilimlarini, xatosini o‘z vatida to‘g‘rilaydi; Amaliy ko‘nikmalarni algoritm bo‘yicha izchil va to‘g‘ri bajaradi; Amaliy topshiriqlarni bajarishda yetarli kasbiy bilimga egaligini ko‘rsata oladi; Vaziyatli masalalarni to‘g‘ri yechadi, javoblarni asoslaydi.

60-75	3	Tinglovchi dastur doirasida bilimga ega, savollarga to'g'ri javob beradi, lekin ayrim kamchiliklarga yo'l qo'yadi; olgan bilimlarini amaliyotda qo'llay oladi; Amaliy ko'nikmalarni algoritm bo'yicha izchil va to'g'ri bajaradi; Vaziyatli masalalarni to'g'ri yechadi, biroq yoasoslashda qiynaladi.
60 dan kam	2	Tinglovchi dastur doirasidagi materialning asosiy qismini bilmaydi, savollar javob berishda qo'pol xatolarga yo'l qo'yadi; Javobini mantiqiy bayon etmaydi; olgan bilimlarini amaliyotda qo'llay olmaydi; Amaliy ko'nikmalarni bajarishda xatoliklarga yo'l qo'yadi; Vaziyatli masalalarni yechishda qo'pol xatoliklarga yo'l qo'yadi.

4.2 Nazorat savollari

1. Sud tibbiyot ekspertizasi laboratoriyasi laborantining asosiy xizmat vazifalari nimalardan iborat?
2. Laboratoriyada ichki mehnat tartib-qoidalari va texnika xavfsizligi qoidalari qanday hujjatlar bilan tartibga solinadi?
3. Sud-tibbiy hujjatlar (jurnallar, blankalar, ekspertiza xulosalari registratsiyasi) qanday yuritiladi?
4. Laboratoriyaga kelib tushgan ashyoviy dalillarni ro'yxatga olish va qabul qilish qoidalari qanday?
5. Ashyoviy dalillarni saqlash va ularni ekspertga topshirish tartibi qanday belgilangan?
6. Laboratoriyada shifokor siri va ekspertiza sirini saqlash majburiyatlari nimalardan iborat?
7. Ekspertiza uchun kelgan biologik materiallar bilan ishlashda qanday huquqiy va xavfsizlik cheklovlari mavjud?
8. Laboratoriyada dori vositalari, reaktivlar va zaharli moddalarni hisobga olish jurnallari qanday to'ldiriladi?
9. Tekshiruvdan ortib qolgan ob'yektlar va namunalarni yo'q qilish (utilizatsiya) tartibi qanday?
10. Laboratoriya xonasini navbatdagi ish kuniga tayyorlash va ish yakunida topshirish qoidalari qanday?

11. OIV/OITS (VICH/СПИД) va virusli gepatitlar xavfi bo'lgan biologik materiallar bilan ishlashda qanday ehtiyot choralarini ko'riladi?
12. Laboratoriyada o'tkir va kesuvchi asboblar (skalpel, igna, mikrotom pichoqlari) bilan ishlash xavfsizligi qanday ta'minlanadi?
13. Konsentrlangan kislotalar va ishqorlar bilan ishlashda laborant qanday shaxsiy himoya vositalaridan foydalanishi shart?
14. Laboratoriya xonalarini dezinfeksiya qilish tartibi, ishlatiladigan eritmalar va ularning konsentratsiyalari qanday?
15. Ish joyida biologik suyuqliklar (qon, peshob va h.k.) to'kilib ketganda birinchi navbatda qanday choralar ko'riladi?
16. Sentrifugal va termostatlar bilan ishlashda texnika xavfsizligi qoidalari nimalardan iborat?
17. Kimyoviy moddalardan ko'zga yoki teriga shikast yetganda ko'rsatiladigan birinchi tibbiy yordam.
18. Laboratoriyada "A", "B" va "V" guruhidagi tibbiy chiqindilarni saralash va yig'ish qoidalari qanday?
19. Kvars chiroqlari (bakteritsid lampalar) bilan ishlash tartibi va ularni yoqish vaqti qanday hisoblanadi?
20. Laboratoriyada yong'in xavfsizligi qoidalari va yong'in sodir bo'lganda laborantning harakatlari.
21. Sud-biologiya ekspertizasi uchun qon namunalari qanday quritiladi va saqlashga tayyorlanadi?
22. Soch tolalarini mikroskopik tekshirish uchun preperat tayyorlashda laborantning vazifasi nimalardan iborat?
23. Sperma dog'larini aniqlashda lyuminissent mikroskopiya uchun surtmalar tayyorlash usuli.
24. So'lak va ter ajratmalari tekshiriladigan ob'yektlarni birlamchi qayta ishlash qoidalari.
25. AB0 tizimi bo'yicha qon guruhini aniqlashda ishlatiladigan standart zardoblar va reaktivlarni saqlash sharoitlari.
26. Mikroskoplar bilan ishlash va ularni kundalik parvarish qilish qoidalari (immersion moyni tozalash va h.k.).
27. Biologik ob'yektlarni markerlash (belgilash) va chalkashliklarning oldini olish usullari.
28. Sud-sitologik tadqiqotlar uchun hujayra elementlarini fiksatsiya qilish (qotirish) usullari.
29. To'qima va a'zoldan namuna olishda ishlatiladigan fiksator eritmalar (formalin, spirt) konsentratsiyasini tayyorlash.
30. Elektroforez va xromatografiya usullari qo'llanilganda laborantning tayyorgarlik bosqichidagi vazifalari.
31. Gistologik tekshirish uchun kelgan murda a'zolari bo'laklarini birlamchi fiksatsiya qilish tartibi.
32. To'qimalarni parafinga quyish uchun suvsizlantirish (spirtlar batareyasidan o'tkazish) bosqichlari.

33. Mikrotomda gistologik kesmalar olish jarayonida laborant nimalarga e'tibor berishi kerak?
34. Gistologik kesmalarni gematoksilin-eozin bilan bo'yashning klassik usuli ketma-ketligi.
35. Muzlatuvchi mikrotom (kriostat) bilan ishlashning o'ziga xos xususiyatlari nimada?
36. Kimyo-toksikologiya laboratoriyasida zaharli moddalarni (alkogol, narkotiklar) aniqlash uchun a'zolari saqlash qoidalari (nima uchun formalin ishlatilmaydi?).
37. Murda qonidagi alkogol miqdorini aniqlash uchun namuna olish va uni idishga joylash (germetikligi) qoidalari.
38. Laboratoriya idishlarini (probarka, kolba, pipetka) kimyoviy toza holatda yuvish va quritish usullari.
39. Distillangan suv olish apparati (distillyator) bilan ishlash va uni nazorat qilish.
40. Turli konsentratsiyali foizli eritmalarini (masalan, 10% li formalin) hisoblash va tayyorlash qoidalari.
41. Sud-tibbiy kriminalistika bo'limida kiyim-kechaklar va suyak qoldiqlarini ekspertizaga tayyorlash.
42. O'tish qurollari va o'tkir asboblarning izlarini o'rganishda rentgen va fotografiya usullariga ko'maklashish.
43. Murdadan olingan ashyoviy dalillarni (masalan, tirnoq osti qirindilari) qadoqlash standartlari.
44. Analitik tarozilarda o'ta aniqlikda tortish ishlarini bajarish qoidalari.
45. Laboratoriya reaktivlarining yaroqlilik muddatini tekshirish va markirovka qo'yish tartibi.
46. Sentrifugalash tezligi (oborot/min) va vaqtini rejim bo'yicha o'rnatish qoidalari.
47. Laboratoriya jurnallarini arxivga topshirishga tayyorlash va saqlash muddatlari.
48. Sud-tibbiy ekspert reaktiv tayyorlashni buyurganda laborantning yo'riqnomani o'qish va bajarish algoritmi.
49. Ish joyida kimyoviy yoki biologik avariya sodir bo'lganda rahbariyat va ekspertni xabardor qilish tartibi.
50. Laboratoriya asbob-uskunalarining metrologik tekshiruvdan (poverka) o'tishini nazorat qilishda laborantning roli.

4.3 Yakuniy attestatsiya uchun testlar.

VARIANT 1

1. Patologik anatomiya so'zining ma'nosi:

A. Lotincha "patos" – a'zo, "logos" – ta'limot

- B. Yunoncha “patos” – kasallik, “logos” – o‘qimoq
- C. Yunoncha “patos” – kasallik, “logos” – ta’limot
- D. Grekcha “patos” – kasallik, “logos” – ta’limot *

2. Patologik anatomiya rivojlanishi necha davrga bo‘linadi?

- A. 3 ta davrga *
- B. 4 ta davrga
- C. 2 ta davrga
- D. 1 ta davrga

3. Patologik anatomiya xizmatining vazifalariga nimalar kiradi?

- A. Kasalliklar va ularning asoratlaridagi morfologik o‘zgarishlarni o‘rganadi
- B. Kasalliklarning etiologiyasi va rivojlanish sharoitlarini o‘rganadi
- C. Barcha javoblar to‘g‘ri *
- D. To‘g‘ri javob berilmagan

4. Abrikosov usuli:

- A. A‘zolari sistema kompleksi holda ajratib olinadi (masalan, nafas olish sistemasi) *
- B. A‘zolari alohida ajratib olinadi
- C. To‘qimalarni kesib olish
- D. Hujayralarni bo‘yash

5. Shor usuli:

- A. Ichki a‘zolar butunlay evisseratsiya qilinib, a‘zolar joylanishining bir butunligi buzilmagan holda tekshiriladi *
- B. Ichki a‘zolar butunlay olib tashlanadi
- C. Ichki a‘zolar evisseratsiya qilinib, a‘zolar olib qo‘yiladi
- D. Ichki a‘zolar butunligi buzilmagan holda olib qo‘yiladi

6. Kam uchraydigan kasalliklarni aniqlashga yordam beruvchi usullar:

- A. Shor, Abrikosov, Virxov *
- B. Abrikosov, Morgagni, Shor
- C. Morgagni, Shor, Virxov
- D. Morgagni, Shor

7. Patologik anatomiyani tekshirish usullari:

- A. Jasadni yorib tekshirish, jarrohlik va biopsiya materiallarini tekshirish *
- B. Tadqiqot materiallarini tekshirish
- C. Bosh miyaga qon quyilishini tekshirish
- D. Qon ketishini tekshirish, yaralarni bitishini tekshirish

8. Biopsiyaning vazifalari nimalardan iborat?

- A. Klinik tashxisni tasdiqlash va aniqlash
- B. Kasalliklarni differensial diagnostika qilish

- C. Barcha javoblar to‘g‘ri *
- D. To‘g‘ri javob keltirilmagan

9. Sanitar vazifasiga quyidagilardan qaysi biri to‘g‘ri keladi?

- A. Murdalarning bo‘yi va og‘irligini o‘lchaydi *
- B. Mikrotom pichoqlarini charxlab rostlab qo‘yadi
- C. Bloklar tayyorlab ularga belgi qo‘yib chiqadi
- D. Murdani ko‘tarish

10. Sitologiya nimani o‘rganadi?

- A. Hujayraning taraqqiyoti, tuzilishi va faoliyatini *
- B. Odam va hayvonlar ayrim a‘zolarini
- C. Odam ichki a‘zolarini
- D. Gistologiyani

11. A‘zo, to‘qima va hujayralarda kasallik natijasida paydo bo‘ladigan holatlarni o‘rganadigan fan nomi:

- A. Patologik anatomiya *
- B. Anatomiya
- C. Gistologiya
- D. Sitologiya

12. Odam anatomiyasi tibbiyotning qaysi fanlari bilan chambarchas bog‘langan holda o‘rganiladi?

- A. Fiziologiya, gistologiya *
- B. Gistologiya, terapiya
- C. Patologik anatomiya
- D. Fiziologiya, terapiya

13. Maxsus mushak to‘qimalari – mioepitelial hujayralar qayerda bo‘ladi?

- A. Ter, sut va so‘lak bezlarida *
- B. Jinsiy bezlarda
- C. Og‘iz va burunda
- D. Jigar va taloqda

14. Bir xil tuzilishga, umumiy vazifaga ega bo‘lgan va taraqqiyotida umumiylik bo‘lgan sistema qaysi tarkibga kiradi?

- A. Suyaklar sistemasi tarkibiga *
- B. Mushaklar sistemasi tarkibiga
- C. Bo‘g‘imlar sistemasiga
- D. Tog‘aylarga

15. Tayanch va harakat apparati tarkibiga nimalar kiradi?

- A. Suyaklar, bo‘g‘imlar va mushak tizimlari birlashadi *
- B. Qo‘l va oyoqlar

- C. Suyaklar va bo'g'imlar
- D. Mushak tizimlari

16. O'lim nima?

- A. Organizm hayot faoliyatining to'xtashi *
- B. Yurak urishining to'xtashi
- C. Yurak va nafasning to'xtashi
- D. Hayotning to'xtashi

17. Murdani qotishi, murda dog'lari, qonning qayta taqsimlanishi, murdani qurishi, autoliz qaysi belgilar?

- A. Ertangi belgilar *
- B. Kechki belgilar
- C. So'ngi belgilar
- D. Yakuniy belgilar

18. Hujayra nimadan tashkil topgan?

- A. Sitoplazma va yadrodan *
- B. Yadro va xromosomadan
- C. Qobiq va yadrosidan
- D. Katta va kichik yadrodan

19. Murda dog'lari o'limdan keyin qachon paydo bo'ladi?

- A. 2 soat *
- B. 1 soat
- C. 3 soat
- D. 4 soat

20. Murda qachon qotadi?

- A. 2 soat *
- B. 3 soat
- C. 1 soat
- D. 4 soat

21. Organizmda nechta asosiy to'qima farqlanadi?

- A. Epiteiy, ichki muhit to'qimasi, nerv *
- B. Epiteiy, tayanch-trofik, biriktiruvchi, nerv
- C. Epiteiy, yurak, jigar
- D. Epiteiy, ichki muhit to'qimasi (tayanch-trofik va himoya), biriktiruvchi, nerv *

22. To'qimalarning tuzilishi va vazifasini o'rganuvchi fan:

- A. Umumiy gistologiya *
- B. Patologik anatomiya
- C. Gistologiya
- D. Sitologiya

23. Umumiy tuzilishga ega bo'lgan va ma'lum funksiyani bajaradigan hujayralar majmuasi nima deyiladi?

- A. To'qima *
- B. Organizm
- C. Muskullar
- D. A'zo

24. To'qimalarning hosil bo'lish jarayoni nima deyiladi?

- A. Gistogenez *
- B. Patogenez
- C. To'qima
- D. Hujayra

25. Taraqqiyot davrida ichki muhit to'qimalaridan paydo bo'ladigan to'qima:

- A. Biriktiruvchi to'qima *
- B. Mushak to'qima
- C. Nerv to'qima
- D. Asab to'qima

26. Biriktiruvchi to'qimada hujayra elementlarining nechta asosiy turi mavjud?

- A. 4 ta *
- B. 5 ta
- C. 6 ta
- D. 3 ta

27. Suyak to'qimasida anorganik moddalar taxminan necha %?

- A. 70 % *
- B. 60 %
- C. 50 %
- D. 40 %

28. Voyaga yetgan organizmda qon miqdori tana og'irligining necha % ni tashkil qiladi?

- A. 7 % *
- B. 6 %
- C. 5 %
- D. 8 %

29. Mushak to'qimasining vazifasi:

- A. A'zolda harakatni ta'minlash *
- B. A'zolari ushlab turish

- C. A'zolarni bir-biriga ulash
- D. A'zolarni yaqinlashtirish

30. Nerv to'qimasining vazifasi:

- A. Tashqi ta'sirni qabul qiladi, tahlil qiladi va javob qaytaradi *
- B. Tashqi ta'sirni qabul qilib tekshiradi
- C. Nerv to'qimasini tutib turadi
- D. Boshqarib turish

31. Paranevroz bu nima?

- A. Distrofiyaga o'xshash, lekin qaytar o'zgarish *
- B. Vaqti cho'zilgan nekrobioz
- C. To'qimaning autolitik erishi
- D. Hujayraning chirishi

32. Nekrozni ta'riflang:

- A. Tirik organizmda mahalliy to'qimaning halokati *
- B. Organlar stromasida almashinuv buzilishi
- C. Qon aylanishining buzilishi
- D. A'zoning chirishi

33. Nekrozning etiologik turi:

- A. Toksik *
- B. Infarkt
- C. Toksik
- D. Infeksion

34. Gangrena nima?

- A. Ichki muhit ta'siri bilan bog'liq nekroz
- B. Tashqi muhit ta'siri bilan bog'liq to'qimalar nekrozi *
- C. Toksik nekroz
- D. Infeksion nekroz

35. Quruq nekrozda ko'p uchraydigan oqibat:

- A. Mumifikatsiya (qurib qolish) *
- B. Nekrotik massaning erishi
- C. Kista hosil bo'lishi
- D. Shish paydo bo'lishi

36. Chirituvchi mikroorganizmlar ta'sirida qanday gangrena rivojlanadi?

- A. Nam gangrena *
- B. Quruq gangrena
- C. Oddiy gangrena
- D. Paydo bo'lmaydi

37. Detrit bu:

- A. Sitoplazmaning yemirilishi *
- B. Yadroning destruksiyasi
- C. Stromaning yemirilishi
- D. Yadroning yemirilishi

38. Nekroz ta'rifi qaysi javobda to'g'ri?

- A. 3,4
- B. 4,5 *
- C. 5,1
- D. 5,2

39. Yotoq yaralar quruq va yana qanday bo'ladi?

- A. Nam *
- B. Yopishqoq
- C. Og'riqli
- D. Qizargan

40. Nekrozning biokimyoviy bosqichlari nechta?

- A. 4 *
- B. 5
- C. 6
- D. 7

41. Yurak yetishmovchiligi qaysi qon aylanish buzilishiga kiradi?

- A. Yurak faoliyati bilan bog'liq qon aylanish buzilishi *
- B. Umumiy qon aylanish buzilishi
- C. Tomirlar kasalligi natijasidagi buzilish
- D. Umumiy qon aylanish buzilishi

42. Yurak yetishmovchiligi belgilariga qaysilar kiradi?

- A. Sianoz, to'qimalar shishi *
- B. Nafas qisishi, puls tezlashuvi
- C. Yurak sohasida og'riq
- D. Ateroskleroz, gipertoniya

43. Tomir kasalliklari bilan bog'liq umumiy qon aylanish buzilishlari:

- A. Ateroskleroz, gipertoniya *
- B. Ateroskleroz, giperemiya
- C. Giperemiya, proliferatsiya
- D. Gipertoniya, ateroskleroz

44. O'pka kasalliklari bilan bog'liq qon aylanish buzilishlari:

- A. Surunkali pnevmoniya, emfizema, sil sirrozi *
- B. Plevra bo'shlig'iga suyuqlik to'planishi

- C. Pnevmoniya va jigar sirrozi
- D. Zotiljam va pnevmoniya

45. Kollaps nima?

- A. Tomirlar yetishmovchiligi *
 - B. Tomirlar qisilishi
 - C. Tomirlar ko'karishi
 - D. Plevra bo'shlig'i
-

46. Qonning fizik xususiyatlari bilan bog'liq buzilish:

- A. Qonning quyuqlanishi va yopishqoqligi ortishi (angidremiya) *
- B. Qon rangining qorayishi
- C. Qonning quyuqlanishi
- D. Qon ko'payishi

47. Arterial qon miqdori ortishi nima deyiladi?

- A. Arterial to'laqonlik *
- B. Gipertoniya
- C. Arterial gipertenziya
- D. Qon bosimi ortishi

48. Nerv-reflektor xarakterdagi giperemiya:

- A. Umumiy arteriol giperemiya *
- B. Xususiy giperemiya
- C. Nerv giperemiya
- D. Plevra bo'shligi

49. Endogen va ekzogen omillar ta'sirida paydo bo'ladigan mahalliy reaksiyalar:

- A. Yallig'lanish *
- B. Nekroz
- C. Paranevroz
- D. To'qimaning o'lishi

50. O'sma paydo bo'lishi qachon ortadi?

- A. Odam yoshi ulg'aygan sayin *
- B. Kasallikka ko'p chalingan sayin
- C. Vazni ortgan sayin
- D. To'g'ri javob yo'q

VARIANT 2

Patologik anatomiya va gistologiya fanidan testlar

1. Tomir devori o'tkazuvchanligi kuchayib, qonning suyuq qismi va hujayralarning tomirdan tashqariga chiqishi bilan ifodalanadigan reaksiya nima deyiladi?

- A. Ekssudatsiya *
- B. Alteratsiya
- C. Nekroz
- D. Plevra bo'shligi

2. O'sma so'zining ma'nosi:

- A. Yunoncha "blast" – kurtak hosil qilaman so'zidan olingan *
- B. Lotincha "blast" – qamrab olaman
- C. Yunoncha "blast" – halok qilaman
- D. Lotincha "blast" – qisib olaman

3. O'sma paydo bo'lishi qachon ortadi?

- A. Odam yoshi ulg'aygan sayin *
- B. Kasallikka ko'p chalingan sayin
- C. Vazni ortgan sayin
- D. To'g'ri javob yo'q

4. Parenxima va stromadan tuzilgan o'smalar qanday ataladi?

- A. Organoid o'smalar *
- B. O'ziga xos o'smalar
- C. Parenximatoz o'smalar
- D. Quruq o'smalar

5. O'sma to'qimasiga xos bo'lgan barcha belgilar qanday ataladi?

- A. Atipizm *
- B. Sarkoma
- C. Metastaz
- D. Yallig'lanish

6. Pechka qurumi tarkibidagi benzpiren miqdori:

- A. 3–4 *
- B. 2–3
- C. 5–6
- D. 2–1

7. Qaysi a'zolarida kichik o'sma ham xavfli asoratlarni keltirib chiqarishi mumkin?

- A. Bosh yoki orqa miya, qizilo'ngach, ichki sekretsia bezlari *
- B. Yurak, bosh miya, jigar
- C. Ichki sekretsia bezlari, qizilo'ngach
- D. Og'iz bo'shlig'i va til

8. Tuxumdon, o'pka va teri o'smalarining bo'shliqlar bo'ylab tarqalishi qanday ataladi?

- A. Bo'shliqlarda paydo bo'ladigan o'smalar *
- B. Keng tarqaladigan o'smalar
- C. Metastazli o'smalar
- D. Yomon sifatli o'smalar

9. O'smalarda qon aylanishi buzilishi natijasida kelib chiqadigan ikkilamchi o'zgarishlar:

- A. Nekrozlar *
- B. To'qimalar yemirilishi
- C. Qon o'tmay qolishi
- D. Gangrena

10. Neft mahsulotlari, gazlar va bitum tarkibidagi kimyoviy birikmalar qaysi turga kiradi?

- A. Ekzogen kanserogenlar *
- B. Endogen kanserogenlar
- C. Gazli kanserogenlar
- D. Ozon qatlam

11. Juda ozib ketish, teri osti yog' qatlamining yo'qolishi, ko'zlar ichkariga kirib ketishi qaysi kasallikka xos?

- A. Kaxeksiya *
- B. Rak kasalligi
- C. Teri sarkomasi
- D. Anemiya

12. Gistologiya so'zining ma'nosi:

- A. Yunoncha "histos" – to'qima, "logos" – ta'limot *
- B. Yunoncha "histos" – hujayra
- C. Yunoncha "histos" – mushak
- D. Lotincha "histos" – mushak

13. Gistologiya qaysi fanlar bilan bog'liq?

- A. Fiziologiya, bioximiya, patologik anatomiya *
- B. Anatomiya, bioximiya, laboratoriya
- C. Fiziologiya, laboratoriya, anatomiya
- D. Bioximiya, patologik anatomiya, terapiya

14. Hujayraning tuzilishi, taraqqiyoti va faoliyatini qaysi fan o'rganadi?

- A. Sitologiya *
- B. Gistologiya
- C. Embriologiya
- D. Anatomiya

15. Odam va hayvonlar rivojlanish qonuniyatlarini qaysi fan o'rganadi?

- A. Embriologiya *
- B. Gistologiya
- C. Sitologiya
- D. Anatomiya

16. Gistologik preparatlarni o'rganishning asosiy usuli:

- A. Mikroskop ostida ko'rish *
- B. To'qimani bo'yash
- C. Fiksatsiya qilish
- D. Biopsiya qilish

17. Elektron mikroskop uchun ultrayupqa kesma qalinligi:

- A. 20–40 nm *
- B. 10–20 nm
- C. 20–30 nm
- D. 10–30 nm

18. Elektron mikroskop ob'ektni necha marta kattalashtiradi?

- A. 100000 marta *
- B. 10000
- C. 1000
- D. 100

19. Tirik hujayrada mikromanipulyator yordamida operatsiya qilish usuli:

- A. Mikroxirurgiya usuli *
- B. Gistologiya usuli
- C. Sitologiya usuli
- D. Embriologiya usuli

20. Autopsiya nima?

- A. O'lgan kishining murdasini yorib tekshirib, kasallikdagi o'zgarishlarni aniqlash *
- B. Murdani yorish
- C. Bemorni yorish
- D. Murdani tekshirish

21. Biopsiya nima?

- A. Kasallikni aniqlash uchun tirik odamdan to'qima yoki organ qismini kesib olib mikroskopda tekshirish *
- B. To'qimalarni kesib olish
- C. Kasallangan qismini olish
- D. Organlarni kesib olish

22. Biopsiya tekshiruvining vazifalari:

- A. Barcha javoblar to'g'ri *
- B. Klinik jihatdan noaniq hollarda tashxis qo'yish

- C. Kasallikning boshlang'ich davrini aniqlash
- D. Klinik tashxisni tasdiqlash

23. Endoskopik tekshiruvlar (kolonoskopiya, gastroskopiya, bronxoskopiya) vaqtida material olish qaysi usulga kiradi?

- A. Endoskopik biopsiya *
- B. Insizion ochiq biopsiya
- C. Instrumental biopsiya
- D. Ochiq biopsiya

24. Klinik diagnozni patologoanatomik diagnoz bilan solishtirishga yordam beruvchi usul:

- A. Autopsiya *
- B. Biopsiya
- C. Ochiq biopsiya
- D. Barcha javoblar to'g'ri

25. Igna bilan teshib material olish qaysi biopsiya turiga kiradi?

- A. Punksion biopsiya *
- B. Muolaja biopsiyasi
- C. Instrumental biopsiya
- D. Insizion ochiq biopsiya

26. Muzlatuvchi, parafinli va selloidinli mikrotomlar:

- A. Eng ko'p qo'llaniladigan mikrotomlar *
- B. Qulay mikrotomlar
- C. Kichik mikrotomlar
- D. Katta mikrotomlar

27. Mikrotom pichoqlari qanday belgilariga ko'ra ajratiladi?

- A. Uzunligi, shakli va burchagi bo'yicha *
- B. Katta-kichikligi bo'yicha
- C. Og'ir-yengilligi bo'yicha
- D. O'tkir-o'tmasligi bo'yicha

28. Mikrotom pichoqlari nima yordamida charxlanadi?

- A. Mayda donli oq toshda *
- B. Charx yordamida
- C. Oddiy tosh yordamida
- D. Charxlanmaydi

29. Nekroz ta'rifi:

- A. Tirik organizmdagi mahalliy to'qimaning halokati *
- B. Parenximadagi modda almashinuvi buzilishi
- C. Stromadagi almashinuv buzilishi
- D. Qon aylanishining buzilishi

30. “Fuqarolar sog‘ligini saqlash to‘g‘risida”gi O‘zbekiston Respublikasi qonunining sud-tibbiy ekspertizaga oid moddasi:

- A. 44-modda *
- B. 29-modda
- C. 39-modda
- D. 53-modda

31. O‘zbekistonda sud-tibbiy ekspertiza byurolari faoliyatini tartibga soluvchi hujjatlar:

- A. 1992-yil 21-oktabr 551-son va 1994-yil 21-iyul 336-son buyruqlar *
- B. O‘z. R. JK va JPK
- C. 1994-yil 21-iyul 336-son buyruq
- D. 1992-yil 21-oktabr 551-son buyruq

32. Sud-tibbiy ekspertiza ob’ektlari:

- A. Murda, tirik shaxs, ashyoviy dalillar va ish materiallari *
- B. Faqat murda
- C. Tirik shaxs va murda
- D. Murda, tirik shaxs va ashyoviy dalil

33. Qo‘shimcha tekshiruv natijalari xulosaning qaysi qismida yoziladi?

- A. Sud-tibbiy tashxisdan so‘ng *
- B. Faqat bayon qismidan so‘ng
- C. Patologoanatomik tashxisdan so‘ng
- D. Patologoanatomik tashxisdan oldin

34. Muzlagan murda erigandan keyin murda dog‘lari qanday rangda bo‘ladi?

- A. Pushti-qizil *
- B. Ko‘kimitir-binafsha
- C. Kulrang-ko‘kimitir
- D. Binafsha

35. Murda chirishi qayerdan boshlanadi?

- A. Yo‘g‘on ichakdan *
- B. Miyadan
- C. Oshqozondan
- D. O‘pkadan

36. Bola o‘ldirish O‘zbekiston Respublikasi JK qaysi moddasi bilan belgilanadi?

- A. 99-modda *
- B. 97-modda
- C. 95-modda
- D. 101-modda

37. Asfiksiya bu:

- A. Gipoksiya va giperkapniya *

- B. Gipoksiya va gipokapniya
- C. Anoksiya va gipokapniya
- D. Anoksiya va giperkapniya

38. Yarimoysimon shilinmalar ko‘pincha nima bilan yetkaziladi?

- A. Inson tirnoqlari bilan *
- B. O‘tkir jismlar bilan
- C. O‘tmas jismlar bilan
- D. Inson tishlari bilan

39. Tan jarohati og‘irlik darajasini aniqlash ekspertizasiga asos bo‘la olmaydigan hujjat:

- A. Jabrlanuvchi arizasi *
- B. Sud ajrimi
- C. Prokuror qarori
- D. Tergovchi qarori

40. Murdani sud-tibbiy ekspertizasining maqsadi:

- A. Zo‘raki o‘lim belgilarini tasdiqlash yoki inkor etish *
- B. O‘lim sababini aniqlash
- C. Klinik tashxisni tekshirish
- D. Aybdorni aniqlash

41. Murda chirishi qaysi holatda sekin kechadi?

- A. Chaqaloqlarda *
- B. Kaxeksiyada
- C. Elektr travmada bolalarda
- D. O‘smir yoshida

42. Sud-tibbiy ekspertiza o‘limdan keyin qachon o‘tkazilishi mumkin?

- A. O‘limdan so‘ng darhol *
- B. 2 soatdan keyin
- C. 4 soatdan keyin
- D. 6 soatdan keyin

43. Is gazi bilan zaharlanganda murda dog‘lari qanday rangda bo‘ladi?

- A. Pushti-qizil *
- B. Ko‘kimir-binafsha
- C. Kulrang-ko‘kimir
- D. Binafsha

44. Oddiy sharoitda murda chirishi qachon boshlanadi?

- A. 1 sutkadan so‘ng *
- B. 2–4 soatdan so‘ng
- C. 12 soatdan so‘ng
- D. 2–3 kunda

45. “Ekximatik niqob” qaysi asfiksiya turiga xos?

- A. Ko‘krak qafasi va qorin siqilishiga *
- B. Cho‘kishga
- C. Osilishga
- D. Qo‘l bilan bo‘g‘ishga

46. Yuzda silliqanmaydigan chandiqlarni aniqlash kim vakolatiga kiradi?

- A. Sud-tibbiy ekspert *
- B. Sud organi
- C. Jarroh
- D. Kosmetolog

47. Patologoanatomik tekshiruvdan maqsad:

- A. O‘lim sababini aniqlash *
- B. Zo‘raki o‘limni aniqlash
- C. Klinik tashxisni tekshirish
- D. Aybdorni aniqlash

48. Qachon murdaning sud-tibbiy tekshiruvi o‘tkaziladi?

- A. Barcha zo‘raki o‘limlarda va shubha bo‘lsa *
- B. Uyda o‘lim bo‘lsa
- C. Statsionarda zo‘raki o‘lim bo‘lsa
- D. Tashxis aniqlanmasa

49. Tana quruq va shamolli muhitda qolsa murdada qanday o‘zgarish yuz beradi?

- A. Mumifikatsiya *
- B. Yog‘-mum hosil bo‘lishi
- C. Torfli oshlanish
- D. Chirish

50. Patologoanatomik tekshiruvdan maqsad:

- A. O‘lim sababini aniqlash *
- B. Zo‘raki o‘limni aniqlash
- C. Klinik tashxisni tekshirish
- D. Aybdorni aniqlash

VARIANT 3

1. Igna bilan teshib material olish qaysi biopsiya turiga kiradi?

- A. Punksion biopsiya *
- B. Muolaja biopsiyasi

- C. Instrumental biopsiya
- D. Insizion ochiq biopsiya

2. Muzlatuvchi, parafinli va selloidinli mikrotomlar:

- A. Eng ko'p qo'llaniladigan mikrotomlar *
- B. Qulay mikrotomlar
- C. Kichik mikrotomlar
- D. Katta mikrotomlar

3. Mikrotom pichoqlari turlari:

- A. Uzunligi, shakli va burchagi bo'yicha ajratiladi *
- B. Katta-kichikligi bo'yicha
- C. Og'ir-yengilligi bo'yicha
- D. O'tkir-o'tmasligi bo'yicha

4. Mikrotom pichoqlari nima yordamida charxlanadi?

- A. Mayda donli oq toshda *
- B. Charx yordamida
- C. Oddiy tosh yordamida
- D. Charxlanmaydi

5. Nekroz ta'rifi:

- A. Tirik organizmdagi mahalliy to'qimaning halokati *
- B. Parenximadagi modda almashinuvining buzilishi
- C. Stromadagi modda almashinuvining buzilishi
- D. Qon aylanishining buzilishi

6. "Fuqarolar sog'ligini saqlash to'g'risida"gi O'zbekiston Respublikasi qonunining qaysi moddasi sud-tibbiy ekspertizani tartibga soladi?

- A. 44-modda *
- B. 29-modda
- C. 39-modda
- D. 53-modda

7. O'zbekistonda sud-tibbiy ekspertiza byurolari faoliyatini tartibga soluvchi hujjatlar:

- A. 1992-yil 21-oktabr 551-son va 1994-yil 21-iyul 336-son buyruqlar *
- B. O'z. R. JK va JPK
- C. 1994-yil 21-iyul 336-son buyruq
- D. 1992-yil 21-oktabr 551-son buyruq

8. Sud-tibbiy ekspertiza ob'ektlari:

- A. Murda, tirik shaxs, ashyoviy dalil va ish materiallari *
- B. Faqat murda

- C. Tirik shaxs va murda
- D. Murda, tirik shaxs va ashyoviy dalil

9. Qo‘shimcha tekshiruv natijalari xulosaning qaysi qismida yoziladi?

- A. Sud-tibbiy tashxisdan so‘ng *
- B. Bayon qismidan so‘ng
- C. Patologoanatomik tashxisdan so‘ng
- D. Patologoanatomik tashxisdan oldin

10. Muzlagan murda erigandan keyin murda dog‘lari rangi:

- A. Pushti-qizil *
- B. Ko‘kimitir-binafsha
- C. Kulrang-ko‘kimitir
- D. Binafsha

11. Murda chirishi qayerdan boshlanadi?

- A. Yo‘g‘on ichakdan *
- B. Miyadan
- C. Oshqozondan
- D. O‘pkadan

12. Bola o‘ldirish O‘zbekiston Respublikasi JK qaysi moddasi bilan belgilanadi?

- A. 99-modda *
- B. 97-modda
- C. 95-modda
- D. 101-modda

13. Asfiksiya bu:

- A. Gipoksiya va giperkapniya *
- B. Gipoksiya va gipokapniya
- C. Anoksiya va gipokapniya
- D. Anoksiya va giperkapniya

14. Yarimoysimon shilinmalar ko‘pincha nima bilan yetkaziladi?

- A. Inson tirnoqlari bilan *
- B. O‘tkir jismlar bilan
- C. O‘tmas jismlar bilan
- D. Inson tishlari bilan

15. Tan jarohati og‘irlik darajasini aniqlash ekspertizasiga asos bo‘la olmaydigan hujjat:

- A. Jabrlanuvchi arizasi *
- B. Sud ajrimi
- C. Prokuror qarori
- D. Tergovchi qarori

16. Murdani sud-tibbiy ekspertizasidan maqsad:

- A. Zo'raki o'lim belgilarini aniqlash yoki inkor etish *
- B. O'lim sababini aniqlash
- C. Klinik tashxisni tekshirish
- D. Aybdorni aniqlash

17. Murda chirishi qaysi holatda sekin kechadi?

- A. Chaqaloqlarda *
- B. Kaxeksiyada
- C. Elektr travmada bolalarda
- D. O'smir yoshida

18. Sud-tibbiy ekspertiza o'limdan keyin qachon o'tkazilishi mumkin?

- A. O'limdan so'ng darhol *
- B. 2 soatdan keyin
- C. 4 soatdan keyin
- D. 6 soatdan keyin

19. Is gazi bilan zaharlanganda murda dog'lari:

- A. Pushti-qizil *
- B. Ko'kimtir-binafsha
- C. Kulrang-ko'kimtir
- D. Binafsha

20. Oddiy sharoitda murda chirishi qachon boshlanadi?

- A. 1 sutkadan so'ng *
- B. 2–4 soatdan so'ng
- C. 12 soatdan so'ng
- D. 2–3 kunda

21. “Ekximatik niqob” qaysi asfiksiya turiga xos?

- A. Ko'krak qafasi va qorin siqilishiga *
- B. Cho'kishga
- C. Osilishga
- D. Qo'l bilan bo'g'ishga

22. Yuzda silliqanmaydigan chandiqlarni aniqlash kim vakolatiga kiradi?

- A. Sud-tibbiy ekspert *
- B. Sud organi
- C. Jarroh
- D. Kosmetolog

23. Murdaning patologoanatomik tekshiruvdan o'tkazilishidan maqsad:

- A. O'lim sababini aniqlash *
 - B. Zo'raki o'limni aniqlash
 - C. Klinik tashxisni tekshirish
 - D. Aybdorni aniqlash
-

24. Qanday holatlarda murdani sud-tibbiy tekshiruvi o'tkaziladi?

- A. Barcha zo'raki o'limlarda va shubhali holatlarda *
- B. Uyda o'lim aniqlansa
- C. Statsionarda zo'raki o'lim bo'lsa
- D. Tashxis aniqlanmasa

25. Tana quruq va shamolli muhitda qolsa murdada qanday o'zgarish yuz beradi?

- A. Mumifikatsiya *
- B. Yog'-mum
- C. Torfli oshlanish
- D. Gangrena

26. Patologik anatomiya so'zining ma'nosi:

- A) (grekcha "patos"-kasallik, "logos"-ta'limot) *
- B) lotincha "patos"-a'zo, "logos"-ta'limot
- C) yunoncha "patos"-kasallik, "logos"-ta'limot
- D) yunoncha "patos"-kasallik, "logos"-o'qimoq

27. Patologik anatomiya rivojlanishi necha davrga bo'linadi:

- A) 3 ta davrga *
- B) 4 ta davrga
- C) 2 ta davrga
- D) 1 ta davrga

28. Patologik anatomiya xizmatining vazifalariga nimalar kiradi:

- A) barcha javoblar to'g'ri *
- B) kasalliklar va ularning asoratlaridagi morfologik o'zgarishlarni o'rganadi
- C) kasalliklarning etiologiyasi va rivojlanish sharoitlarini o'rganadi
- D) to'g'ri javob berilmagan

29. Abrikosov usuli:

- A) a'zolari sistema kompleksi holida ajratib olinadi *
- B) a'zolari alohida ajratib olinadi
- C) to'qimalarni kesib olish
- D) hujayralarni bo'yash

30. Shor usuli:

- A) ichki a'zolar butunlay evisseratsiya qilinib tekshiriladi *
- B) ichki a'zolar butunlay olib tashlanadi
- C) ichki a'zolar evisseratsiya qilinib olib qo'yiladi
- D) ichki a'zolar butunligi buzilmagan holda olib qo'yiladi

31. Kam uchraydigan kasalliklarni aniqlashga yordam beruvchi usullar:

- A) Shor, Abrikosov, Virxov *
- B) Abrikosov, Morgan, Shor
- C) Morgan'i, Shor, Virxov
- D) Morgan, Shor

32. Patologik anatomiyani tekshirish usullari:

- A) jasadni yorib tekshirish, biopsiya va operatsion materiallarni tekshirish *
- B) tadqiqot materiallarini tekshirish
- C) bosh miyaga qon quyilishini tekshirish
- D) qon ketishini tekshirish

33. Biopsiyaning vazifalari:

- A) barcha javoblar to'g'ri *
- B) klinik tashxisni tasdiqlash va aniqlash
- C) kasalliklarni differensial diagnostika qilish
- D) to'g'ri javob berilmagan

34. Sanitar vazifasiga qaysi biri kiradi:

- A) murdaning bo'yi va og'irligini o'lchaydi *
- B) mikrotom pichoqlarini charxlaydi
- C) bloklar tayyorlaydi
- D) murdani ko'tarish

35. Sitologiya nimani o'rganadi:

- A) hujayra tuzilishi, taraqqiyoti va faoliyatini *
- B) odam va hayvon a'zolarini
- C) odam ichki a'zolarini
- D) gistologiyani

36. A'zo, to'qima va hujayralardagi kasallik o'zgarishlarini o'rganadigan fan:

- A) patologik anatomiya *
- B) anatomiya
- C) gistologiya
- D) sitologiya

37. Odam anatomiyasi qaysi fanlar bilan bog'liq:

- A) fiziologiya va gistologiya *
- B) gistologiya va terapiya

- C) patologik anatomiya
- D) fiziologiya va terapiya

38. Mioepitelial hujayralar qayerda bo‘ladi:

- A) ter, sut va so‘lak bezlarida *
- B) jinsiy bezlarda
- C) og‘iz va burunda
- D) jigar va taloqda

39. Bir xil tuzilishga ega sistema:

- A) suyaklar sistemasi *
- B) mushaklar sistemasi
- C) bo‘g‘imlar sistemasi
- D) tog‘aylar

40. Tayanch-harakat apparati tarkibi:

- A) suyaklar, bo‘g‘imlar va mushaklar *
- B) qo‘l va oyoqlar
- C) suyaklar va bo‘g‘imlar
- D) mushak tizimi

41. O‘lim nima:

- A) organizm hayot faoliyatining to‘xtashi *
- B) yurak urishining to‘xtashi
- C) yurak va nafas to‘xtashi
- D) hayotni to‘xtashi

42. Murda qotishi, murda dog‘lari va boshqalar:

- A) ertangi belgilar *
- B) kechki belgilar
- C) so‘nggi belgilar
- D) yakuniy belgilar

43. Hujayra nimadan tashkil topgan:

- A) sitoplazma va yadrodan *
- B) yadro va xromosomadan
- C) qobiq va yadrodan
- D) katta va kichik yadrodan

44. Murda dog‘lari qachon paydo bo‘ladi:

- A) 2 soat *
- B) 1 soat
- C) 3 soat
- D) 4 soat

45. Murda qotishi qachon boshlanadi:

- A) 2 soat *
- B) 3 soat
- C) 1 soat
- D) 4 soat

46. Organizmda 4 xil to‘qima:

- A) epiteliy, ichki muhit, nerv
- B) epiteliy, tayanch-trofik, biriktiruvchi, nerv
- C) epiteliy, yurak, jigar
- D) epiteliy, ichki muhit (biriktiruvchi), mushak, nerv *

47. To‘qimalarni o‘rganadigan fan:

- A) umumiy gistologiya *
- B) patologik anatomiya
- C) gistologiya
- D) sitologiya

48. Bir xil tuzilishga ega hujayralar majmuasi:

- A) to‘qima *
- B) organizm
- C) muskul
- D) a‘zo

49. To‘qimalar hosil bo‘lish jarayoni:

- A) gistogenez *
- B) patogenez
- C) to‘qima
- D) hujayra

50. Taraqqiyot davrida paydo bo‘ladigan to‘qima:

- A) biriktiruvchi to‘qima *
- B) mushak to‘qima
- C) nerv to‘qima
- D) asab to‘qima

4-VARIANT

1. Patologik anatomiya so‘zining ma‘nosi:

- A) (grekcha “patos” – kasallik, “logos” – ta’limot) *
- B) lotincha “patos” – a‘zo, “logos” – ta’limot
- C) yunoncha “patos” – kasallik, “logos” – ta’limot
- D) yunoncha “patos” – kasallik, “logos” – o‘qimoq

2. Patologik anatomiya rivojlanishi necha davrga bo‘linadi:

- A) 3 ta davrga *
- B) 4 ta davrga
- C) 2 ta davrga
- D) 1 ta davrga

3. Patologik anatomiya xizmatining vazifalari:

- A) barcha javoblar to‘g‘ri *
- B) kasalliklar va asoratlaridagi morfologik o‘zgarishlarni o‘rganadi
- C) kasalliklarning etiologiyasi va rivojlanish sharoitlarini o‘rganadi
- D) to‘g‘ri javob berilmagan

4. Abrikosov usuli:

- A) a‘zolari sistema kompleksi holida ajratib olinadi *
- B) a‘zolari alohida ajratib olinadi
- C) to‘qimalarni kesib olish
- D) hujayralarni bo‘yash

5. Shor usuli:

- A) ichki a‘zolar butunlay evisseratsiya qilinib tekshiriladi *
- B) ichki a‘zolar butunlay olib tashlanadi
- C) ichki a‘zolar evisseratsiya qilinib olib qo‘yiladi
- D) ichki a‘zolar butunligi buzilmagan holda olib qo‘yiladi

6. Kam uchraydigan kasalliklarni aniqlashga yordam beruvchi usullar:

- A) Shor, Abrikosov, Virxov *
- B) Abrikosov, Morgan, Shor
- C) Morgan‘i, Shor, Virxov
- D) Morgan, Shor

7. Patologik anatomiyani tekshirish usullari:

- A) jasadni yorib tekshirish, jarrohlik va biopsiya materiallarini tekshirish *
- B) tadqiqot materiallarini tekshirish
- C) bosh miyaga qon quyilishini tekshirish
- D) qon ketishini tekshirish

8. Biopsiyaning vazifalari:

- A) barcha javoblar to‘g‘ri *
- B) klinik tashxisni tasdiqlash va aniqlash
- C) kasalliklarni differensial diagnostika qilish
- D) to‘g‘ri javob berilmagan

9. Sanitar vazifasiga qaysi biri kiradi:

- A) murdaning bo‘yi va og‘irligini o‘lchaydi *
- B) mikrotom pichoqlarini charxlaydi

- C) bloklar tayyorlaydi
- D) murdani ko'taradi

10. Sitologiya nimani o'rganadi:

- A) hujayraning tuzilishi, taraqqiyoti va faoliyatini *
- B) odam va hayvon a'zolarini
- C) odam ichki a'zolarini
- D) gistologiyani

11. A'zo, to'qima va hujayralardagi kasallik o'zgarishlarini o'rganadigan fan:

- A) patologik anatomiya *
- B) anatomiya
- C) gistologiya
- D) sitologiya

12. Odam anatomiyasi qaysi fanlar bilan bog'liq:

- A) fiziologiya va gistologiya *
- B) gistologiya va terapiya
- C) patologik anatomiya
- D) fiziologiya va terapiya

13. Mioepitelial hujayralar qayerda bo'ladi:

- A) ter, sut va so'lak bezlarida *
- B) jinsiy bezlarda
- C) og'iz va burunda
- D) jigar va taloqda

14. Bir xil tuzilishga ega sistema:

- A) suyaklar sistemasi *
- B) mushaklar sistemasi
- C) bo'g'imlar sistemasi
- D) tog'aylar

15. Tayanch-harakat apparati tarkibi:

- A) suyaklar, bo'g'imlar va mushaklar *
- B) qo'l va oyoqlar
- C) suyaklar va bo'g'imlar
- D) mushak tizimi

16. O'lim nima:

- A) organizm hayot faoliyatining to'xtashi *
- B) yurak urishining to'xtashi
- C) yurak va nafas to'xtashi
- D) hayotni to'xtashi

17. Murda qotishi, murda dog‘lari va boshqalar:

- A) ertangi belgilar *
- B) kechki belgilar
- C) so‘nggi belgilar
- D) yakuniy belgilar

18. Hujayra nimadan tashkil topgan:

- A) sitoplazma va yadrodan *
- B) yadro va xromosomadan
- C) qobiq va yadrodan
- D) katta va kichik yadrodan

19. Murda dog‘lari qachon paydo bo‘ladi:

- A) 2 soat *
- B) 1 soat
- C) 3 soat
- D) 4 soat

20. Murda qotishi qachon boshlanadi:

- A) 2 soat *
- B) 3 soat
- C) 1 soat
- D) 4 soat

21. Organizmda 4 xil to‘qima:

- A) epiteliy, ichki muhit, nerv
- B) epiteliy, tayanch-trofik, biriktiruvchi, nerv
- C) epiteliy, yurak, jigar
- D) epiteliy, ichki muhit (biriktiruvchi), mushak, nerv *

22. To‘qimalarni o‘rganadigan fan:

- A) umumiy gistologiya *
- B) patologik anatomiya
- C) gistologiya
- D) sitologiya

23. Bir xil tuzilishga ega hujayralar majmuasi:

- A) to‘qima *
- B) organizm
- C) muskul
- D) a‘zo

24. To‘qima hosil bo‘lish jarayoni:

- A) gistogenez *
- B) patogenez

- C) to‘qima
- D) hujayra

25. Taraqqiyot davrida paydo bo‘ladigan to‘qima:

- A) biriktiruvchi to‘qima *
- B) mushak to‘qima
- C) nerv to‘qima
- D) asab to‘qima

26. Muzlatuvchi, parafinli va selloidinli mikrotomlar:

- A) eng ko‘p qo‘llaniladiga mikrotomlar *
- B) qulay mikrotomlar
- C) kichik mikrotomlar
- D) katta mikrotomlar

27. Mikrotom pichoqlarini turlari:

- A) uzunligi, shakli va burchagi bo‘yicha ajratiladi *
- B) katta kichikligi bo‘yicha ajratiladi
- C) og‘ir yengilligi bo‘yicha ajratiladi
- D) o‘tkir o‘tmasligi bo‘yicha ajratiladi

28. Mikrotomli pichoqlar nima yordamida charqlanadi:

- A) mayda donli oq toshda *
- B) charq yordamida
- C) tosh yordamida
- D) charqlanmay

29. Nekrozni ta’riflang:

- A) tirik organizmdagi maxalliy tukimaning xalokati *
- B) organlar parenximasidagi modda almashinuvining buzilishi
- C) organlar stromasidagi almashinuvining buzilishi
- D) qon aylanishining buzilishi

30. “Fuqarolar sog‘ligini saqlash to‘g‘risida”gi O‘zbekiston Respublikasi Qonuni qaysi moddasida sud-tibbiy ekspertiza reglamentlangan?:

- A) 44 *
- B) 29
- C) 39
- D) 53

31. O‘zbekiston Respublikasida sud-tibbiy ekspertiza byurolari faoliyatini muvofiqlashtiruvchi yo‘riqnomalar, qoidalar va boshqa me‘yoriy hujjatlar:

- A) 1992-yil 21-Oktabrdagi 551-sonli buyruq va 1994-yil 21-Iyuldagi 336-sonli buyruq *
- B) O‘z. R. JK va JPK

- C) 1994-yil 21-Iyuldagi 336-sonli buyruq
- D) 1992-yil 21-Oktabrdagi 551-sonli buyruq

32. Sud-tibbiy ekspertiza ob'ektlari:

- A) murda, tirik shaxs, ashyoviy dalil, fuqarolik va jinoyat ishi materiallari *
- B) murda
- C) tirik shaxs va murda
- D) murda, tirik shaxs va ashyoviy dalil

33. Qo'shimcha tekshiruvlar natijalari xulosaning qaysi qismida qayd etilishi lozim?:

- A) sud-tibbiy tashxisdan so'ng *
- B) faqat bayon qismidan so'ng
- C) patologoanatomik tashxisdan so'ng
- D) patologoanatomik tashxisdan oldin

34. Muzlagan murda eriganidan so'ng tekshiriladi, bunda murda dog'larining rangi:

- A) pushti-qizil *
- B) ko'kimtir-binafsha
- C) kulrang-ko'kimtir
- D) binafsha rang

35. Murda chirishi boshlanadi:

- A) yo'g'on ichakdan *
- B) miyadan
- C) oshqozondan
- D) o'pkalardan

36. Bola o'ldirish haqidagi O'z. Res. JK moddasi:

- A) 99 *
- B) 97
- C) 95
- D) 101

37. Asfiksiya bu:

- A) gipoksiya, giperkapniya *
- B) gipoksiya, gipokapniya
- C) anoksiya, gipokapniya
- D) anoksiya, giperkapniya

38. Yarimoysimon shilinmalar aksariyat hollarda yetkaziladi:

- A) inson tirnoqlari bilan *
- B) o'tkir jismlar bilan
- C) o'tmas jismlar bilan
- D) inson tishlari bilan

39. Quyidagi hujjatlardan qaysi biri tan jarohatini og‘irlik darajasini aniqlash ekspertizasini o‘tkazish uchun asos bo‘la olmaydi?:

- A) jabrlanuvchi arizasi *
- B) sud ajrimi
- C) prokuror qarori
- D) tergovchi qarori

40. Murdani sud-tibbiy ekspertizasidan maqsad:

- A) zo‘raki o‘lim belgilari mavjudligini tasdiqlash yoki inkor etish *
- B) o‘lim sababini aniqlash
- C) klinik tashxisni to‘g‘riligini aniqlash
- D) aybdorni aniqlash

41. Murdani chirishi sekin kechadi:

- A) chaqaloqlarda *
- B) kaxeksiyadan o‘lim xolatlarida
- C) bolalarda elektr travmada
- D) o‘smir yoshidagilarda

42. O‘limdan qancha vaqtdan so‘ng sud-tibbiy ekspertiza o‘tkazishga ruxsat berilgan?:

- A) o‘limdan so‘ng darhol *
- B) 2 soatdan so‘ng
- C) 4 soatdan so‘ng
- D) 6 soatdan so‘ng

43. Is gazi bilan zaharlanganda murda dog‘larining ko‘rinishi:

- A) pushti-qizil *
- B) ko‘kimgir-binafsha
- C) kulrang-ko‘kimgir
- D) binafsha rang

44. Oddiy sharoitda murda chirishi belgilari qachon paydo bo‘ladi?:

- A) 1 sutkadan so‘ng *
- B) 2–4 soatdan so‘ng
- C) 12 soatdan so‘ng
- D) 2–3 kunda

45. “Ekximatik niqob” asfiksiyani qaysi turiga xos?:

- A) ko‘krak qafasi va qorinni siqilishiga *
- B) cho‘kishga
- C) osilishga
- D) qo‘l bilan bo‘g‘ishga

46. Yuzni silliqanmaydigan chandiqlanishini aniqlash kim tasarrufiga kiradi?:

- A) sud-tibbiy ekspert *

- B) sud organi
- C) jarroh
- D) kosmetolog

47. Murdaniy patologoanatomik tekshiruvdan o'tkazilish maqsadi:

- A) o'lim sababini aniqlash *
- B) zo'raki o'lim belgilari mavjudligini tasdiqlash yoki inkor etish
- C) klinik tashxisning to'g'riligini aniqlash
- D) aybdorni aniqlash

48. Qanday xolatlarda murdani sud-tibbiy tekshiruvi o'tkaziladi?:

- A) barcha zo'raki o'lim xolatlarida va shubha bo'lganda *
- B) davolovchi hamshira tomonidan aniqlangan uyda o'limda
- C) statsionarda zo'raki o'lim xolatida
- D) statsionarda davolanish jarayonida tashxis aniqlanmaganda

49. Tana quruq va shamolli muhitga tushsa, murdada qanday o'zgarish bo'ladi?:

- A) mumifikatsiya *
- B) yog'-mum
- C) torfli oshlanish, chirish
- D) gangrene

50. Murdani chirishi sekin kechadi:

- A) chaqaloqlarda *
- B) kaxeziyadan o'lim xolatlarida
- C) bolalarda elektr travmada
- D) o'smir yoshidagilarda

6.4 Amaliy ko'nikmalar

Makropreparatda kasallik tashxisini qo'yish.

Organ va to'qimalarda kasalliklarga xos holda rivojlanadigan morfologik o'zgarishlar makropreparatlar asosida o'rganiladi.

Maqsad: makropreparatlar asosida kasallikning xos morfologik o'zgarishlarini aniqlash.

Harakat tartibi

1. Qanday organ yoki to'qima ekanligini aniqlash
2. O'lchamlari va vazni qanday patologik jarayo hisobiga kattalashgan yoki kichiklashganligini topish.
3. Tashqi yuzasi va rangida paydo bo'lgan o'zgarishlarni qaysi bir patologik jarayonga xos ekanligini ko'rsatish.

4. Kesimida organ to‘qimasida rivojlangan o‘zgarishlarning qanday patologik jarayonga xosligini aniqlash.

5. Kasallik turini va joylashgan joyini aniqlab diagnostika qo‘yish.

2. Mikropreparatda kasallik tashxisini aniqlash.

Organ va to‘qimalarda kasalliklarga xos holda rivojlanadigan morfologik o‘zgarishlar mikropreparatlar asosida o‘rganiladi.

Maqsad: mikropreparatlar asosida kasallikning xos morfologik o‘zgarishlarini aniqlash.

Harakat tartibi

1. Organ yoki to‘qimaning parenxima hujayralarini, stroma va qon-tomir tuzilmalarini farqlay bilish

2. To‘qimadagi gistotopografik o‘zgarishlarni topish, parenxima va stroma bir-biriga nisbatan nima hisobiga o‘zgargan.

3. To‘qimada patologik jarayonning turini (distrofiya, nekroz, qon quyilish, tromboz, emboliya, yallig‘lanish eksudati yoki infiltrati, disregeratsiya, o‘smalar) va joylanish joyini (parenxima, stroma, maxsus tuzilmalar) aniqlash.

4. Topilgan patologik jarayonni (kasallikni) to‘g‘ri nomlashni bilish, diagnostika qo‘yish.

To‘qima bo‘lakchalarini suvsizlantirishning birin-ketinlik tartibi.

1. 80% spirt	1 kun
2. I- 96% spirt	1 kun
3. II- 96% spirt	1 kun
4. III- 96% spirt	1 kun
5. spirt+xloroform (1:1)	2 soat
6. xloroform	2 soat
7. xloroform+parafin (1:1)	24 soat
8. parafin (I) 56° termostatda	1 soat
9. parafin (II) 56° termostatda	2 soat

Van-Gizon bo‘yog‘ining amalga oshirish tartibi

1. Kesmadan ksilol yordamida parafinni yo‘qotish, spirtidan o‘tkazib, distillangan suvda yuvish.
2. Kesmalarni 5 min Veygertning temirli gematoksilini bilan bo‘yash.
3. Oqar suvda 2 marta 1-2 mindan yuvish.
4. Pikrofuksinda 2-3 min bo‘yash.
5. Tezda distillangan suvda yuvish (5-15 s)
6. 96% spirtida 1-2 mindan ikki marta yuvish.
7. Absolyut spirt yoki karbol-ksilolda kesmani oqartirish.
8. Polistirol bilan qoplash.

Mak-Manus bo‘yicha Shiff reaktivi tarkibi va uni tayyorlash usuli.

1. Asosiy fuksin	1 g
2. 1 n solyanaya kislota	20 ml
3. Natriy bisulfit (NaHSO ₃)	1 g
4. Distillangan suv	200 ml
5. Faollashtirilgan ko‘mir	0,5-1 g

Mak-Manus bo‘yicha SHIK reaksiya bo‘yog‘ini o‘tkazish tartibi.

1. Kesmadan ksilol yordamida parafinni yo‘qotish, spirtidan o‘tkazib, distillangan suvda yuvish.
2. 5 min yod kislota eritmasiga qo‘yish;
3. distillangan suvda ikki marta 1-2 mindan yuvish;
4. Shiff reaktiviga 15 minga qo‘yish;
5. Uchta oltingugurtli suvga 1-2 mindan qo‘yish;
6. 1 min distillangan suvda yuvish;
7. yadrolarni gematoksilin bilan bo‘yash;
8. oqar suvda 10-15 min yuvish;
9. spirtlarda suvini qochirish;

10. ksilolda oqartirish;

11. polistirol bilan yopish.

Natija: glikogen, bazal membranalar, musin – qizg'ich-siyoh rangga, yadrolar- ko'k rangga bo'yaladi.

Patologik anatomiya amaliymashg'ulotlari mavzulari bo'yicha makro- va mikropreparatlar ro'yxati

Mavzu	Makropreparatlar	Mikropreparatlar
1.Patanatomiya mazmuni, usullari, vazifalari	Makropreparatgata'rifberishnio'rganish.	Mikropreparatga ta'rif berishni o'rganish.
2.Parenximatoz distrofiyalar	1) Yog'ligepatoz (G'ozjigari). 2) Tilleykoplakiyasi.	1) Jigar hujayralarining yog'li distrofiyasi. 2) Giperkeratoz. 3) Buyrak kanalchalari epiteliy sinekrozi.
3.Stroma-tomir distrofiyalar	1) Glazurlangantaloq. 2) Sagosimontaloq. 3) Kattalashganoqyog'libuyrak 4) Yurakni yog'bosish	1)Taloqar teri yasidevori gialinozi. 2) Buyrak amiloidozi.
4.Aralash distrofiyalar	1) O'pkaning qo'ng'irinduratsiyasi. 2) Jigarda melanoma metastazlari. 3) Yurakning qo'ng'iratrofiyasi. 4) Jigarninggemamelanozi.	1) O'pkagemasiderozi. 2) Mexanik sariqlik. 3) Melanoma.
5. Mineral distrofiY. Nekroz.	1) Noma. 2) Taloqningoqinfarkti. 3) Yotoq yara. 4) Oyoqgangrenasi.	1) Buyrak kanalchalari epiteliy sinekrozi. 2) Miokard infarkti. 3)Tomir devori

	<p>5) Bosh miya ishemik infarkti.</p> <p>6) Miokard infarkti.</p> <p>7) O‘tpufagitoshlari.</p> <p>8) Buyraktoshlari.</p>	kalsinozi.
6. To‘laqonlik. qon ketishi.	<p>1) Muskat jigari.</p> <p>2) O‘pkaning qo‘ng‘irinduratsiyasi.</p> <p>3) Bosh miyagematomasi.</p>	<p>1) Muskat jigari.</p> <p>2)Buyrak venoz giperemiyasi.</p> <p>3) O‘pka shishi.</p> <p>4) Bosh miyaga qon quyilish.</p>
7. Tromboz, emboliya, staz.	<p>1) Aortadagi devor oldi trombi.</p> <p>2) Yonbosh arteriyasidagi tiqinlangan tromb.</p> <p>3) O‘pka arteriyasidagi tromboemboliY.</p> <p>4) Yurak anevrizmasidagi tromb.</p>	<p>1) Bosh miya kapillyari stazi.</p> <p>2) Tomirdagi aralash tromb.</p>
8. Yallig‘lanish	<p>1) Yiringli meningit.</p> <p>2) Fibrinozli perikardit.</p> <p>3) O‘pkavajigardagi abscesslar.</p> <p>4) Yurakexinokokkozi.</p> <p>5) Surunkali osteomiyelit.</p> <p>6) Surunkali salpingit.</p>	<p>1) O‘choqli pnevmoniY.</p> <p>2) Krupoz pnevmoniY.</p> <p>3) Yiringli meningit.</p> <p>4) Sil tugunchasi.</p>
9. Immunopatologiya	-	<p>1) Xoshimoto bo‘qog‘i.</p> <p>2) Revmatizm tugunchasi.</p>
10. Regeneratsiya, gipertrofiya, atrofiY.	<p>1) Yurakgipertrofiyasi (buqayuragi).</p> <p>2) Yurakning qo‘ng‘iratrofiyasi.</p> <p>3) Tuxumdonning qarilikdagi trofiyasi.</p>	<p>1) Yurakgipertrofiyasi.</p> <p>2) Bronx epiteliysi metaplaziyasi</p> <p>3) Granulyatsion</p>

	<p>4) Gidronefroz.</p> <p>5) O'pkaemfizemasi.</p> <p>6) Jigarsirrozi.</p>	to'qima.
11. O'smalar. Epiteliy o'smalari.	<p>1) Teri raki.</p> <p>2) O'pka raki.</p> <p>3) Buyrak raki.</p>	<p>1) Adenoma.</p> <p>2) Papilloma.</p> <p>3) Adenokarsinoma.</p> <p>4)Muguzlangan yassiepiteliyli rak.</p>
12.Mezenximal o'smalar	<p>1) Lipoma.</p> <p>2) Bachadonmiomasi.</p> <p>3) Sarkoma</p> <p>4) Melanoma metastazlari.</p>	<p>1) Fibroma.</p> <p>2) Lipoma.</p> <p>3) Fibrosarkoma.</p> <p>4) Kavernozi angioma.</p>
13. Leykoz. AnemiY.	<p>1) Splenomegaliya</p> <p>2) Pioidlisuyak ko'migi</p> <p>3) Limfoleykozda limfa tugunlar.</p> <p>4) Miyelomada bosh chanog'i</p>	<p>1) Jigar miyeloleukozi</p> <p>2) Limfogranulematoz</p>
14.Ateroskleroz Gipertoniya kasalligi	<p>1) Aorta aterosklerozi.</p> <p>2) Aortaning aterosklerotik anevrizmasi.</p> <p>3) Aortadagitromblar.</p> <p>4) Buqa yuragi.</p> <p>5) Bosh miyatomirlariaterosklerozi.</p>	<p>1) Tomir aterosklerozi.</p> <p>2) Miokard gipertrofiyasi.</p> <p>3) Tomirdagi tromb.</p>
15.Yurak ishemik kasalligi. Kardiomiopatiya	<p>1) Postinfarkt kardioskleroz.</p> <p>2) Yuraksurunkalianevrizmasi.</p> <p>3)Yurakning tromblangan surunkali anevrizmasi.</p> <p>4) Kardio miopatiyada yurakning o'zgarishi.</p>	<p>1) Miokard infarkti.</p> <p>2) Postinfarkt kardioskleroz.</p>

16. Revmatizm.	<ol style="list-style-type: none"> 1) O'tkir so'galli endokardit. 2) Qaytalama so'galli endokardit. 3) Mitral qopqoqcha poroklari. 4) Aortal qopqoqcha poroklari. 	<ol style="list-style-type: none"> 1) Revmatik tuguncha. 2) Fibrinoz perikardit.
17. O'tkir pnevmoniyalar.	<ol style="list-style-type: none"> 1) O'choqli pnevmoniY. 2) Krupoz pnevmoniya (qiziljagarlanish) 3) Krupoz pnevmoniya (kulrangjagarlanish). 4) O'pkaningo'tkirabssessi. 	<ol style="list-style-type: none"> 1) O'choqli pnevmoniY. 2) Krupoz pnevmoniY.
18. O'pkaning surunkali kasalliklari.	<ol style="list-style-type: none"> 1) Bronxoektaziya 2) O'pkaemfizemasi 3) O'pkayuragi 4) O'pka raki. 	<ol style="list-style-type: none"> 1) Bronxoektaziya 2) O'pkaemfizemasi 3) O'pka raki
19. Oshqozon kasalliklari.	<ol style="list-style-type: none"> 1) Atrofik gastrit 2) Oshqozono'tkiryaralari 3) Oshqozonsurunkaliyaralari (perforatsiya, penetratsiya). 4) Oshqozon raki. 	<ol style="list-style-type: none"> 1) Surunkali gastrit 2) Oshqozon surunkali yarasi
20. Ichak kasalliklari.	<ol style="list-style-type: none"> 1) Appenditsitlar 2) Ichakpolipi 3) Nospetsifikyarali kolit. 	<ol style="list-style-type: none"> 1) Flegmonoz appenditsit 2) Nospetsifikyarali kolit
21. Gepatit. Gepatoz.	<ol style="list-style-type: none"> 1) Jigarningtoksikdistrofiyasi 2) Yog'ligepatoz 3) Virusli hepatit 	<ol style="list-style-type: none"> 1) Jigarning toksikdistrofiyasi 2) Yog'ligepatoz
22. Sirroz. Rak.	<ol style="list-style-type: none"> 1) Portal sirroz 2) Postnekrotik sirroz 	<ol style="list-style-type: none"> 1) Portal sirroz 2) Gepatotsellyulyar rak

	<p>3) Billiar sirroz</p> <p>4) O‘t-toshkasalligi</p>	
23. Glomerulopatiya	<p>1) Ola-bulabuyrak</p> <p>2) Kattalashganola-bulabuyrak</p> <p>3) Kattalashganoqbuyrak</p> <p>4) Ikkilamchibujmayganbuyrak</p>	<p>1) Seroz glomerulonefrit</p> <p>2) Surunkali glomerulonefrit</p>
24. Tubulopatiya.	<p>2) Buyrakning kortikal nekrozi (Shok buyragi)</p> <p>3) Piyelonefrit</p> <p>4) Gidronefroz</p> <p>5) Buyraktoshkasalligi.</p>	<p>1) Buyrak egri-bugri kanalchalar epiteliysi nekrozi.</p> <p>2) Piyelonefrit</p>
25. Endokrin kasalliklar.	<p>1) Tugunchali bo‘qoq</p> <p>2) Diffuz bo‘qoq</p> <p>3) Oshqozon osti bezilipomatozi.</p>	<p>1) Xoshimoto bo‘qog‘i</p> <p>2) Bazedov bo‘qog‘i</p> <p>3) Oshqozon osti bezilipomatozi</p>
26. Homiladorlik patologiyasi.	<p>1) Bachadon nayi homiladorligi</p> <p>2) Yelbo‘g‘oz</p> <p>3) Bachadon fibromiomasasi</p>	<p>1) Bachadon nayi homiladorligi</p> <p>2) Endometriyning bezli giperplaziyasi</p> <p>3) Yelbo‘g‘oz</p>
27. Virusli infeksiya.	<p>1) Fibrinoz-gemorragik traxeit.</p> <p>2) Gripptagikattalashganola-bulao‘pka.</p>	<p>1) Gripptagikattalashganola-bulao‘pka.</p> <p>2) RS-virusli pnevmoniya.</p>
28. Bolalar infeksiyasi.	<p>1) Chin krup</p> <p>2) Yiringli meningit</p>	<p>1) Glomerulonefrit</p> <p>2) Yiringli meningit</p>
29. Ichak infeksiyasi.	<p>1) Fibrinozli kolit.</p> <p>2) Fibrinozli-yarali kolit.</p>	<p>1) Fibrinoz-yarali kolit.</p> <p>2) Ichterlamada ichakda</p>

	3) Ichakningmiyasimonb°kishi.	limfoid giperplaziya
31. Birlamchi va gematogen sil.	1) Sil spondiliti. 2) Limfa tugunisili. 3) Buyraksili. 4) O'pkaningmiliarsili.	1) Sil tugunchasi.
32. Ikkilamchi sil.	1) Fibroz o'choqlikkilamchi sil 2) Kazeozpnevmoniyali sil 3) O'tkirkavernozikkilamchi sil 4) Fibroz kavernoziikkilamchi sil.	
33. Zahm.	1) Yurakmiokardidagizaxmgummasi. 2) Zaxmdagi bo'laklanganjigar	1) Zahmgummasi. 2) Sifilitik mezaortit
34. Sepsis.	1) Septik taloq 2) Septik endokardit	1) Buyrak kapillyarlari bakterial emboliY.
35.Parazitar kasalliklar.	1) Ichakamebiazi 2) Jigar gemomelanozi.	Slayd: Aktinomikoz.

6.5 Yakuniy attestatsiya uchun vaziyatli masalalar.

VARIANT № 1

MASALA №1. Mikroskopik tekshiruvda buyrak kanalchalari epiteliysi va jigar hujayralari sitoplazmasida eozin bilan gialin tog'ayiga o'xshab qizil rangga bo'yalgan dag'al oqsilli tomchilar paydo bo'langigi aniqlangan.

1 SAVOL . Patologik jarayonning turini aniqlang.

2 SAVOL. Rivojlanish mexanizmlari.

3 SAVOL. Oqibati.

4.SAVOL. Nima uchun bunday holat yuz berdi?

5 SAVOL. Gialin tog'ayini tashkil topishi.

MASALA №2. Mikroskopik tekshiruvda buyrak kanalchalari epiteliysi xajmi kengaygan, sitoplazmasida suvli pufakchalar paydo bo'lib yadrosini chetga surgan va hujayra suvli balonga aylanganligi topilgan.

- 1.SAVOL Patologik jarayonning turini aniqlang
- 2.SAVOL Rivojlanish mexanizmi.
- 3.SAVOL Oqibati.
4. SAVOL. Buyrak kanalchalarining epiteliysi kengayishiga sabab?
5. SAVOL. Nima uchun bunday holat yuz berdi?

VARIANT № 2

MASALA № 1. Surinkali yallig'lanishga va avitaminozga uchragan teri mikroskop ostida tekshirilganda: dermada yallig'lanish infiltrati, epidermisning qalinlashganligi, uning yuzasida keratinning ko'payganligi kuzatilgan.

- 1 SAVOL Terida qanday patologik jarayon rivojlangan, uning nomi.
- 2 SAVOL Bu jarayonning tug'ma variantini ayting.
- 3 SAVOL Bu jarayon shilliq pardada rivojlansa qanday nomlanadi.
- 4 SAVOL. Dermada yallig'lanish infiltrati nima?
- 5 SAVOL. Nima uchun bunday holat yuz berdi?

MASALA № 2 Yurak tashqi ko'rinishi bo'yicha kattalashgan, bo'shliqlari kengaygan, devori ilvillab yumshagan, miokard kesimida xira va chirishli-sariq rangda. Endokard tomondan qaralganda so'rg'ich mushaklarda oq-sariq yo'l-yo'l chiziqlar paydo bo'lganligi aniqlanadi.

- 1 SAVOL. Yurakning makroskopik nomini ayting.
- 2 SAVOL Qanday patologik jarayon rivojlangan.
- 3 SAVOL Patologik jarayonning rivojlanish mexanizmlari.
- 4 SAVOL. Patologik jarayon turini ayting.

5 SAVOL. Oqibatlarini ayting.

VARIANT № 3

MASALA № 1 . Jigar tashqi ko‘rinishida kattalashgan, yumshab ilvillagan, sariq jigarrangli, kesib ko‘rilganda pichoq yuzasida va kesim yuzasida yog‘ tomchilari paydo bo‘ladi.

- 1 SAVOL Jigarning makroskopik nomini ayting.
- 2 SAVOL Patologik jarayonning turini ko‘rsating.
- 3 SAVOL Oqibati.
4. SAVOL. Patologik jarayonning rivojlanish mexanizmlari.
5. SAVOL. Nima uchun bunday holat yuz berdi?

MASALA № 2. Jigar mikroskop ostida tekshirilganda: gepatotsitlar xajmi kattalashgan, sitoplazmasida mayda va yirik yog‘ tomchilari paydo bo‘lgan, ayrimlarining yadrolari chetga surilib, yog‘ hujayralariga o‘xshab qolgan.

- 1 SAVOL Patologik jarayonning turini ayting.
- 2 SAVOL Rivojlanish mexanizmlari
- 3 SAVOL Asosiy sabablari.
4. SAVOL Infiltratsiya, dekompozitsiya, transformatsiya
5. SAVOL Parenximatoz yog‘li distrofiya nima?

VARIANT № 4

MASALA № 1 Yurak endokardi mikroskop ostida gematoksilin-eozin bilan bo‘yalib tekshirilganda: biriktiruvchi to‘qima tolalari titilib, oraliq modda ko‘payib bazofil, ya’ni ko‘kish rangga bo‘yalgan.

- 1 . SAVOL Bu qanday patologik jarayon, nomini ayting.
- 2 . SAVOL Qanday kasalliklarda rivojlanadi.
3. SAVOL Oqibati.
4. SAVOL. Rivojlanish mexanizmlari
5. SAVOL Asosiy sabablari.

MASALA № 2 Sistemali qizil yugirik kasalligidan o‘lgan ayol buyragi mikroskop ostida tekshirilganda, ko‘ptokchalar kapillyarlar devori tolali tuzilmalari gomogenlashib, fibrin bilan shimilib nekrozlangan, to‘q eozinofil bo‘yalgan.

1. SAVOL Patologik jarayonni aniqlang
2. SAVOL Oqibati
3. SAVOL Axamiyati
4. SAVOL Asosiy sabablari.
5. SAVOL Nima uchun bunday holat yuz bergan?

VARIANT № 5

MASALA № 1 Autopsiya materiali mikroskop ostida tekshirilganda: buyrak, bosh miya, oshqozon osti bezi va taloqning mayda arteriya va arteriolalari devori endotelii ostida gomogen, tog‘aysimon, eozin bilan qizil rangga bo‘yalgan modda paydo bo‘lib, tomir devori keskin qalinlashib, ichi toraygan.

- 1.SAVOL.Patologik jarayonni aniqlang.
- 2 SAVOL.Unga qaysi kasalliklar sabab bo‘ladi.
3. SAVOL. Paydo bo‘lish mexanizmlarini ayting.
4. SAVOL. Asosiy sabablari?
5. SAVOL. Rivojlanish mexanizmi

MASALA № 2 Taloq tashqi ko‘rinishida: biroz kattalashgan, qattiqlashgan, tashqi yuzasi oqish rangli, yarim yaltiroq qattiq modda bilan qoplangan.

- 1.SAVOL Taloqning makroskopik nomini ayting.
- 2.SAVOL Bu qanday patologik jarayon hisobiga rivojlangan.
- 3.SAVOL Oqibati.
- 4.SAVOL Asosiy sabablari?
- 5.SAVOL Rivojlanish mexanizmi.

VARIANT № 6

MASALA № 1. Uzoq vaqt bronxoektatik kasallik bilan xastalanib, buyrak yetishmasligidan o‘lgan kasal murdasi yorib ko‘rilganda: buyraklari kattalashib, qattiqlashib, yog‘li ko‘rinishga kirganligi, kesib ko‘rilganda qavatlarining farq qilinmasligi, to‘qimasi oqish mum moddasiga o‘xshashligi aniqlangan.

- 1 SAVOL Diagnoz qo‘ying.
- 2 SAVOL Buyrakning makroskopik nomini ayting.
- 3 SAVOL Buyrak yetishmasligi qanday mikroskopik o‘zgarish hisobiga rivojlangan.
4. SAVOL. Bu qanday patologik jarayon hisobiga rivojlangan.
5. SAVOL Asosiy sabablari?

MASALA № 2 Taloq makroskopik jixatdan o‘rganilganda: uning kattalashganligi, biroz qattiqlashganligi, oqarib yaltiroq rangga kirganligi, kesib ko‘rilganda to‘qimasida yarim yaltiroq oqish rangli donachalar mavjudligi topilgan.

1. SAVOL Diagnoz qo‘ying.
- 2 SAVOL Taloqning makroskopik nomini ayting.
- 3 SAVOL Patologik jarayon taloq to‘qimasining qaysi qismida joylashgan.
4. SAVOL. Bu qanday patologik jarayon hisobiga rivojlangan.

5. SAVOL Oqibatlari .

VARIANT № 7

MASALA № 1. Yurak makroskopik jixatdan o‘rganilganda: u tashqi tomonidan, ya’ni epikard yuzasidan to‘liq yog‘ to‘qimasi bilan o‘rab olinganligi kuzatildi.

1. SAVOL. Patologik jarayonning turini ayting.
2. SAVOL. Mikroskop ostida miokarda qanday o‘zgarish ko‘riladi.
3. SAVOL. Qanday yomon oqibatga olib kelishi mumkin.
4. SAVOL. Yurakning makroskopik nomini ayting.
5. SAVOL. Diagnostika qo‘ying.

MASALA № 2. Arteriya devori mikroskop ostida tekshirilganda: uning devori qalinlashganligi, intimasida yog‘li moddalar to‘planib, tolali tuzilmalari destruksiyalanganligi, atrofida biriktiruvchi to‘qima o‘sganligi aniqlandi.

1. SAVOL. Patologik jarayon turini ayting.
2. SAVOL. Kasallikning nomini toping.
3. SAVOL. Tomirga bog‘liq asoratlarini ko‘rsating
4. SAVOL. Qanday yomon oqibatga olib kelishi mumkin.
5. SAVOL. Bu qanday patologik jarayon hisobiga rivojlangan.

VARIANT № 8

MASALA № 1. O'pka mikroskop ostida tekshirilganda: alveolalar oralig'i to'qimasida va bo'shlig'ida ko'p miqdorda yirik jigar rangli hujayralar to'planganligi aniqlanadi.

1. SAVOL. Patologik jarayon nomini ayting.
2. SAVOL. Bu qanday hujayralar, nimaga jigar rangli.
3. SAVOL. Sabablarini ko'rsating.
4. SAVOL. Qanday yomon oqibatga olib kelishi mumkin.
5. SAVOL. Bu qanday patologik jarayon hisobiga rivojlangan.

MASALA № 2. Murda tekshirilganda, o't yo'llarida tosh borligi, jigar, ichki organlar va teri sariq-och yashil rangga bo'yalganligi aniqlandi.

1. SAVOL. Patologik jarayon turini ayting.
2. SAVOL. Ichki organlar va teri qanday modda hisobiga sarg'aygan.
3. SAVOL. Oqibatida qanday kasallik rivojlanadi.
4. SAVOL. Sabablarini ko'rsating.
5. SAVOL. Patologik jarayon nomini ayting.

VARIANT № 8

MASALA № 1. Oshqozon-ichak kasalliklari bo'limida davolanayotgan kasalning ichi, ya'ni axlati qorayganligi va kofe quyqasiga o'xshash modda qusganligi kuzatildi.

1. SAVOL. Axlati va qusishi qanday modda hisobiga qoraygan, uning paydo bo'lishi.
2. SAVOL. Sabablarini ko'rsating.
3. SAVOL. Bu guruhdagi boshqa rangli moddalarni ayting.
4. SAVOL. Sabablarini ko'rsating.

5. SAVOL Patologik jarayon nomini ayting.

MASALA №2 Endokrinopatiya va avitaminoz oqibatida keskin ozib ketgan kasalning terisi qorayib, to‘q jigarrangga kirgan.

1. SAVOL. Terida rivojlangan jarayonning nomini ayting.
2. SAVOL. Rivojlanish mexanizmini ko‘rsating.
3. SAVOL. Bu jarayonning mahalliy turlari qanday nomlanadi.
4. SAVOL. Sabablarini ko‘rsating.
5. SAVOL Patologik jarayon nomini ayting.

VARIANT № 9

MASALA № 1. Chuqur keksalik yoshiga, ya’ni 80 yoshdan oshgan, tanasi keskin ozib ketgan qari kishi yurak yetishmasligidan o‘lgan. Autopsiya paytida yurak va jigari keskin kichiklashib, atrofiyalanib qo‘ng‘ir rangga kirganligi aniqlandi. Ularni mikroskop ostida ko‘rilganda hujayralari ichida sariq-jigarrangli modda to‘planganligi topilgan.

1. SAVOL. Yurak va jigardagi jarayonning nomini ayting.
2. SAVOL. Hujayra ichida to‘plangan modda nomi.
3. SAVOL. Bu modda guruhiga kiradigan boshqa moddalarning nomini ayting.
4. SAVOL. Kasallikning nomini toping.
5. SAVOL. Yurak va jigari keskin kichiklashib, atrofiyalanib qo‘ng‘ir rangga kirganligi sababi?

MASALA № 2. 50 yoshdan oshgan erkak go‘sht maxsulotlarini ko‘p istimol qilishidan qonida va peshobida siydik kislota va uning tuzlari miqdori keskin oshgan, natijada buyraklari va bo‘g‘imlari xastalangan.

1. SAVOL. Kasalda qanday patologik jarayon rivojlangan.
2. SAVOL. Buyrak va bo‘g‘imlarda rivojlanadigan kasalliklar nomini ayting.

3. SAVOL. Bu kasalliklarning morfologik belgilarini ko'rsating.
4. SAVOL. Kasallikning nomini toping.
5. SAVOL. Oqibatlari.

VARIANT № 10

MASALA № 1. Qo'ziqorindan zaxarlanib, kasallikning 5-kunida jigar yetishmasligidan o'lgan 36 yoshli erkak kishi autopsiya qilinganda, uning jigari keskin kattalashganligi, ilvillab yumshaganligi, yuzasi va kesib ko'rilganda to'qimasi ham och-sariq rangga kirganligi aniqlandi.

1. SAVOL. Diaqnoz qo'yning?
2. SAVOL. Jigar tashqi ko'rinishidan qanday nomlanadi?
3. SAVOL. Mikroskopik jihatdan gepatotsitlarda qanday turdagi o'zgarishlar topiladi?
4. SAVOL. Bu kasalliklarning morfologik belgilarini ko'rsating.
5. SAVOL. Rivojlanish mexanizmini ko'rsating.

MASALA № 2. Surunkali alkogolizm bilan kasallanib, jigar yetishmasligidan o'lgan 45 yoshli erkak autopsiya qilingandi jigari keskin kattalashganligi, biroz yumshaganligi, sarg'ich-jigarrangga kirganligi aniqlandi.

1. SAVOL Diaqnoz qo'yning?
2. SAVOL Mikroskopik jihatdan gepatotsitlarda qanday turdagi o'zgarishlar topiladi?
3. SAVOL Oqibatida qanday kasallik rivojlanishi mumkin?
4. SAVOL Jigar tashqi ko'rinishidan qanday nomlanadi?
5. SAVOL rivojlanish mexanizmini ayting.

**RESPUBLIKA O'RTA TIBBIYOT VA FARMATSEVTIKA
XODIMLARINI MALAKASINI OSHIRISH VA ULARNI
IXTISOSLASHTIRISH MARKAZI ANDIJON FILIALI
PROFESSOR-O'QITUVCHILARI TOMONIDAN TUZILGAN
«SUD TIBBIYOT EKSPERTIZA LABORATORIYA LABORANTI»
YO'NALISHI MALAKA OSHIRISH GURUHLARI UCHUN
TAYYORLANGAN TEST SAVOLLARIGA**

T A Q R I Z

Respublika o'rta tibbiyot va farmatsevtika xodimlari malakasini oshirish va ularni ixtisoslashtirish markazi Andijon filiali pedagoglari tomonidan "Sud tibbiyot ekspertiza laboratoriya laboranti" yo'nalishi malaka oshirish guruhlari uchun tuzilgan test savollari "Sud tibbiyot ekspertiza laboratoriya laboranti" ishchi o'quv dasturi o'quv rejasi asosida tayyorlangan bo'lib, dastur hamshiralarni 144 kredit malaka oshirishlari uchun mo'ljallangan. Testlar tasdiqlangan o'quv dasturi mavzulariga mos ravishda tuzilgan.

Testlar jami 200 ta bo'lib, 50 tadan 4 ta variant qilib taqsimlangan. Har bir testga 4 tadan javob varianti mavjud.

Testlar SSVning 15.06.2020 yildagi № 160 sonli buyrug'i "Tibbiy-sanitariya va farmatsevtika kadrlarining uzluksiz malakasini oshirish tizimini tashkil etish bo'yicha me'yoriy hujjatlarni yanada takomillashtirish to'g'risidagi" mezonlarga mos ravishda tuzilgan, tushunarli va oson tilda bayon etilgan va soni talabalar bilimni nazorati uchun yetarli. Tinglovchilarning mazkur fan bo'yicha bilim ko'rsatkichini oshirishga asos yaratadi.

Taqrizga taqdim etilgan testlarni tinglovchilar bilimni joriy, oraliq va yakuniy nazoratini baxolash maqsadida qo'llash mumkin.

**ADTI patologik anatomiya va sud
tibbiyoti kafedrasi katta o'qituvchisi, PhD**

**RESPUBLIKA O'RTA TIBBIYOT VA FARMATSEVTIKA
XODIMLARINI MALAKASINI OSHIRISH VA ULARNI
IXTISOSLASHTIRISH MARKAZI ANDIJON FILIALI
PROFESSOR-O'QITUVCHILARI TOMONIDAN TUZILGAN
«SUD TIBBIYOT EKSPERTIZA LABORATORIYA LABORANTI»
YO'NALISHI MALAKA OSHIRISH GURUHLARI UCHUN
TAYYORLANGAN TEST SAVOLLARIGA**

T A Q R I Z

Respublika o'rtta tibbiyot va farmatsevtika xodimlari malakasini oshirish va ularni ixtisoslashtirish markazi Andijon filiali pedagoglari tomonidan "Sud tibbiyot ekspertiza laboratoriya laboranti" yo'nalishi malaka oshirish guruhlariga uchun tuzilgan test savollari "Sud tibbiyot ekspertiza laboratoriya laboranti" ishchi o'quv dasturi o'quv rejasi asosida tayyorlangan bo'lib, dastur hamshiralarni 144 kredit malaka oshirishlari uchun mo'ljallangan. Testlar tasdiqlangan o'quv dasturi mavzulariga mos ravishda tuzilgan.

Testlar jami 200 ta bo'lib, 50 tadan 4 ta variant qilib taqsimlangan. Har bir testga 4 tadan javob varianti mavjud.

Testlar SSVning 15.06.2020 yildagi № 160 sonli buyrug'i "Tibbiy-sanitariya va farmatsevtika kadrlarining uzluksiz malakasini oshirish tizimini tashkil etish bo'yicha me'yoriy hujjatlarni yanada takomillashtirish to'g'risidagi" mezonlarga mos ravishda tuzilgan, tushunarli va oson tilda bayon etilgan va soni talabalar bilimini nazorati uchun yetarli. Tinglovchilarning mazkur fan bo'yicha bilim ko'rsatkichini oshirishga asos yaratadi.

Taqrizga taqdim etilgan testlarni tinglovchilar bilimini joriy, oraliq va yakuniy nazoratini baxolash maqsadida qo'llash mumkin.

**ADTI patologik anatomiya va sud
tibbiyoti kafedrasida katta o'qituvchisi, PhD**

**RESPUBLIKA O'RTA TIBBIYOT VA FARMATSEVTIKA
XODIMLARINI MALAKASINI OSHIRISH VA ULARNI
IXTISOSLASHTIRISH MARKAZI ANDIJON FILIALI
PROFESSOR-O'QITUVCHILARI TOMONIDAN TUZILGAN
"SUD TIBBIYOT EKSPERTIZA LABORATORIYA LABORANTI"
YO'NALISHIDAGI ISHCHI O'QUV DASTURI" GA**

TAQRIZ.

O'zbekiston Respublikasida o'rta tibbiyot xodimlarini tayyorlash, malakasini oshirish, tibbiyot muassasalarida hamshiralik ishini xalqaro andozalarga mos tarzda tashkil etish borasida zamonaviy tizim yaratilgan. Mazkur o'quv dasturi O'zbekiston Respublikasining "Ta'lim to'g'risida"gi Qonuni, O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2020 yil 7 apreldagi "Tibbiy-sanitariya sohasida kadrlarni tayyorlash va uzluksiz kasbiy rivojlantirishning mutlaqo yangi O'zbekiston Respublikasining Sog'liqni saqlash vazirining 2019-yil 25-yanvardagi 68-son buyruq, O'zbekiston Respublikasi Sog'liqni saqlash vazirligining 2024 yil 28 oktabr 333-sonli "O'rta tibbiyot va farmasevtika xodimlarining malakasini oshirish va qayta tayyorlashga qo'yiladigan Davlat talablari" ijrosini ta'minlash maqsadida "Sud tibbiyot ekspertiza laboratoriya laboranti" o'quv dasturi yaratildi. O'quv dasturda Sud tibbiyot ekspertiza laboratoriya laboranti yo'nalishi bo'yicha tegishli mavzular kichik mavzu shaklida qamrab olingan. Har bir mavzu bo'yicha o'quv materiallari ta'riflab berilgan va ushbu mavzuni to'liq o'zlashtirish hamda talabga muvofiq yetarli nazariy va amaliy bilimlarni egallash uchun zarur bo'lgan hajmda taqdim etilgan. "Sud tibbiyot ekspertiza laboratoriya laboranti" o'quv dasturi yo'nalishning o'quv rejasi asosida tayyorlangan bo'lib, hamshiralarni 144 kredit malaka oshirishlari uchun mo'ljallangan. Shu sohada faoliyat olib borayotgan hamshiralarni har tomonlama yetuk, ijtimoiy-gumanitar, umumkasbiy va mutaxassislik fanlari bo'yicha yetarli bilim va ko'nikmalarga ega bo'lishlariga erishish, ularning faoliyatini yanada takomillashtirish, fan bo'yicha yangi nazariy bilimlarni amaliy ko'nikmalar orqali mustahkamlash va chuqur bilimlarni egallashga qaratilgan.

Ushbu dastur asosida o'qitilgan hamshiralar zamon talablari, tibbiyot fani yutuqlari asosida bilim olishlariga ishonchim komil.

**ADTI patologik anatomiya va sud
tibbiyoti kafedrasi mudiri, PhD**

